

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Palvelutalo vuonna 2060? Tulevaisuuden ikääntyneen hyvä elämä

Lamberg, Reea

2016 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Palvelutalo vuonna 2060?
Tulevaisuuden ikääntyneen hyvä elämä

Reea Lamberg
Tulevaisuuden johtaminen
ja asiakaslähtöinen
palveluliiketoiminta (YAMK)
Opinnäytetyö
Elokuu, 2016

Reea Lamberg

Palvelutalo vuonna 2060? - Tulevaisuuden ikääntyneiden hyvä elämä?

Vuosi

2016

Sivumäärä

84

Opinnäytetyö tarkasteli sitä, millainen palvelutalo tulee tulevaisuudessa olemaan. Opinnäytetyön kehittämistyön pääpaino oli lisätä asiakasymmärrystä tulevaisuuden ikääntyneistä ja näin rakentaa pohjaa tulevaisuudessa tuotettaville palveluille. Aihe opinnäytetyön kehittämistyölle tuli Laurean kokoamista tulevaisuuden tutkimusaiheista. Työn tutkimuskysymyksinä oli: (1) Millainen on tulevaisuuden ikääntyneiden hyvä elämä? (2) Millainen tulevaisuuden palvelutalon tulisi olla? (3) Millaisia palveluita tulevaisuuden palvelutalon olisi tuotettava tulevaisuuden palvelutalon asiakkaille?

Kehittämistyön taustalla oli vallitseva trendi kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista ja sen ylläpitämisestä. Tutkimuksen teoreettinen osio koostui hyvän elämän käsitteen määrittelystä sekä ikääntymiseen vaikuttavista tekijöistä. Tärkeään osaan nousi ikääntyneiden toimintakyky sekä yksilölliset palvelutarpeet. Teoreettisessa viitekehyksessä nostettiin myös esille alan tulevaisuuden kehityssuuntia ja muutostekijöitä.

Kehittämistyön tutkimus oli tulevaisuudentutkimus, joka toteutettiin kahdella tulevaisuuden tutkimusmenetelmällä: tulevaisuusverstaas ja Delfoi-tutkimus. Tutkimus oli kolmivaiheinen: (1) tulevaisuusverstaas workshop (2) Delfoi-kysely (3) Delfoi-kyselyn tulosten kommentointi. Tutkimukseen kutsuttiin tulevaisuuden asiakkaita, eli asiantuntijoita, jotka oli valittu 4Y:n periaatteen mukaisesti: yrityksen edustajia, yhteiskunnallisia toimijoita, yhdistyksien edustajia ja kansalaisia.

Tutkimuksen tuloksena muodostui neljä erilaista skenaariota tulevaisuuden palvelutalosta, mallista elää ikääntyneenä. Keskeiset muuttujat skenaarionelikentässä oli teknologia ja asuminen. Teknologian ja digitalisoituminen ovat jo valloilla olevia megatrendejä, joiden odotetaan olevan kehitystä ohjaavia tekijöitä tulevaisuudessa. Toinen keskeinen muutostekijä oli asuminen, mikä mahdollistaa omanlaistensa elämän toteuttamisen. Yhteinen palvelutalomalliin ei päästy, koska tulevaisuuden asiakaskunta on laaja kirjo erilaisia ihmisiä, joilla on erilaisia odotuksia ja tarpeita. Yhteenvedon todettakoon, että tulevaisuuden ikääntyneillä on vahva halu toteuttaa omanlaistansa elämää ja säilyttää itsemääräämisoikeus.

Asiasanat: Asiakaslähtöisyys, Tulevaisuuden ennakointi, Kokonaisvaltainen hyvinvointi, Ikääntyneiden palvelut, Tulevaisuusverstaas, Delfoi

Reea Lamberg

Sheltered home in 2060? - Good life of the future elderly

Year	2016	Pages	84
------	------	-------	----

This thesis examines what sheltered home will be like in the future. The purpose of the development research of the thesis was to increase the customer understanding of the elderly people of the future and also to create a platform for the services produced in the future. The subject of the development research of the thesis was found from the future research topics compiled by Laurea. The research questions were: (1) What is a good life for the elderly people of the future? (2) What should the sheltered home be like in the future? (3) What kind of services should the future sheltered home provide for its inhabitants?

Overall wellbeing and maintaining it are the current trends in the background of this development study. The theoretical part of this study consisted of defining the concept of a good life as well as factors that affect aging.

The functional capacity of the elderly and the need for individual services stood out as important. In the theoretical framework future development areas of the industry and drivers of change were also highlighted.

The research of this thesis was a future research, which was carried out with two future research methods: Futures workshop and Delphi study. The research was a three-step process: (1) Futures workshop (2) Delphi questionnaire (3) commentary of the results of the Delphi survey. The future customers, meaning experts, were invited to the study. The experts were selected according to the 4Y principle: representatives of the company, social actors, representatives of associations and citizens.

As a result of the research four different scenarios of the future sheltered home, a model of living in old age, were formed. The main factors in the four-field scenario were technology and housing. Technology and digitalization are the megatrends at the moment and they are also expected to be a crucial factor guiding future development as well. Another key factor was housing, which allows the implementation of an individual life. The future clientele is a wide range of different people with different expectations and needs, so a single sheltered home model could not be reached. In conclusion, the elderly people of the future have a strong desire to implement their own kind of life and preserve their autonomy.

Keywords: Customer Orientation, Anticipating the Future, Holistic Wellbeing, Services for the Elderly, Futures workshop, Delphi

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Teoreettinen viitekehys ja pääkäsitteet.....	8
2.1	Ikääntyminen.....	8
2.2	Toimintakyky.....	10
2.3	Hyvä elämä.....	11
2.4	Hyvinvointi.....	13
2.5	Palvelutarpeet.....	15
3	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet.....	17
4	Kehittämistyön toteuttaminen - lähestymistavat ja eteneminen.....	18
4.1	Tulevaisuusverstasmenetelmä.....	19
4.2	Delfoi-menetelmä.....	20
5	Tutkimusaineiston keruuprosessi.....	22
5.1	Tulevaisuusverstas.....	23
5.1.1	Työskentelyprosessi ja osallistujien valinta.....	23
5.1.2	Tulosten analysointi.....	24
5.2	Delfoi-kysely.....	25
5.2.1	Työskentelyprosessi ja asiantuntijapanelistien valinta.....	25
5.2.2	Delfoi-kysely ja tulosten analysointi.....	26
5.2.3	Tulosten yhteenveto.....	27
6	Tulokset.....	28
6.1	Tulevaisuusverstas.....	28
6.2	Delfoi.....	30
6.3	Yhteenveto: neljä erilaista palvelutalomallia.....	43
7	Pohdinta.....	46
7.1	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuuden arviointi.....	47
7.2	Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet.....	48
7.3	Prosessin arviointi.....	51
	Kuviot.....	58
	Taulukot.....	59
	Liitteet.....	60

1 Johdanto

Ihmisen keskimääräinen elinikä jatkaa pitenemistään. Sitran artikkelin (2013) mukaan, joka viides vuosi saamme 12 kuukautta lisää elinaikaa. Vuonna 2060 Euroopassa on tilanne, että joka kolmas kansalainen tulee olemaan yli 65-vuotias. (Turkki 2013) Tällä hetkellä Suomessa on yli 90-vuotiaita kaikkiaan noin 40 000. Tilastokeskuksen väestöennusteiden mukaan tämä luku tulee nousemaan yli 180 000 vuoteen 2050 mennessä. Satavuotiaiden määrä tulee lähes kymmenkertaistumaan samassa ajassa. (Tilastokeskus 2015) Suomi on yksi Euroopan nopeimmin ikääntyvistä maista ja ensimmäinen maa, jossa suuret ikäluokat saavuttavat eläkeiän. (Lounamaa ym. 2013, 14) Kehittyvissä maissa ihmisten eliniän odote siis kasvaa ja ikääntyneiden määrä maailmanlaajuisesti lisääntyy. Vuonna 2010 koko maailmassa oli arviolta 750 miljoonaa yli 60-vuotiasta. Arvioidaan, että vuoteen 2060 mennessä ikääntyneiden määrä on jo 2,3 miljardia: Aasiassa 1,4 miljardia, Afrikassa 291 miljoonaa, Yhdysvalloissa 113 miljoonaa ja Länsi-Euroopassa 63 miljoonaa. (Lounamaa ym. 2013, 14.)

Suomalaisen hyvinvointivaltion suurimpia saavutuksia, josta se myös maailmallakin tunnetaan, on se, että yhä useampi suomalaisista elää yhä pidempää. Suomessa on pidetty tärkeänä sitä, että jokainen ikääntynyt ansaitsee arvokkaan ja turvallisen vanhuuden, sosiaaliseen taustaan ja kertyneeseen varallisuuteen katsomatta. Haasteena meillä onkin nyt taata hyvä vanhuus myös tulevaisuudessa. (Kalliomaa-Puha & Kangas 2015 ,7-8) Hyvinvointivaltio perustuu ajatuksen yhteisvastuusta ja lupauksesta siitä, että työiässä olevat ikäluokat rahoittavat lasten ja eläkeläisten toimeentulon ja hoivatarpeen. (Kiander & Taimio 2009, 72) Haastavaa tilanteesta tekee se, että työikäisten osuus koko väestöstä pienenee eli huoltosuhte heikkenee. Verokertymien kasvattajia on aktiivisessa työelämässä aikaisempaa vähemmän suhteessa nettokulutajien määrään. Valloilla oleva kehityssuunta pakottaa hyvinvointivaltiomme pohtimaan sitä, miten pystymme tuottamaan julkisiksi totutut palvelut. (Kalliomaa-Puha & Kangas 2015 ,7-8.)

Väestörakenteen muutosta mitataan väestöllisellä huoltosuhteella, jossa lasten ja vanhusten suhdetta verrataan työikäisiin. Luku ilmoitetaan sataa työikäistä kohti, mikä kuvaa hyvin sitä, kuinka monta huollettavaa yhdellä huoltajalla on. Väestöllisen huoltosuhteen laskemiseen vaikuttaa syntyvyyden ja kuolevuuden kehitys. (Tilastokeskus 2009.) Suomessa syntyvyys on ollut Tilastokeskuksen mukaan laskusuuntainen jo viidettä vuotta peräkkäin (Koivisto 2016) Maahanmuutto tai maastamuutto tuovat oman lisänsä huoltosuhteen kehitykseen (Tilastokeskus 2009). Väestötieteen professori Martikainen Helsingin yliopistolta sosiologian laitokselta toteaa, etteivät väestölliset tutkimukset osoita, että maahanmuutolla voitaisiin ratkaista väestön ikääntymistä ja huoltosuhteen heikkenemistä (Raeste & Rissanen 2016). On arvioitu, että Suomessa vuonna 2030 on 73 huollettavaa sataa työikäistä kohden (Nieminen 2005). Suomessa hyvinvointivaltion rahoittajia lukumäärältään vähemmän samalla kun edunsaajien määrä kasvaa (Korkman, Lassila, Määttä & Valkonen 2007, 54)

Yhteiskuntapoliittinen rakennemuutos on väistämättä edessä, sillä tällä hetkellä kuusikymppi-set pian eläkkeelle jäävät ovat entisajan kuusikymppisiin verrattuna hyväkuntoisia ja hyvätu-loisia, mutta 10-15 vuoden kuluttua heitäkin alkaa vaiva erilaiset sairaudet, kuten esimerkiksi muistisairaudet. (Kalliomaa-Puha & Kangas 2015 ,7-8.) Ikärakenteen muuttuessa ovat ikäih-misten palvelut ja niiden kehittäminen ajankohtainen ja paljon puhuttu aihe. Ihmisen elämän oikean iän mittari ei ole enää kronologinen, numeroihin sidottu ikä, eikä ikääntymisestä voida puhua sairautena. Vanhuus ei siis enää ala 65-vuotiaana. Mitä vanhemmiksi tulemme, sitä vä-hemmän ihmisen kronologinen ikä enää merkitsee. (Turkki 2013.) Hyväkuntoiset vanhukset tarvitsevat tulevaisuudessa uudenlaisia virikkeitä ja palveluja. Tulisi löytää uusia paikallisia yhteistyömuotoja ja malleja, joihin esimerkiksi kuntien eri toimijat, järjestöt, seurakunnat, yritykset, oppilaitokset ja erityisesti ikäihmiset itse osallistuisivat. (Heinola & Hela 2012 3.) Geriatrian professori Valvanteen (2016) mielestä alalla tarvitaan iloista vallankumousta, joka tarkoittaa toiminta- ja johtamiskulttuurin uudistusta sekä palveluiden asiakaslähtöistä kehit-tämistä yhdessä asiakkaiden kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriön ja Kuntaliiton (2013, 9-11) laatusuosituksen hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi tavoitteena on ikäystävällisen Suomi, jossa ikääntyneellä on mahdollisuus elää omannäköistään, hyvää elämää osana omaa yhteisöään.

Tämän kehittämistyön tarkoituksena on saada muodostettua toteutettavan tutkimuksen avulla kuva siitä, millaista elämää tämän hetken työikäiset haluavat elää tulevaisuudessa ikäänty-neitä. Olettamuksena on, että malli palvelutalosta tulee muuttumaan ja nykyisellään olevaa palvelutalomallia ei enää 2060-luvulla ole. Toteutettavan tutkimuksen tavoitteena on selvit-tää millaisia tarpeita ja odotuksia tulevaisuuden ikääntyneillä on. Tutkimuksen tuloksien avulla on tarkoitus saada muodostettua kuva tulevaisuuden palvelutalosta.

Opinnäytetyössä ei ole hoito- tai sosiaalityön näkökulmaa vaan asiakas- ja käyttäjäkeskeisyys-näkökulma. Kehittämistyön tarkoituksena on tulevaisuustutkimusmenetelmillä kasvattaa asia-kasymmärrystä tulevaisuuden asiakkaita ja luoda pohja tulevaisuuden ikääntyneille suunnat-tujen palveluiden kehittämiseksi.

2 Teoreettinen viitekehys ja pääkäsitteet

Tämä opinnäytetyö käsittelee ikääntymistä hyvän elämän näkökulmasta. Hyvään elämään kuuluu keskeisenä osana ihmisten yksilölliset tarpeet. Ikääntyneistä puhuttaessa käsitellään ikääntyneen toimintakykyä, joka määrittää ikääntyneelle yksilölliset tarpeet asumiseen, liikumiseen, fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin kuin teknologiaan liittyen.

Työn teoreettinen viitekehys (kuvio 1) käsittää myös ikääntyneille suunnatun palvelutarjoaman ja sitä tarkastellaan tulevaisuuden muutostekijöiden näkökulmasta.

Kuvio 1: Teoreettinen viitekehys

2.1 Ikääntyminen

Ikääntyminen tuo mukanaan muutoksia. Heikkisen (2008, 402) mukaan, ikääntyminen voidaan jakaa sairauksien aiheuttamiin muutoksiin ja muutoksiin, jotka voidaan katsoa johtuvan niin sanotusta normaalista ikääntymisestä. Normaali iän mukanaan tuoma ikääntyminen voidaan jakaa tavanomaiseen iän myötä tapahtuvaan ikääntymiseen ja onnistuneeseen ikääntymiseen. Onnistunut ikääntyminen käsittää Heikkisen (2008, 402) mukaan kolme pääkomponenttia: sairauksien ja niihin liittyvien toiminnanvajavuuksien pieni todennäköisyys, hyvä kognitiivinen ja fyysinen toimintakyky ja aktiivinen elämä. Sairauksien ja normaalin ikääntymisen mukanaan tuoman vanhenemisen välistä rajaa on haastava löytää, koska sairaudet voidaan määritellä niin eri tavoin, eikä normaalin ikääntymisen määrittelystä ole löydetty yksimielisyyttä.

Heinola ja Helo (2012, 3) mukaan ikääntymistä ei voida määritellä iän mukaan, vaan iän sijaan puhutaan toimintakyvyn muutoksista, sosiaalitaloudellisesta asemasta, elämäntilanteesta ja osallistumismahdollisuuksista. Ikääntyneiden kohdalla puhutaan kolmannesta iästä, joka alkaa eläkkeelle siirtymisellä ja tätä elämänvaihetta pidetään toimintakykyisenä, itsenäisen aktiivisen tekemisen elämänvaiheena. Neljäs ikä voidaan sanoa alkaneeksi, kun ihmisen toimintakyky alkaa heikkenemään ja henkilö alkaa tarvita ulkopuolista apua. Neljäs ikä tuo mukanaan erilaisia toimintarajoitteita ja niiden määrä lisääntyy asteittain. Viidennestä iästä puhutaan, kun henkilö on riippuvainen avusta, eikä selviydy itsenäisesti omassa kodissaan.

Andersson (2007, 55-56) puhuu ikääntymisestä ja hyvästä vanhenemisesta aktiivisuus-, irtaantumis- ja jatkuvuusteorioiden kautta. Irtantumisteoriaan kuuluu irtaantuminen ja luopuminen useista rooleista kuten esimerkiksi eläkkeelle jääminen tai leskeksi jääminen. Toisaalta irtantumisteoriaan kuuluu yhteiskunnan ikääntyneiden vapauttaminen monista velvoitteista, joista keskeisin on palkkatyö. Aktiivisuusteorian mukaan ikääntynyt pyrkii ikääntyessään säilyttämään toimintamallit, jotka hän on omaksunut aikaisemmissa elämänvaiheissa. Ikääntyessään ihminen sopeutuu tilanteeseen siten, että hän jatkaa elämäänsä mahdollisuuksien mukaan samanlaisena kuin aikaisemminkin. Jatkuvuusteoria pureutuu siihen, että joku vie eteenpäin geneettistä perimää, nimenä tai muistoja. Jatkuvuutta turvaa myös teot mikä jättää jäljet, kuten talon rakentaminen. Teorioiden mukaan ikääntynyt on sama ihminen, sama ”minä”, joka hän on aina ollut.

Ikääntymiseen liittyen puhutaan paljon arvokkaasta ikääntymisestä, vanhuudesta. Elämänkulku on historiallisten tapahtumien ja henkilökohtaisten ratkaisuiden ja mahdollisuuksien vuorovaikutusta. (Andersson 2007, 58) Jokaisella ikääntyneelle on oikeus arvokkaaseen vanhuuteen ja hyvään kohteluun riippumatta asuin- ja hoitopaikasta tai hoito- ja palvelutarpeesta. Suomen perustuslakiin on kirjattu keskeisiä ihmisarvoisen ikääntymisen turvaavia eettisiä periaatteita:

- **Itsemääräämisoikeus**, jonka toteutuminen edellyttää, että ikääntynyt saa mahdollisuuden tehdä itse tietoisia valintoja, ja hänelle tarjotaan päätöksentekoon riittävät tiedot ja tuki.
- **Oikeidenmukaisuus**, joka tarkoittaa ikääntyneen inhimillisten tarpeiden tyydyttämistä ja hyvinvoinnin takaamista. Oikeidenmukaisuuteen liittyy keskeisesti myös syrjinnän estäminen, oikeidenmukaisuuteen puuttuminen ja erilaisuuden hyväksyminen.
- **Osallisuus**, joka tarkoittaa, että ikääntynyt on yhteisössä tasavertainen jäsen, jolla on mahdollisuus vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristön kehittämiseen.
- **Yksilöllisyys**, joka korostaa ikääntyneen näkemistä ainutlaatuisena, yksilöllisenä persoonana. Ikääntyneeseen liittyviä päätöksiä tulee tehdä niin, että ikääntynyt kokee itsensä arvokkaaksi ja tuntee elämänsä mielekkääksi.

- **Turvallisuus**, joka käsittää fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden luomista. Esimerkkejä turvallisuuden toteutumisesta ovat sosiaalisen tuen turvaaminen ja palveluiden saatavuus ja laatu sekä luottamus palveluntuottajiin, asuin- ja hoitoympäristön saaminen turvallisiksi sekä tapaturmien, väkivallan ja kaltoinkohtelun ehkäisy. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 12.)

2.2 Toimintakyky

Toimintakyky käsite määritellään hieman eri lailla eri tahojen toimesta. Heinolan ja Helon (2012, 4) mukaan toimintakyky on toimijuuden yksi osa-alue, jota voidaan sekä parantaa että ylläpitää. Smolanderin ja Hurrin (2004, 5) määritelmän mukaan toimintakyky on ihmisen selviytymistä jokapäiväisistä elämän moninaisista vaatimuksista. Toimintakykykäsite liittyy keskeisesti ihmisen hyvinvointiin ja se voidaan Vuotilaisen ja Vaaramaan (2005, 8) mukaan määrittää joko voimavaralähtöisesti, jäljellä olevan toimintakyvyn tasona tai todennettuina toiminnan vajeina. Heidän mukaan toimintakyky jaetaan pääsääntöisesti neljään osa-alueeseen:

1. **Fyysinen toimintakyky**, mikä on ihmisen selviytymistä päivittäisistä perustoiminnoista kuten esimerkiksi ruokailu, nukkuminen, pukeutuminen, omasta hygieniasta huolehtiminen ja liikkuminen. Fyysinen toimintakyky käsittää myös arkisten asioiden hoitamisen, kuten kotiaskareet ja asioinnin kodin ulkopuolella.
2. **Kognitiivinen toimintakyky**, mikä käsittää muistin, oppimisen, tiedon käsittelyn, toiminnan ohjauksen ja kielellisen toiminnan.
3. **Psyykkinen toimintakyky**, mikä käsittää ihmisen elämän hallinnan, mielenterveyden ja psyykkisen hyvinvoinnin. Itsensä arvostaminen, mieliala, omat voimavarat ja erilaisista haasteista selviytyminen ovat myös osa psyykkistä toimintakykyä.
4. **Sosiaalinen toimintakyky**, mikä käsittää kyvyn osallistua ja toimia sujuvasti sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ottaa vastuuta läheisistä ja oman elämänsä mielekkyydestä. (Vuotilainen & Vaaranen 2005, 8)

Jatkuvasti pyritään löytämään keinoja ikääntyneiden toimintakyvyn parantamiseksi ja ylläpitämiseksi. Yksi oleellinen asia Anttilan ym. (2013, 5) mukaan toimintakyvyn säilymiseen ja parantamiseen on tapaturmien ja näiden riskitekijöiden välttäminen ja vähentäminen.

Ikääntyneiden toimintakyvyn parantuminen mahdollistaa muun muassa ikääntyneiden itsenäisen asuminen yhä pidempään. Suurimpina riskitekijöinä toimintakyvyn heikkenemiselle nähdään olevan yksinäisyys ja elämän tarkoituksettomuus, leskeytyminen sekä yksin asuvien ikääntyneiden turvattomuus, jolloin herkästi mukaan tulee mielenterveys- ja päihdeongelmat. Ikääntyneiden sosiaaliset verkostot ovat tärkeitä ikääntyneen elämän tarkoituksettomuuden, yksinäisyyden ja turvattomuuden torjunnassa ja mielenterveysongelmien ehkäisyssä. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2007, 41.)

2.3 Hyvä elämä

Hyvä elämä käsitteenä on varsin laaja-alainen ja siitä käytetään myös termiä elämänlaatu. Siihen vaikuttaa moni asia eikä sitä näin ollen voida tiivistää yhteen määritelmään tai indikaattoriin (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007, 11; Vaarama, Siljander, Luoma & Meriläinen 2010, 126) ja sitä voidaan tarkastella koetun elämän laadun avulla (Heinola & Helo 2012, 3). Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan elämänlaatu käsittää yksilön käsityksen hänen omasta elämäntilanteestaan suhteessa omiin päämääriin, odotuksiin, tavoitteisiin ja arvoihin suhteessa siihen missä kulttuurissa, ympäristössä ja arvomaailmassa hän elää. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014, 2). Anderssonin (2007, 52-53) mukaan nykyistä ihmiskuvaa hallitsee ajatus yksilöllisistä tarpeista, arvokkuudesta jossa identiteettimme saa tunnustusta läheisiltämme.

Useiden tutkijoiden ja asiantuntijoiden toimesta on tehty erilaisia malleja ja teorioita hyvästä elämästä ja sen osa-alueista. Vaaramaan, Siljanderin, Luoman ja Meriläsen (2010, 126) ko-koama määritelmä pohjautuu usean tutkijan käsitykseen, jossa elämänlaatu koostuu: aineellisesta hyvinvoinnista, läheissuhteista, terveydestä ja toimintakyvystä, psyykkisestä, emotionaalisesta ja kognitiivisesta hyvinvoinnista sekä käsityksestä itsestä. Sosiaali- ja terveysministeriön (2007, 11) mukaan hyvinvointi ja hyvä elämä koostuu terveydestä, toimeentulosta, asumisesta, puhtaasta ympäristöstä, turvallisuudesta, itsensä toteuttamisesta ja läheisistä ihmis-suhteista. Hyvinvointiin kuuluu sekä objektiivisia mitattavia asioita, että subjektiivisia henkilökohtaisia arvostuksia ja tuntemuksia.

Brownin malli hyvästä elämästä (Pieper, Sixsmith & Vaaramaa 2008, 83) käsittää kolme ulottuvuutta. Ensimmäinen ulottuvuus pitää sisällään fyysisen hyvinvoinnin ja terveyden, psykologisen hyvinvoinnin ja tunteet sekä hengellisen hyvinvoinnin. Toinen ulottuvuus käsittää elämän sisällön, johon kuuluu sosiaalinen yhteenkuuluvuus ja yhteisöt sekä fyysiset paikat, joissa henkilö asuu ja työskentelee. Kolmas ulottuvuus pitää sisällään käytännön arkipäivän asioita, jotka ovat hauskoja ja joista voi nauttia sekä asioita joita voi kehittää ja joissa kehittyä. Brownin hyvän elämän mallia sivuaa Veenhoven (2000, 4) malli. Veenhovenin malli kuvaa hyvää elämänlaatua neljän ominaisuuden mallilla, joka käsittää elinolojen laatua, elämisen sopeutumiskykyä, kokonaista ja merkityksellistä elämää sekä kiitollisuutta ja arvostusta elämästä.

Koskinen (2004, 40) käsittelee Valtionneuvoston kanslian julkaisussa hyvää elämää ikääntymisen näkökulmasta. Hän kuvaa hyvää ikääntymistä Lawtonin neljän sektorin mallilla, mikä on kuvattu kuviossa 2. Malli pitää sisällään psyykkisen hyvinvoinnin, koetun elämänlaadun, kompetenttisen käyttäytymisen ja objektiivisen ympäristön positiivisine ominaisuuksineen. Psykinen hyvinvointi kuvaa sitä, miten hyvin ikääntynyt voi henkisesti. Koettu elämänlaatu on hyvinvoinnin kokemuksellinen ulottuvuus, joka käsittää ikääntyneen oman arvion hänen erilaisista elämänalueista kuten perheestä, ystävistä, toiminnasta, työstä, tuloista ja asumisesta.

Kompetenttinen ulottuvuus kuvaa puolestaan sitä, millainen ikääntyneen terveys ja toimintakyky ovat, kuinka paljon ikääntyneellä on tietoa ja taitoja toimia itsenäisesti ja millaiset vuorovaikutuskyvyt hänellä on toimia muiden kanssa. Lawtonin mukaan hyvän ikääntymisen tärkeä kriteeri on ikääntyvän omien valintojen, toiminnan sekä ympäristön suorien edellytysten tasapainoinen suhde.

Kuvio 2: Lawtonin hyvän ikääntymisen neljä sektoria (Koskinen 2004, 40)

Kuviossa 3 on Koskisen (2004, 41) nykykäsityksen mukainen onnistuneen vanhenemisen oletus. Koskisen malli käsittää kaikki edellä kuvatut erilaiset teorialat ja mallit hyvän elämän sisällöstä ja on näin ollen hyvä yhteenveto eri hyvän elämän teorioista ja malleista. Koskisen mallin mukaan fyysinen terveys, toimintakyky ja kognitiiviset toiminnot pitäisi olla kunnossa ja ikääntyneen pitäisi pystyä olemaan kiinni yhteiskunnassa esilaisten sosiaalisten verkostojen ja mielekkään toiminnan kautta. Jotta voidaan puhua onnistuneesta ikääntymisestä, on tärkeää, ettei mikään näistä kolmesta kriteeristä puutu. (Koskinen 2004, 41.) Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että aineellinen hyvinvointi, läheiset ihmissuhteet, terveys ja toimintakyky, psyykkinen, emotionaalinen ja kognitiivinen hyvinvointi sekä käsitys itsestä ovat tärkeitä elämänlaadun rakentajia. Elämänlaadun oletetaan kuitenkin vaihtelevan yksilöllisesti elämäntilanteiden ja elämäntilanteiden mukaan. (Vaaramaa, Siljander, Luoma & Meriläinen 2010, 131)

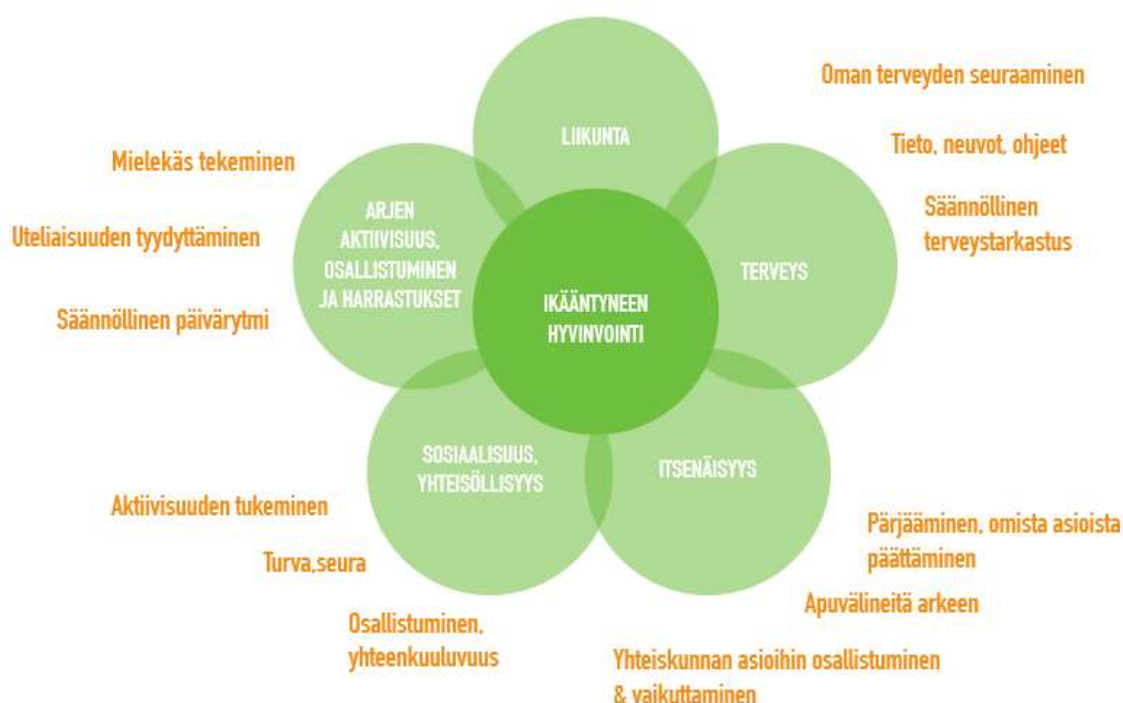
Kuvio 3: Onnistuneen ikääntymisen malli (Koskinen 2004, 41)

2.4 Hyvinvointi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2010) on tutkinut paljon suomalaisväestön hyvinvointia ja elämänlaatua. Useassa tutkimuksesta ilmenee, että suomalaiset kokevat elämälaadun varsin korkeana. Jopa 80 % suomalaisista kokee elämänsä erittäin hyväksi tai hyväksi kunnes saavutetaan 70 vuoden ikä. Mitä enemmän suomalaisille tulee ikää, heidän kokema elämänlaatu alkaa heiketä: 70 vuotta täyttäneistä 73 % tunsu elämänsä hyväksi ja yli 80 vuotta täyttäneistä enää 57 %. Tähän vaikuttanee paljon se, miten oma terveydentila koetaan. Iän karttuessa liikumiseen tulee rajoituksia ja muuhun toimintakykyyn liittyvät ongelmat lisääntyvät, mikä vaikuttaa osaltaan myös psyykkiseen hyvinvointiin ja sosiaaliseen aktiivisuuteen. Tutkimuksen tulosten mukaan yksinäisyys, sosiaalisten kontaktien puute, heikko toimeentulo, asumismuodon sopimattomuus ja esteettömyys, heikko terveys ja toimintakyky, palveluiden saatavuus ja tyytyväisyys sosiaali- ja terveyspalveluihin ovat alentuneet elämänlaadun ja hyvinvoinnin suurimmat riskitekijät. (Vaarama, Siljander, Luoma & Meriläinen 2010, 131-135, 152; Elo 2006, 47.)

Osallisuus on keskeinen osa ikääntyneen hyvinvointia, ja se määritellään voimaantumisenä ja mahdollisuutena osallistua ja toimia yhteisössä. Osallisuus voi olla sekä kokemuksellista että konkreettista sitoutumista johonkin toimintaan tai yhteisöön. Se voi liittyä ikääntyneen oman elämänsä ratkaisuihin tai laajemmin yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Osallisuuden vastakohtana voidaan pitää osattomuutta, syrjäytymistä, voimattomuutta, köyhyyttä, yksinäisyyttä ja sosiaalisen pääoman puutetta. Osallisuuden ylläpitämiseksi tarvitaan oikeita osallistumismahdollisuuksia kulttuuri- ja urheilutoimintaan sekä hyviä paikkoja ihmisten keskinäiseen vuorovaikutukseen. (Heinola & Helo 2012, 5.)

Ikääntyneen hyvinvoinnin varmistamisessa tärkeään rooliin nousevat omaiset, läheiset ja muu lähiympäristö. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 20.) Ikääntyneen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannalta Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan (2008, 20-25) ikääntyneen osallisuutta on tuettava sekä autettava häntä ylläpitämään sosiaaliset verkostot. Tärkeää on tarjota ikääntyneelle mahdollisuuksia mielekkääseen tekemiseen. Hyvinvointia turvaava neuvonta, ohjaus ja sosiaalinen tuki sekä myönteisten ihmisiä arvostavien asenteiden edistäminen yhteiskunnassa ovat myös keskeinen osa ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämistä. Oleellinen osa ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämistä on terveelliset elämäntavat ja sairauksien ehkäisy. Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin näkökulmasta tärkeää on varhainen puuttuminen terveydentilaan ja toimintakyvyn heikkenemiseen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 21.)

Kuvio 4: Hyvinvoinnin ainekset (Oinonen & Ruotsalainen 2014, 53)

Heinola ja Helo lainaavat (2012, 10) Saarenheimoa, jonka mukaan ikääntyneillä tulisi iästä ja terveydentilasta riippumatta olla mahdollisuus valita omanlaisensa elämä ja mikä tukee ikääntyneen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Kyse ei ole pelkästään hoidosta, terveyden edistämisestä ja ehkäisevästä työstä, vaan laajemmin hyvinvoinnin ja hyvän elämän edistämisestä kuten kuvioissa 4 ja 5 on kuvattu. Ikääntynyt tulisi nähdä aktiivisena toimijana, joka asettaa tavoitteita, valikoi kiinnostuksen kohteensa ja toimintatapansa sekä arvioi aktiivisesti omaa toimintaansa.

Kuvio 5: Arjen aktiivisuus, osallistuminen ja harrastukset (Oinonen & Ruotsalainen 2014, 30)

2.5 Palvelutarpeet

Ikääntyville suunnattujen palveluiden tarkoituksena on tukea ikääntyneiden elämänlaatua, itsemääräämisoikeutta ja itsenäistä suoriutumista. Palveluiden tulisi olla saataville helposti ja palvelukokonaisuuden olla selkeä. (Hämäläinen, Kojo, Lanne, Rytkönen & Reisbacka 2013, 26)

Kansalaisten asema julkisten palveluiden asiakkaana on parantunut huomattavasti sitten 1980-luvun. Ikääntyneet ovat muuttuneet asiakkaiksi ja heitä kuunnellaan enemmän. Yksipuoleisista palveluratkaisuista ja holhousmenteliteetista on päästy valtaosaltaan eroon. Ikääntyneillä on entistä enemmän valinnanvaraa ja mahdollisuuksia vaikuttaa palveluidensa sisältöön. Varallisuus on kuitenkin noussut merkittäväksi tekijäksi julkisiin tai julkisesti tuettuihin palveluihin hakeuduttaessa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007, 16.)

Sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt laatusuosituksen, jonka mukaan yli 75-vuotiaille on varattava tietty määrä sosiaali- ja hoivapalveluita. Näitä palveluita on kuntien tarjottava kevyestä vaativaan apuun, jolloin palveluiden saanti perustuu iän sijaan toimintakyvyn arviointiin ja yksilölliseen palvelutarpeeseen. Ihmisten ikääntyminen etenee vaihteittain, jolloin palvelutarpeiden esiin nouseminen tulee jaksoittain. (Vilkko, Finne-Soveri & Heinola 2010, 46-56.) Kalliomaa-Puha ja Kangas (2015, 20) toteavatkin, että vanhuusikä pitenee tulevaisuudessa ja se voi kestää parhaimmillaan 50 vuotta, 65-vuotiaasta 115-vuotiaaksi. Ikääntyneille tarjottavien palveluiden tarjoama pohjautuu pitkälti kalenteri-ikään ja ikäryhmien keskimääräiseen toimintakykyyn. Vaikka vanhenemisessä ja toimintakyvyssä on paljon vaihtelua, koko

väestöntasolla toimintakyky on kuitenkin suoraan riippuvainen iästä ja mikä väistämättä lisää iäkkäiden palvelutarpeita. Vilkkon, Finne-Soverin ja Heinolan (2010, 56) mukaan oleellista palvelutarpeen selvittämisessä on tunnistaa se millaista haittaa vastaamatta jäänyt avun tarve aiheuttaa ikääntyneelle ja paljonko syntyy lisäpalveluiden tarvetta, kustannuksia ja mahdollista pahoinvointia jatkossa.

Maahanmuuttajataustaiset henkilöt tulevat olemaan tulevaisuudessa yksi iso asiakasryhmä ikääntyneissä. Perheenmerkitys yhteiskunnassa ja suhtautuminen ikääntyneisiin vaihtelee, mikä tulee osaltaan vaikuttamaan ikääntyneiden palvelutarpeisiin. (Hämäläinen, Kojo, Lanne, Rytönen & Reisbacka 2013, 36)

Ikääntyneiden palvelutarpeista suurin ja merkittävin on asumispalvelut (Andersson 2007, 9), joka voidaan jaotella seuraavasti: tavallinen asuminen omassa kodissa, välimuotoinen asuminen senioritalossa tai erityisasuminen vanhainkodissa tai tehostetussa palveluasumisessa. (Gerontologia 2013, 46.) Anderssonin (2007, 9) mukaan varsinaista palveluasumisen määritelmää ei ole. Perinteiseen palvelutalo konseptiin kuuluu yhteisiä tiloja ja yhteisöllisyys on tärkeää. Palveluasuminen voi tapahtua ryhmäkodissa tai palvelutalossa, jossa asiakkailla on oma asunto. Palveluasumis-käsitteen käyttö on kuitenkin hyvin kirjavaa ja sitä käytetään monenlaisesta asumisesta. Ikääntyneille suunnattua vuokra- tai omistustaloa voidaan kutsua palvelutaloksi ilman, että kiinnitetään huomiota talosta saataviin palveluihin. (Andersson 2007, 9; Jylhä 2014, 267.)

Menneiden vuosikymmenten laitosvaltainen vanhustenhuolto on muuttunut ja laitosasuminen on vähentynyt merkittävästi (Andersson 2007, 13). Kotihoitoa on lisätty ja omaishoitoa tuetaan (Noro, Sinerto & Finne-Soveri 2009, 266). Reilu 90 prosenttia kaikista 75-vuotiaista ja enemmistö yli 90-vuotiaistakin asuu tavallisessa kodissa ja useimmat yksin. Ympäri vuorokauti- nen hoito kohdistuu yhä enemmän hyvin vanhoihin ihmisiin ja heidän elämänsä viimeisiin vuosiin ja kuukausiin. (Kalliomaa-Puha & Kangas 2015, 37-38; Andersson 2007, 7.) Tämä onkin merkittävä muutos ikääntyneiden palvelurakenteessa.

Yksi tulevaisuuden kehitystrendi näyttää olevan, että pitkäaikainen hoito keskittyy palvelutaloihin ja ikääntyneen toimintakyvyn heiketessä palvelut seuraavat ikääntynyttä. Ikääntynyt pyritään hoitamaan mahdollisimman pitkään kodissaan tai kodinomaisesti, oletuksena että kodinomaisuus ylläpitää ikääntyneen toimintakykyä. (Noro, Sinerto & Finne-Soveri 2009, 266-267; Andersson 2007, 10-11.) Tulevaisuuden kehityssuunta onkin, että hyvinvointi- ja turvallisuuksipalveluja kehittämällä pyritään mahdollistamaan vanhusten selviytyminen kotona itsenäisesti mahdollisimman pitkään (Hämäläinen, Lanne, Jännes, Hanski, Rytönen & Reisback 2014, 9).

Usean eri asiantuntijan toimesta todetaan, että ikääntyneille paras ympäristö on asua omassa tutussa kodissa (Heinola & Helo 2012, 6; Välikangas 2006, 26). Kotona asumisen keston on tutkittu vaikuttavan positiivisesti ikääntyneen toimintakykyyn ja mielialaan, sillä tuttu ympäristö mahdollistaa vanhat rutiinit ja lisää näin turvallisuuden tunnetta ja ikääntyneen hyvinvointia. Teknologian ja uusien teknisten välineiden hyödyntäminen antavat uusia mahdollisuuksia kotona asumisen tukemiseen. Hyvinvointiteknologia on kehittyvä sektori, jolla tarkoitetaan teknisiä ratkaisuita, joilla ylläpidetään tai parannetaan ihmisten toimintakykyä, terveyttä, hyvinvointia, elämänlaatua tai itsenäistä suoriutumista. Esimerkkejä hyvinvointiteknologisista ratkaisuista ikääntyneen hyvinvoinnin ylläpitämiseen on erilaiset turvavahdit ja muistuttajat, ”älylaitteet”, asiointiportaalit sekä älykkäät valvontaratkaisut ikääntyneen kotiin.

Yhteisöllinen asuminen on uusi trendi asumispalveluissa. Yhteisöllinen asuminen voi perustua samalle ideologialle, yhteisille kiinnostuksen kohteille tai tekemiselle (Gerontologia 2013, 46-49). Yhteisöllisestä asumisesta voidaan käyttää myös nimitystä seniorikylä. Yhteisöllisessä asumisessa tarkoituksena on luoda malli, jossa asukkaat pääsevät auttamaan toinen toistaan, mutta myös ulkopuoliset naapurit voivat olla edistämässä yhteisöllisyyttä (Salmela 2016). Yhteisölliseen asumiseen lukeutuu ikääntyneiden ja opiskelijoiden yhdessä jakamat palvelutalot. Palvelutaloissa opiskelijat asuvat ikääntyneiden kanssa samanlaisissa yksioissa, joiden kuukausivuokra on varsin kohtuullinen sisältäen opiskelijoille pienen velvoitteen viettää aikaa ikääntyneiden naapureiden kanssa (Jokinen 2015; Salmela 2016).

Toinen trendi ikääntyneiden asumismuotona on senioritalot, jossa on huomioitu ikääntyneiden asumista koskevat toivomukset: palvelut ovat lähellä, kulkuyhteyden hyvät, kotiin pystytään tarvittaessa tuottamaan palveluita ja apuvälineitä, asumisympäristö ja -rakennus ovat esteettömiä, oma rauha ja yksityisyys säilyvät, turvallisia ja ympäristö mahdollistaa ulkoilun sekä tarjolla on erilaisia virikkeitä ja harrastusmahdollisuuksia. (Andersson 2007, 12; Hämäläinen, Lanne, Jännes, Hanski, Rytönen & Reisback 2014, 38.)

3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyö tarkastelee sitä, millainen palvelutalo tulevaisuudessa on. Opinnäytetyön kehittämistyön tarkoituksena on lisätä asiakasymmärrystä ja saada muodostettua toteutettavan tutkimuksen avulla kuva siitä, millaista elämää tämän hetken työikäiset haluavat elää tulevaisuudessa ikääntyneinä. Kehittämistyössä ei ole hoito- tai sosiaalialan näkökulmaa vaan näkökulma on asiakaslähtöisessä palveluiden kehittämisessä, mikä näkyy työn tuloksissa ja johtopäätöksissä.

Kehittämistyön taustalla on vallitseva trendi kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista ja sen ylläpitämisestä. Olettamuksena on, että malli palvelutalosta tulee muuttumaan ja nykyisellään olevaa palvelutalomallia ei enää 2060-luvulla ole. Opinnäytetyön tavoitteena onkin rakentaa kuva tulevaisuuden palvelutalosta ja luoda pohjaa tulevaisuudessa tuotettavien palveluiden tuottamiselle.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Millainen on tulevaisuuden ikääntyneiden hyvä elämä?
2. Millainen tulevaisuuden palvelutalon tulisi olla?
3. Millaisia palveluita tulevaisuuden palvelutalon olisi tuotettava tulevaisuuden palvelutalon asiakkaille?

Kehittämistyön tutkimuksen kohderyhmänä ovat tulevaisuuden palvelutalon asiakkaat, alle 60-vuotiaat. Tällä hetkellä 30-vuotiaat ovat 2060 vuonna 60-vuotiaita ja 50-vuotiaat 2060 vuonna 80-vuotiaita.

4 Kehittämistyön toteuttaminen - lähestymistavat ja eteneminen

Idea opinnäytetyön kehittämistyön tutkimukselle tuli Laurean kokoamista tulevaisuuden tutkimusaiheista. Hankkeella ei ollut varsinaista tilaaja tai rahoittajaa. Mukana tutkimuksen suunnitteluvaiheessa oli Nummelan Kaarikeskussäätiön ylläpitämä vanhusten- ja vammaisten tuki- ja palvelukeskus ja sen toiminnanjohtaja. Häneltä tutkimuksen suunnitteluun saatiin arvokas ajatus siitä, että puhuttaessa tulevaisuuden ikääntyneistä tulee kohderyhmä rajata alle 60-vuotiaisiin. Tämän hän perusteli sillä, että palveluiden ja toimintatapojen kehittäminen hoiva-alalla on sen verran hidasta, että paras kohderyhmä tulevaisuudesta puhuttaessa ovat 30 ja 40-vuotiaat.

Tutkimus toteutettiin laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimuksella, joka tarkoittaa joukkoa erilaisia toiminnallisia, luonnollisissa olosuhteissa toteutettavia tutkimuskäytäntöjä (Metsämuuronen 2008, 9). Tutkimuksessa käytettiin kahta tulevaisuuden tutkimusmenetelmää: tulevaisuusverstasta ja Delfoi-kyselyä. Tulevaisuusverstaan tarkoituksena oli koota 4Y-periaatteen¹ mukaisesti näkökulmia tulevaisuuden ikääntyneiden hyvästä elämästä. Tulevaisuusverstaan jälkeen toteutettiin Delfoi-kysely. Delfoi-kyselystä päätettiin jättää pois menetelmälle tyypillinen ensimmäinen kierros, joka pitää yleensä sisällään avoimia kysymyksiä, koska valitulle vastaajajoukolle toimitettiin arvotettavaksi tulevaisuusverstaan tuloksista koostettu

¹ 4Y-periaate pitää sisällään kaikki neljä eri näkökulmaa: yritys, yhteiskunnallinen toimija, yhdistys ja yksilö (Ranta, Tuohimaa & Pirilä 2014, 9).

joukko väittämiä. Delfoi-kyselyn mielenkiintoisimmista tuloksista koostettiin kooste, mikä toimitettiin vielä kertaalleen asiantuntijajoukolle nähtäväksi. Kommentointikierrros tarjosi asiantuntijoille mahdollisuuden kommentoida väittämiä ja näin saatiin lisättyä ymmärrystä tutkitavasta aiheesta.

4.1 Tulevaisuusverstasmenetelmä

Tulevaisuusverstas on ongelmanratkaisumenetelmä (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 153). Tulevaisuudentutkimuksen suuriin nimiin kuuluva professori Robert Jungk toteutti ensimmäisiä tulevaisuusverstaita 1950-luvulla yhteistyökumppaninsa Norbert Müllertin kanssa. Ajatuksena oli ”demokratisoida tulevaisuus” eli ottaa tavalliset ihmiset mukaan suunnittelemaan yhteiskunnallista tilannetta muuttaviin prosesseihin (Mannermaa 1999, 47) ja sosiaalisten tilanteiden ratkaisemiseen ja tulevaisuustietouden lisäämiseen (Vainio 2009, 127; Nurmela 2013, 213-2014). Sittemmin tulevaisuusverstaat ovat laajentuneet palvelemaan tarkoituksperiä ja käytännön ongelmatilanteita, joissa ei välttämättä ole kyse ideologisista jännitteistä (Mannermaa 1999, 47-48). Nurmela (2013, 213) kiteyttääkin tulevaisuusverstaan tulevaisuuden tekemiseksi. Hänen mukaansa tulevaisuusverstaassa tutkitaan tulevaisuutta, mutta koska tulevaisuus on meistä itsestämme kiinni, tulevaisuusverstas tutkii sitä mitä tulevaisuudelta itse haluamme.

Tulevaisuusverstaan perusajatuksena on koota yhteen joukko määrätystä asiasta kiinnostuneita ihmisiä etsimään ratkaisumahdollisuuksia (Rubin 2004; Vainio 2009, 129), mitkä muuten saattaisivat jäädä poliitikkojen tai asiantuntijoiden päätösvaltaan. Tulevaisuusverstaan tarkoituksena on aktivoida tavallisia ihmisiä ja antaa heille uskoa omiin kykyihinsä ja mahdollisuuksiinsa saada tuloksia aikaan heitä koskevissa asioissa tuottaen samalla materiaalia päätöksenteon tueksi ja ohjeeksi (Rubin 2004).

Tulevaisuusverstaan toteutuksesta voidaan erottaa viisi vaihetta: valmistelu-, ongelma-, mielikuvitus-/utopia-, todellistamis- ja raportointi eli päätösvaihe. Valmisteluvaiheessa verstaassa käsiteltävä ongelma muovataan yleensä kysymyksen muotoon, jota ongelmavaiheessa jokainen verstaan osallistuja kommentoi ja jakaa osa-ongelmiin. Näitä seuraa mielikuvitusvaihe, jossa osallistujat käyvät läpi edellä esitetyt kaikki kysymykset läpi ja vastaavat niihin mielikuvituksensa avulla. Kysymysten vastauksiin ja edellisessä vaiheessa esitettyihin ratkaisuihin etsitään todentamisivaiheessa käytännön ratkaisuehdotuksia esimerkiksi suunnitteleamalla kolme askelta kohti unelmaansa. Päätösvaiheessa tulevaisuusverstaan työ raportoidaan. (Vainio 2009, 127; Ojasalo, Moilanen & Rita-lahti 2014, 153; Nurmela 2013, 214-215.)

4.2 Delfoi-menetelmä

Delfoi-menetelmä² on yksi asiantuntijakeskustelun muoto, jossa tarkasteltavaan ilmiöön pyritään saamaan selvyyttä keräämällä tietoa, mielipiteitä ja näkemyksiä ilmiötä läheisesti tuntevilta tai siitä kiinnostuneilta asiantuntijoilta kyselykierroksin. (Karppinen 2009, 29) Delfoi-menetelmän alkuperäinen tavoite oli saada luotua yksimielisyys asiantuntijoiden keskuudessa. Nykyisin Delfoi-menetelmän tavoitteena on saavuttaa hyvin perusteltuja näkemyksiä tulevaisuuden kehityksestä (Vainio 2009, 127).

Delfoi-menetelmää on käytetty paljon tulevaisuudentutkimuksessa esimerkiksi tutkittaessa teknologian kehitysmahdollisuuksia (Hiltunen 2012, 158; eDelfoi 2016.) sekä tulevien asioiden taite- ja käännekohtien hahmottamista ja ajoittamista (Karppinen 2009, 30). Delfoi-menetelmän avulla ei kuitenkaan saada suoraa ennustetta tulevaisuudesta vaan se tuottaa tietoa siitä, millainen tarkasteltavan ilmiö, asia tai kehityskulku tulevaisuudessa saattaisi tutkimukseen valittujen asiantuntijoiden mielestä olla (Rubin 2012, 6).

Rubinin (2012, 8) mukaan Delfoi-menetelmää voidaan luonnehtia haastattelu- tai kyselymuotoiseksi tutkimusmenetelmäksi, jossa strukturoidun prosessin avulla pyritään saamaan asiantuntijoista kootun asiantuntijapanelistien tieto ja oletukset tutkittavasta asiasta tai ilmiöstä esiin. Menetelmän tunnuspiirteitä ovat tutkimukseen osallistujien anonymiteetti ja konsensus eli yksimielisyys tutkimuksen tuloksen lopputuloksesta (Metsämuuronen 2001, 33; Rubin 2012, 8). Delfoi-menetelmälle tunnusomaista on toteuttaa monta kyselykierrosta, joissa tutkimukseen valituille asiantuntijoille tarjota mahdollisuus jatkuvaan vuorovaikutukseen ja mahdollisuutta muuttaa kannanottojaan (Kuusi 2013, 249; Metsämuuronen 2001, 35).

Delfoi-tutkimuksessa on mahdollista tuoda esille yksittäisen tutkimukseen osallistuvan havaitsemat ”heikot signaalit” ja kehittämistarpeet ja tuoda ne suuren joukon arvioitavaksi. Kaikkea toiminnan kehittämiseksi tarvittavaa ratkaisevaa tietoa on mahdoton saada kirjoista tai alan asiantuntijoilta. Heikkojen signaalien ajoissa kuuleminen, ymmärtäminen ja hyödyntäminen ovat ennakkointia jossa piilee suuri arvo tulevaisuuteen suuntautuvassa kehitystyössä. (Metsämuuronen 2001, 33-34.)

² Delfoi-menetelmästä käytetään myös termejä Delfi ja Delphi (Kuusi 2013, 248).

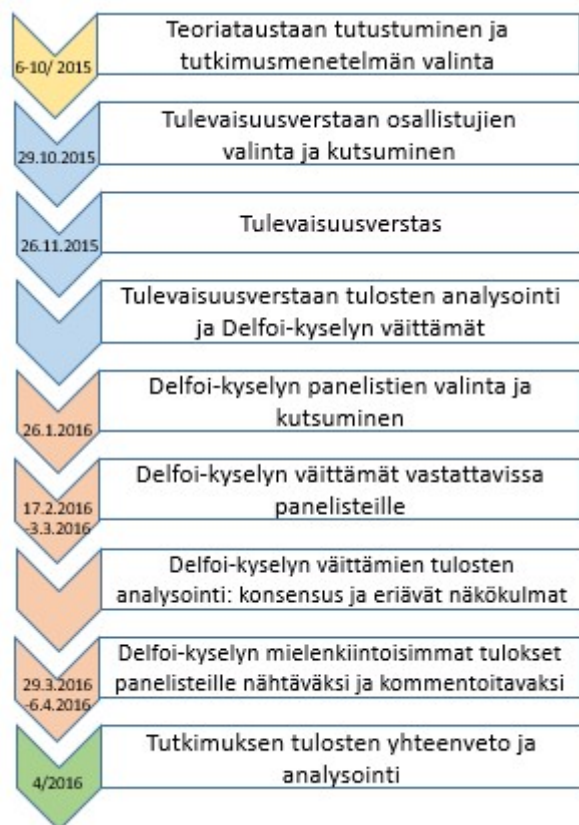
Delfoi-tutkimus on varsin puolueeton, koska se estää arvovalta- ja intressiristiriitojen vaikuttamista tutkimuksen lopputulokseen (Metsämuuronen 2001, 34; Kuusi 2013, 253). Kukin tutkimukseen osallistuja vastaa itsenäisesti anonymisti ja kaikkien mielipiteet ovat yhtä arvokkaita riippumatta siitä, miltä taholta vastaus tulee. (Metsämuuronen 2001, 34; Rubin 2012, 8.) Näin pystytään välttämään mielipidejohtajien liiallinen vaikuttaminen ryhmän mielipiteeseen ja tutkimuksella saataviin tuloksiin. (Karppinen 2009, 29.)

Delfoi-tutkimukseen kutsuttavien asiantuntijoiden valinta on yksi keskeisimmistä tekijöistä synnyttämään onnistunut asiantuntijakeskustelu (eDelfoi 2016). Kuusen (2013, 254) mukaan asiantuntijamenetelmiä käytettäessä ratkaisevaa on asiantuntijoiden laatu, eikä määrä. Tutkimukseen valittujen asiantuntijoiden ominaispiirteet määrittelevät Karppisen (2009, 30) mukaan koko työn luetettavuuden niiltä ehdoin, mitä tutkimukselle on asetettu ja määritelty. Karppisen mukaan ryhmään tulisi valita sellaisia henkilöitä, joiden mielipiteitä tarkasteltavaan asiaan halutaan tietää. Mielenkiintoisia ovat sellaiset henkilöt, jotka ovat alalla jo aktiivisia ja osallistuvat kehittämiseen. Oleellista ei kuitenkaan ole akateeminen kompetenssi vaan käytännön ja ammatin tuoma asiantuntijuus ja monialainen näkemys. (Karppinen 2009, 31; Kuusi 2013, 255.) Tutkimukseen valittavien henkilöiden valinnassa voi käyttää apuna matriisi eli otantakehikkoa, joka auttaa valitsemaan mahdollisimman kattavan ja monipuolisen joukon asiantuntijoita (Metsämuuronen 2000, 61-63).

Delfoi-menetelmä on tuo esiin uusia ajatuksia ja niille on oltava avoin. Kuusi nostaa esille Hilusen (2012, 161) teoksessa että koskaan ei voi tietää, mitä Delfoi-tutkimus tuo tullessaan ja tulos on parhaimmillaan yllätys. Tässä mielessä Kuusen mukaan Delfoi-tutkimuksen kysymyslomakkeen liiallinen viimeistely ei ole järkevää. Sen sijaan Delfoi-tutkimuksen onnistumisen kannalta on tärkeää pitää tutkimukseen osallistujat motivoituneina.

5 Tutkimusaineiston keruuprosessi

Kehittämistyön tutkimuksen aineiston keruuprosessi eteni alla kuvatun kuvion 6 mukaisesti.

Kuvio 6: Tutkimusaineiston keruuprosessi

Tutkimusaineiston keruuprosessi eteni suunnitellun aikataulun mukaisesti ilman suurempia muutoksia. Tulevaisuusverstaaseen ja Delfoi-tutkimukseen kutsuttavat panelistit valittiin matriisia eli otantakehikkoa hyödyntäen. Otantakehikko auttoi huomioimaan, että osallistujia oli tasaisesti eri organisaatiotasoilta sekä 4Y-periaatteen mukaisesti. Taulukossa 1 on kuvattu tulevaisuusverstaan osallistujat ja taulukossa 2 Delfoi-tutkimuksen asiantuntijapanelistit.

	Yritys	Yhteiskunnallinen toimija	Yhdistys	Kansalainen
Työntekijä	1	1	2	4
Johto	1	1	1	

Taulukko 1: Tulevaisuusverstaan osallistujat matriisissa eli otantakehikossa

	Yritys	Yhteiskunnallinen toimija	Yhdistys	Kansalainen
Työntekijä	3		6	12
Johto	3	2	1	

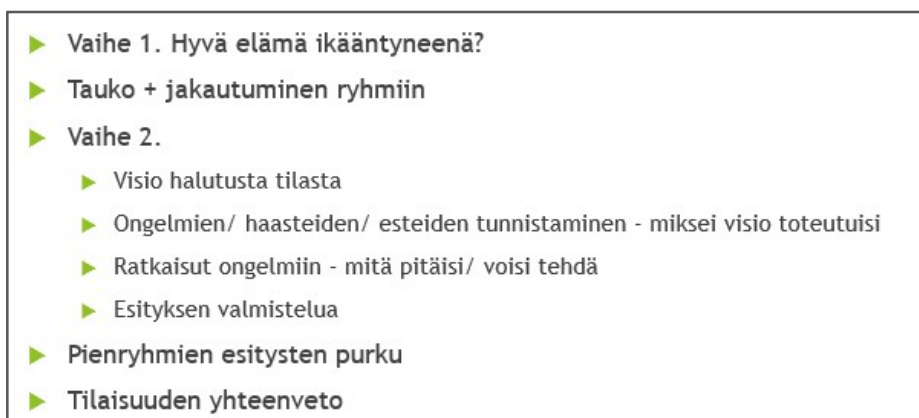
Taulukko 2: Delfoi-tutkimuksen asiantuntijapanelistit matriisissa eli otantakehikossa

5.1 Tulevaisuusverstas

5.1.1 Työskentelyprosessi ja osallistujien valinta

Kutsu tulevaisuusverstaaseen lähetettiin sähköpostitse 63 henkilölle sekä 5 henkilölle, jotka välittävät kutsua toivotulle joukolle eteenpäin. Tavoitteena oli saada Rubinin (2004) ja Mannerman (1999, 48) ohjeistama 15-20 henkilön joukko asiantuntijoita tilaisuuteen. Kutsuttavia oli tarkoituksella tavoitemäärää suurempi joukko, koska tiedettiin että fyysinen osallistuminen tilaisuuteen rajaa potentiaalisten osallistujien määrää. Asiantuntijoita tilaisuuteen haluttiin 4Y-periaatten mukaan niin, että tilaisuudessa olisi tasaisesti yrityksen edustajia, yhteiskunnallisia toimijoita, yhdistysten edustajia kuin kansalaisia. Koska kohderyhmän haluttiin olevan tulevaisuuden palvelutalon asiakkaat, kohderyhmä rajattiin alle 60-vuotiaisiin. Tavoite toteutui hyvin: ilmoittautuneita saatiin 19 ja tilaisuuteen saapui 11.

Verstas piti sisällään kaksi vaihetta (kuvio 7). Ensimmäisessä vaiheessa yksilöinä pohdittiin sitä, millaista on hyvä elämä ikääntyneenä. Pohdinnan tulokset kirjoitettiin post-it lapuille ja ne laitettiin seinälle kaikkien nähtäväksi ja teemoittain ryhmiteltäväksi. Tämän vaiheen jälkeen jakauduttiin ryhmiin, jossa kukin ryhmä valitsi itsellensä oman teeman ensimmäisestä vaiheesta esille nousseista teemoista. Ryhmä määrittä itselleen ryhmän teeman avulla vision halutusta tulevaisuuden tilasta ja kirjasi sen fläppipaperille. Tämän jälkeen ryhmä pohti valitsemaansa teemaan liittyviä ongelmia, mahdollisia haasteita ja esteitä vision saavuttamiseksi. Lopuksi ryhmä mietti ratkaisuita siihen mitä pitäisi tehdä, jotta haluttu visio olisi mahdollista saavuttaa. Tilaisuudessa läpikäydyt vaiheet oli johdettu tulevaisuusverstaan määritelmän pohjalta (Vainio 2009, 127; Moilanen ym. 2014, 153).

Kuvio 7: Tulevaisuusverstaan eteneminen

Tulevaisuusverstaas kesti kaksi tuntia ja se järjestettiin Laurean Tikkurilan kokoustilassa. Tila on toimiva ja riittävän väljä tulevaisuusverstaan toteuttamiseen. Tulevaisuusverstaan vetäminen yksin toi omat haasteensa, kun läpi tilaisuuden piti varmistaa aikataulussa pysyminen sekä kirjata ylös tilaisuudessa mahdollisesti esille nousevia havaintoja. Opinnäytetyön teki-jällä oli tilaisuudessa käytössä nauhuri, jonka tarkoituksena oli tallettaa ryhmien tuotoksien purku ja toimia apuna kerätyn materiaalin käsittelyssä. Ensimmäinen nauhuri hyytyi heti tilaisuuden alussa ja näin ollen yhden ryhmän työn purku jäi nauhoittamatta. Kerätyn aineiston analysoinnin ja jatkokäsittelyn kannalta nauhurin puuttumisella ei ollut suurta merkitystä, koska arvokkain tuotos tulevaisuusverstaasta jäi post-it -lapuille sekä fläppipapereille johon ryhmät olivat kirjoittaneet kootusti työnsä tulokset.

5.1.2 Tulosten analysointi

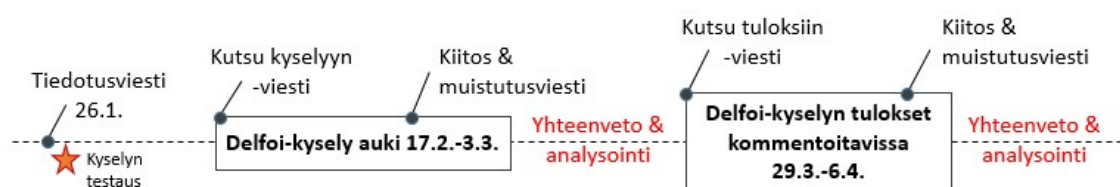
Laadullisen aineiston analyysin tarkoituksena on Eskolan ja Suorannan (1998, 137) mukaan luoda aineistoon selkeyttä ja siten tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Tulevaisuusverstaan ensimmäisessä vaiheessa kerättyjen post-it-lappujen analysoinnissa käytettiin aineiston abstrahointia, mikä tehtiin tilaisuuden aikana yhdessä tilaisuuteen osallistujien kanssa. Aineiston abstrahoinnissa yhdistetään saman sisältöisiä luokkia, jolloin saadaan yleiskäsitteitä. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 29) Nämä saadut yleiskäsitteet ja niistä johdetut teemat ohjasivat tulevaisuusverstaaseen osallistuneiden ryhmien toimintaa.

Tulevaisuusverstaan ryhmätöiden tuloksena saadun aineiston analysoinnissa käytettiin apuna teemoittelua ja tyypittelyä. Teemoittelusta aineistosta nostettiin esille tutkimusongelmaa valaisevia teemoja, jolloin voitiin vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä kerätystä aineistosta ja näin muodostaa 40 väittämää tutkimuksen seuraavaa vaihetta, Delfoi-kyselyä varten. Teemoittelu vaatii Eskolan ja Suorannan (1998, 174-175) mukaan onnistuakseen teorian ja empirian vuorovaikutusta ja tämä näkyi myös tulevaisuusverstaan aineiston käsittelyssä.

5.2 Delfoi-kysely

5.2.1 Työskentelyprosessi ja asiantuntijapanelistien valinta

Delfoi-prosessi piti sisällään kaksi vaihetta: Delfoi-kysely ja Delfoi-kyselyn tulosten kommentointi. Delfoi-kyselyprosessi eteni kuvion 8 mukaisesti.

Kuvio 8: Delfoi-kyselyprosessi

Kutsu Delfoi-kyselyyn lähetettiin 40 henkilölle, tavoitteena oli saada 20 henkilön asiantuntijapaneli. Kutsuttavia oli tarkoituksella tavoitemäärää suurempi joukko siltä varalta, että kaikki kutsutut eivät halua tai pysty kyselyyn osallistumaan. Delfoin asiantuntijapanelistit valittiin tulevaisuusverstaan tapaan 4Y-periaatteen mukaan niin, että kutsuttavissa oli tasaisesti yritysten edustajia, yhteiskunnallisia toimijoita, yhdistysten edustajia kuin kansalaisia sekä niin että kaikki olivat alle 60-vuotiaita.

Delfoi-kyselyn asiantuntijapanelisteihin otettiin yhteyttä sähköpostilla Delfoi-kyselyn tiedotusviestillä 26.1.2016 ja kyselyn kutsuviestillä 17.2.2016. Tiedotusviestin tarkoituksena oli kertoa valituille asiantuntijapanelisteille tutkimuksesta, johon heidät oli valittu osallistumaan. Tiedotusviestissä pyydettiin vastaamaan viestiin, jos asiantuntijapanelistiksi valittu henkilö olisi estynyt osallistumaan tutkimukseen. Lähetettyyn tiedotusviestiin saatiin yksi vastaus, jossa valittu asiantuntija ilmoitti esteestään osallistua Delfoi-kyselyyn. Estyneen tilalle valittiin uusi asiantuntija, jota lähestyttiin muiden valittujen asiantuntijoiden tapaan ensin tiedotusviestillä ja tämän jälkeen kutsuviestillä.

Tiedotus- ja kutsuviestissä kerrottiin, että Delfoi-kysely on jatkoa jo pidetylle tulevaisuusvers-
taalle ja Delfoi-kyselyssä esitettävät väittämät oli johdettu kyseisestä tilaisuudesta. Vies-
teissä nostettiin esille tutkimuksen eettisyys kertomalla kehittämishankkeen tarkoitus ja ta-
voite. Viesteissä kerrottiin myös, miten kerättyä aineisto käsitellään ja painotettiin panelis-
tien anonymiteettia ja vapaaehtoisuutta.

Kutsuviesti Delfoi-kyselyyn lähetettiin 40 asiantuntijalle ja ensimmäisen lähetetyn kutsun myötä
kyselyyn saatiin 18 vastausta. Kutsun jälkeen päätettiin lähettää kaikille asiantuntijoille viesti,
jossa kiitettiin jo kyselyyn vastanneita ja muistutettiin niitä jotka eivät vielä kyselyyn olleet
vastanneet. Tämän muistutusviestin jälkeen Delfoi-kyselyyn saatiin yhteensä 27 vastausta.
Delfoi-kyselyn anonymiteetin vuoksi opinnäytetyön tekijällä ei ole tietoa siitä, ketkä asiantun-
tijapanelisteiksi kutsutuista Delfoi-kyselyyn vastasi ja ketkä jättivät vastaamatta.

Delfoi-kyselyn tuloksista tehtiin yhteenveto, mikä toimitettiin samalle 40 hengen asiantuntija-
joukolle. Heiltä lähestyttiin 29.3.2016 viestillä, jossa heitä kiitettiin kyselyyn vastaamisesta ja
ohjattiin tutustumaan Delfoi-kyselyn yhteenvetoon, kyselyn mielenkiintoisimpiin tuloksiin ja
kommentoimaan niitä. Ensimmäisen lähetetyn viestin jälkeen kommentteja Delfoi-kyselyn tu-
loksiin saatiin kuudelta asiantuntijalta. Asiantuntijoille päätettiin lähettää Delfoi-kyselykier-
roksen tapaan kiitos- ja muistutusviesti, minkä tavoitteena oli saada lisää asiantuntijoiden
kommentteja tutkimuksen mielenkiintoisimpiin tuloksiin. Lopputulemana oli kahdeksalta asi-
antuntijalta kommentit tuloksiin.

5.2.2 Delfoi-kysely ja tulosten analysointi

Delfoi-kysely käsitti väittämiä tulevaisuuden ikääntyneiden elämästä ja palvelutalosta. Väittä-
mät oli johdettu tulevaisuusverstaan tuloksista. Väittämiä oli neljäkymmentä ja ne oli ja-
oteltu neljään teemaan: asuminen ja ruoka, turvallisuus ja liikkuminen, hyvinvointi ja osalli-
suus ja teknologia ja kehitys.

Kyselyyn vastaajien tuli arvottaa Likertin -tyyppisellä asteikolla kuinka toivottava kuvattu tu-
levaisuuskuva (väittämä) on sekä merkitä aikajanelle, miten vastaaja arvioi esitetyn väittä-
män toteutuvan aikaisintaan. Delfoi-kyselyssä päädyttiin neljäportaiseen Likertin-asteikon,
koska haluttiin välttää Vehkalahden (2014, 35) kuvaama ansa keskimmäisestä vaihtoehtosta,
”neutraali”, johon kyselyyn vastaajat saattavat sijoittaa kaikenlaisia vastauksia. Delfoi-kyse-
lyssä tehtiin kuitenkin valinta, että väittämiin ei ollut pakko vastata, mikä toimi tässä tutki-
muksessa neutraalina Likertin -asteikon vaihtoehtona.

Delfoi-kysely työstettiin ensin word-muotoon, jonka jälkeen se siirrettiin Digium-kyselyohjelmaan. Kyselystä pyrittiin tekemään ulkoasultaan selkeä ja helppokäyttöinen kuten Hirsjärvi, Remes & Sajavaara (2010, 204) ohjeistavat. Ennen kyselyn julkaisemista, kysely toimitettiin kahdelle testivastaajalle, jotka testasivat kyselyn loogisuuden ja vastaavuuden. Ronkaisen, Karjalaisen ja Selkälän (2008, 39) mukaan kyselyn testaajien tulee arvioida, onko sanavalinnat ja termit ymmärrettäviä ja yksiselitteisiä, onko kysymysten järjestys looginen ja kysymysten asettelu tarkoituksen mukainen. Testivastaajilta saadut palautteet huomioitiin ja kyselyä muokattiin niiden perusteella.

5.2.3 Tulosten yhteenveto

Tulevaisuustutkimuksen ollessa tulevaisuuden haltuunottoa on sille luonteenomaista vaihtoehtoisuus, mikä käsittää joukon erilaisia mahdollisia tulevaisuuksia (Metsämuuronen 2008, 268). Delfoi-kyselyn ensimmäisen kierroksen väittämien vastauksista pyrittiin etsimään konsensusta ja eriäviä mielipiteitä väittämien toivottavuudesta sekä toteutumisajankohdasta. Yhtenevänekemys, konsensus saadaan aikaan silloin kun suurin osa tai lähes kaikki asiantuntijapanelistit ovat väittämien toivottavuudesta ja toteutumisesta samaa mieltä. Delfoi-kyselyllä kerättyihin tuloksiin pyrittiin tuomaan tällä tavalla selkeyttä ja rakentamaan teoreettisesti kestävä näkökulma tulevaisuuden ikääntyneiden elämästä ja tulevaisuuden palvelutalosta. (Eskola & Suoranta 2001, 62-63.)

Delfoi-kyselyn yhteenvetoon saatiin kuusi väittämää, joista tutkimukseen osallistuneet asiantuntijat olivat olleet eniten eri mieltä sekä kuusi väittämää, joista oltiin samaa mieltä. Asiantuntijoita pyydettiin Delfoi-kyselyn niin sanotulla toisella kierroksella pohtimaan ja kommentoimaan seikkoja, jotka puoltavat tai voivat edistää kyseisen väittämän toteutumista tai seikkoja, jotka jarruttavat ja estävät väittämän toteutumista. Asiantuntijapanelisteja pyydettiin antamaan Delfoi-kyselyn niin sanotulla toisella kierroksella näkemyksensä ja perustelunsa Delfoi-kyselyllä saatuihin tuloksiin, koska Delfoi-menetelmän tarkoitus on tutkia vastausten perusteluita (Rubin 2004).

Delfoi-kyselyprosessin myötä kerätyn aineiston analysoinnissa käytettiin tulevaisuudenskenaario-mallia. Tulevaisuuden vaihtoehtoista käytetään nimitystä tulevaisuusskenaario (Malaska & Virtanen 2013, 125-127). Skenaario on Meristön ja Kettusen (2010, 17) mukaan mahdollinen kuva tulevaisuudesta, tarkemmin tulevaisuuden vaihtoehtoinen kehityskulku (Laitinen, Meristö & Touhimaa 2013, 10). Delfoi-kyselyn tuloksista johdettiin skenaario-nelikenttä, jossa kuvattiin neljä erilaista ääripään vaihtoehtoa tulevaisuuden palvelutalosta. Delfoi-kyselyn tulosten kommentointikierroksella saatu aineisto tyypiteltiin ja teemoiteltiin tulevaisuusverstaan aineiston tapaan, ja niistä saatiin perusteluita skenaario-nelikenttään luotuihin todennäköisiin, niin sanotusti yllätyksettömiin ja radikaaleihin vaihtoehtoihin tulevaisuuden ikääntyneiden elämästä ja palvelutalosta.

6 Tulokset

6.1 Tulevaisuusverstaas

Tulevaisuusverstaassa tutkimukseen valitut asiantuntijat pohtivat sitä, millaista on hyvä elämä ikääntyneenä. Verstaan tuloksena tunnistettiin erilaisia hyvän elämän tekijöitä, jotka ryhmiteltiin kuuden teeman alle: osallisuus, harrastukset, ruoka, teknologia, itsemääräämiskein ja turvallisuus.

Neljää teemaa työstettiin tulevaisuusverstaaseen osallistujien toimesta pienessä ryhmässä muodostaen kullekin käsitellylle teemalle oman vision. Vision jälkeen teemaa käsitellyt ryhmä mietti haasteita vision toteutumiseksi sekä pohti ratkaisuja vision toteutumiseksi.

Ruoka-teemasta (liite 1) muodostettiin visio siitä, että tulevaisuuden ikääntyneiden ruuan tulisi olla hyvää, ravitsevaa ja monipuolista. Ruokailun tulisi olla sosiaalinen tapahtuma joko reaaliaikaisesti tai virtuaalisesti. Haasteena vision toteutumisessa nähtiin yksilöllisyyden enmistä vahvempi korostuminen muun muassa etnisyyden myötä. Ryhmä totesi, että olisi hienoa, jos ikääntyneet voisivat toteuttaa osan ruokailuistaan esimerkiksi ravintoloissa. Osallistujat pohtivat vain sitä, miten ruokailusta voitaisiin tehdä miellyttävä kokemus ikääntyneelle, kun käsi tärisee, hampaat ovat huonot ja tämän myötä sosiaaliset tilanteet usein jännittävät. Asetetun vision toteutumiseksi nähtiin olevan haasteena myös ruuan valmistus. Ryhmä pohti sitä, miten voidaan taata monipuoliset raaka-ainehankinnat tiukan kulukuurin vallitessa sekä niin että kaikille ikääntyneille voidaan taata lämmintä ruokaa paikasta huolimatta.

Käsittelystä teemasta luotiin slogan ”*Syön, olen siis olemassa*”. Ratkaisu vision toteutumiselle päätettiin olevan ikääntyneen oman tahdon voimakkaampi ilmaiseminen sekä mahdollistaa ikääntyvien hoitohenkilöille vahvempi tahto kuunnella mitä ikääntynyt haluaa ruualta ja ruokailultaan. Ryhmätyön tuloksena todettiin, että tulevaisuudessa on kehitettävä menetelmiä yksilöllisten ruokailutavoitteiden ilmaisemiseen, havaitsemiseen ja huomioimiseen.

Teknologia-teemasta (liite 2) muodostettiin visiona siitä, että teknologian avulla pystytään luomaan vuorovaikutuksellisuutta laitospaikkavanhusten arkeen. Haasteina vision toteutumiselle nähtiin olevan yleinen valloilla oleva muutosvastarinta teknologiaa kohtaan sekä lainsäädännöllinen jäykkyys. Todettiin, että haasteita tuo insinöörien ja hoitajien erilaiset koulutukset ja tavat toimia, niin sanottu poteroajattelu. Nähtiin myös, että nykyinen ajattelumaailma ei kannusta kyseenalaistamaan vanhaa ja kokeilemaan uutta, vaan pysyttäydytään mieluummin tutussa ja turvallisessa.

Ratkaisuna vision toteutumiselle teemaa käsitellyt ryhmä ehdotti panostettavan hyvään johtamiseen ja lisättävä nuoria organisaatioiden johtoon. Lean-ajattelu ehdotettiin viettävän voimakkaammin käytäntöön, jolloin henkilöstöä todella kannustettaisiin haastamaan totuttuja käytäntöjä. Todettiin, että lainsäädännöstä olisi saatava joustavampi, ettei byrokratia ole liikaa jarruna. Yhteiskehittämiseen olisi kannustettava ja kehitystyöstä tehtävä ihmiskeskeisempää ja ikääntyneitä osallistavampaa.

Teemaa käsitellyt ryhmä loi teemasta sloganit ”*Meitä yhdistää useammat asiat, kuin erottaa!*” ja ”*Teknologian tulee auttaa, mutta ei hallita arkea!*”

Itsemääräämisoikeus-teemasta (liite 3) muodostettiin visio siitä, että jokaisella ikääntyneellä on oikeus minun itseni näköiseen elämään, minkä toteuttamista muut tarvittaessa tukevat ja auttavat. Haasteena vision toteutumiselle nähtiin olevan erilaiset sairaudet, erityisesti muistisairaudet ja muut itseilmaisua hankaloittavat sairaudet tai rajoitteet. Ikääntyneiden taloudelliset esteet ja lainsäädäntö nähtiin tuovan omat rajoituksensa ja esteensä oman näköisen elämän toteuttamiseen. Koettiin, että muun muassa palvelutalojen nykyiset hoitajamitoitukset eivät mahdollista yksilöllisten ratkaisujen toteutumisesta. Haasteeksi nähtiin myös ikääntyneiden hoitajien (palvelutalon henkilökunta tai omaiset) kieltäytyminen toteuttaa ikääntyneen haluamaansa elämää esimerkiksi päihteiden käytön osalta. Haasteena vision toteutumiselle nähtiin olevan myös ikääntyneitä avustavien henkilöiden jatkuva vaihtuminen, jolloin auttajat eivät tunne ikääntynyttä.

Teemaa käsitellyt ryhmä rakensi ratkaisuksi vision toteutumiselle ajatuksen minun elämäni arkistopalvelusta. Arkisto olisi paikka johon ikääntyneet voisivat itse kertoa, miten haluavat elämäänsä elää, jos hänen oma ilmaiskykynsä heikkenee tai hän menettää kokonaan itseilmaiskykynsä.

Ryhmä muodosti teemastaan sloganin, joka heidän mielestään kiteytti käsitellyn teeman *”Ikääntyneiden hoito ei ole sairauksien hoitoa vaan elämän hoitoa”*.

Turvallisuus-teemasta (liite 4) muodostettiin visio, jossa jokaisella ikääntyneelle taattaisiin mahdollisuus turvalliseen asumiseen omassa kodissaan. Haasteina vision toteutumiselle ryhmä näki palveluiden saatavuuden ikääntyneen omaan kotiin sekä taloudelliset esteet asua turvallisesti omassa kodissa.

Ratkaisuna turvalliseen kotona asumiseen teemaa käsitellyt ryhmä muodosti mallin yhteisöllisestä asumisesta, jossa yhteisen kodin muodostaisivat sukupolvet yhdessä tai useat ikääntyneet esimerkiksi seniorikylässä. Vapaaehtoistyön merkitys nähtiin olevan yksi tärkeä ratkaisu vision toteutumiselle, jolloin korostuisi yhteisöllisyys ja auttamisen trendi. Teknologian hyödyntäminen nähtiin olevan yksi ratkaisu vision toteutumiselle. Robotit, apuvälineet sekä virtuaalinen yhteydenpito mahdollistaisivat turvallisuuden ja asumisen omassa kodissa mahdollisimman pitkään.

Tulevaisuusverstaan tuloksista johdettiin 40 väittämää Delfoi-kyselyyn (liite 5), jotka jaettiin neljän teeman alle: asuminen ja ruoka, turvallisuus ja liikkuminen, Hyvinvointi ja osallisuus ja teknologia ja kehitys.

6.2 Delfoi

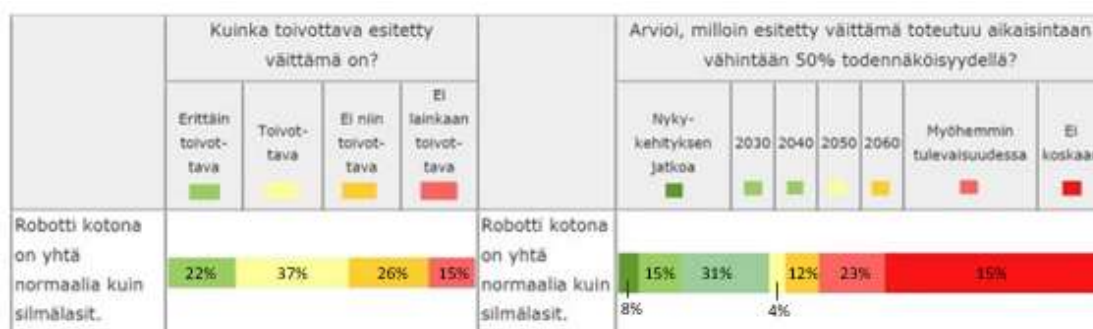
Delfoi-kyselyn vastasi yhteensä 27 henkilöä, joista 48 % vastasi väittämiin kansalaisina, tulevaisuuden asiakasnäkökulmasta ja 52 % alan asiantuntijanäkökulmasta. Valtaosa (85 %) vastaajista oli naisia ja 15 % miehiä. Kyselyyn vastaajat sijoittuivat 89 % pääkaupunkiseudulle ja 11 % vastaajista sijoittui tasaisesti Itä- ja Länsi-Suomeen.

Delfoi-kyselyn vastaajat jakautuivat iän puolesta varsin tasaisesti. Vastaajista 26 % oli 34-vuotiaita tai nuorempia, 15 % 35–44-vuotiaita ja 48 % 45-vuotiaita tai vanhempia. Vastaajista 11 % jätti ilmoittamatta iän.

Delfoi-kyselyn tuloksista koostettiin kahdentoista väittämän kooste (liite 6). Kooste sisälsi kuusi väittämää, joista Delfoi-kyselyn ensimmäisen vaiheen vastaajat olivat eniten eri mieltä sekä kuusi väittämää, joista oltiin eniten samaa mieltä. Koosteen kahteentoista väittämään saatiin tutkimukseen osallistujilta näkemyksiä ja mielipiteitä siitä, mitkä asiat heidän mielestään puoltavat esitetyn väittämän toteutumista ja mitkä asiat puolestaan jarruttavat tai jopa estävät väittämän toteutumista. Koosteen tuloksia läpikäydessä pystyttiin tunnistamaan neljä teemaa, joihin mielenkiintoisimmat väittämät ryhmiteltiin: teknologia, asiakkaan valinnanvapaus, asuminen ja itsemääräämisoikeus.

Teknologia-teemaa käsitteli koosteen väittämät 1., 8. ja 11. Ensimmäisen väittämän mukaan tulevaisuudessa robotti ikääntyneen kotona on yhtä normaali asia kuin silmälasit. Kahdeksannen väittämän mukaan tulevaisuudessa kotihoito tai omaiset ottavat kerran päivässä ikääntyneeseen yhteyden Skypen tai muu virtuaalipalvelun kautta tarkoituksenaan varmistaa ikääntyneen päivän vointi ja turvallisuus kotona. Yhdennentoista väittämän mukaan tulevaisuuden ikääntyneille on omia deittipalveluita, josta heidän on mahdollista hakea seuraa harrastuksiin ja yhdessä tekemiseen.

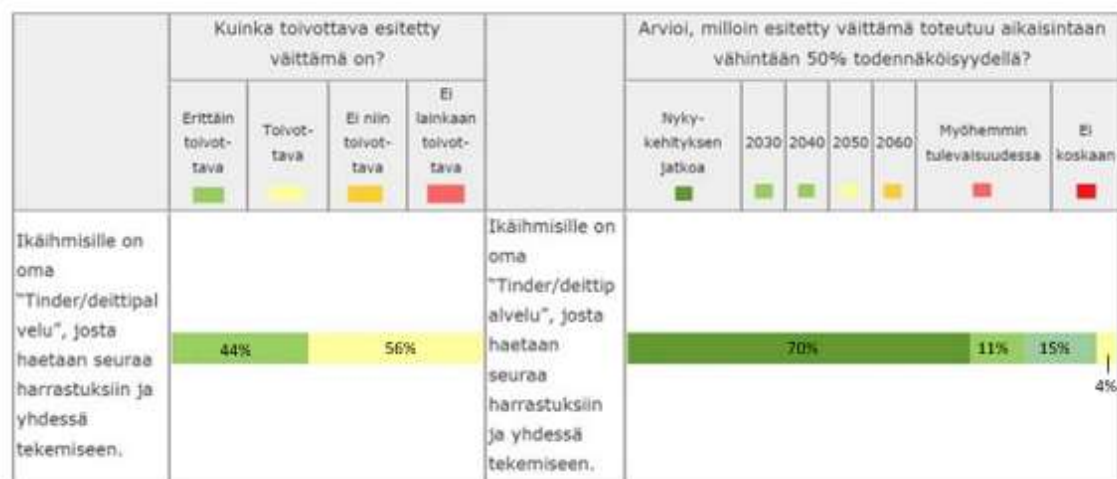
Tutkimuksen tuloksia analysoitaessa väittämän 1. (kuvio 9) osalta oli mielenkiintoista nähdä, että 38 % tutkimukseen osallistujista ei uskonut robottien arkipäiväistymisen toteutuvan ainakaan seuraavaan 30 vuoteen. Erityisen epätodennäköisenä väittämän toteutumisesta olivat kansalaisina tutkimukseen vastanneet ja 34-vuotiaat ja sitä nuoremmat tutkimukseen osallistuneet. Kansalaisena tutkimukseen osallistuneista 36 % arvioi esitetyn väittämän roboteista toteutuvan vasta myöhemmin kuin 30 vuoden päästä tulevaisuudessa ja 9 % ei uskonut väittämän toteutuvan koskaan. 34-vuotiaista ja sitä nuoremmista tutkimukseen osallistuneista 57 % arvioi väittämän toteutuvan vasta myöhemmin kuin 30 vuoden päästä ja 14 % ei uskonut väittämän toteutuvan koskaan. Esitetyn väittämän toivottavuutta arvioitaessa, 15 % kaikista tutkimukseen osallistuneista ei pitänyt väittämän toteutumista lainkaan toivottavana. Sen sijaan etäyhteydet ja muu teknologia nähtiin olevan jo nykykehitystä ja erittäin toivottavia (kuviot 10 ja 11).

Kuvio 9: Väittämä 1. Robotti kotona on yhtä normaalia kuin silmälasit.

Kuvio 10: Väittämä 8. Kotihoito/omaiset ottavat kerran päivässä yhteyden (Skype tai muu virtuaalipalvelu) kotiin, jolla varmistetaan päivän vointi. Jos yhteydenottoon ei vastata, kotihoidolla/omaisilla on oikeus luoda yhteys ja varmistaa turvallisuus kotona.

Kuvio 11: Ikäihmisille on oma "Tinder/deittipalvelu", josta haetaan seuraa harrastuksiin ja yhdessä tekemiseen.

Tutkimukseen osallistuneet kokivat, että robotti nimikkeenä on väärä, mikä varmasti on väittämien 1. ja 8. tuloksia selittävä tekijä. Sen sijaan todettiin, että IOT-teknologia³ lisääntyy kodeissa ja pitäisi näin ollen puhua robottien sijaan älyteknologiasta. Nähtiin, että tulevaisuuden ikääntyneet ovat yhä teknologiaorientoituneempia ja tottuneita käyttämään erilaisia digitaalisia palveluita. Tästä johtuen tutkimukseen osallistujat totesivat, että väittämä 8 on jo osa nykyistä toimintaa, jota lisätään jatkuvasta teknologian kehittymisen myötä. Julkisten palveluiden digitalisaatio totuttaa ihmiset väistämättä käyttämään etäyhteyksiä ja erinäisiä sovelluksia, jolloin ne ovat tulevaisuudessa arkipäivää. Etäyhteyspalvelut nähtiin tulevaisuudessa käytännöllisinä ja tehokkaina erityisesti eripaikkakuntaisen asumisen lisääntyessä.

Ikääntyneiden entistä pidempi kotona asuminen nähtiin lisäävän etäyhteyksien ja teknologisten palveluiden käyttöä. Koettiin, että kotihoidon työntekijöiden pikakäyntien lisänä virtuaalinen yhteys tuo lisää turvallisuudentunnetta ikääntyneen arkeen ja näin mahdollistaa turvallisen kotona asumisen. Nähtiin, että robotti voisi toimia teknologian tapaan ”tukihenkilönä” ikääntyneelle hänen kotonaan. Todettiin, että robotisaatio megatrendinä tuottaakin koko ajan arjen rutiineihin sovelluksia. Robotisaatioon tosin liittyy tutkimukseen osallistujien mukaan ylimitoitettuja taloudellisen kasvun tavoitteita.

Tutkimukseen osallistujien mielestä esitettyjen väittämien toteutumista jarruttaa tietoteknisien ohjelmointi- ja käytettävyysongelmien lisääntyminen, hinta, kestävyys ja lainsäädännölliset asiat. Koettiin, että luonnonmukaisuus yhtenä valloilla olevana trendinä haastaa teknologiaa ja robotisaatiota. Kuluttajien vaatimus ihmislähtöisestä palvelusta ja tahto säilyttää työpaikat ihmisillä, voivat olla myös merkittävinä jarruina esitettyjen väittäminen yleistymiselle.

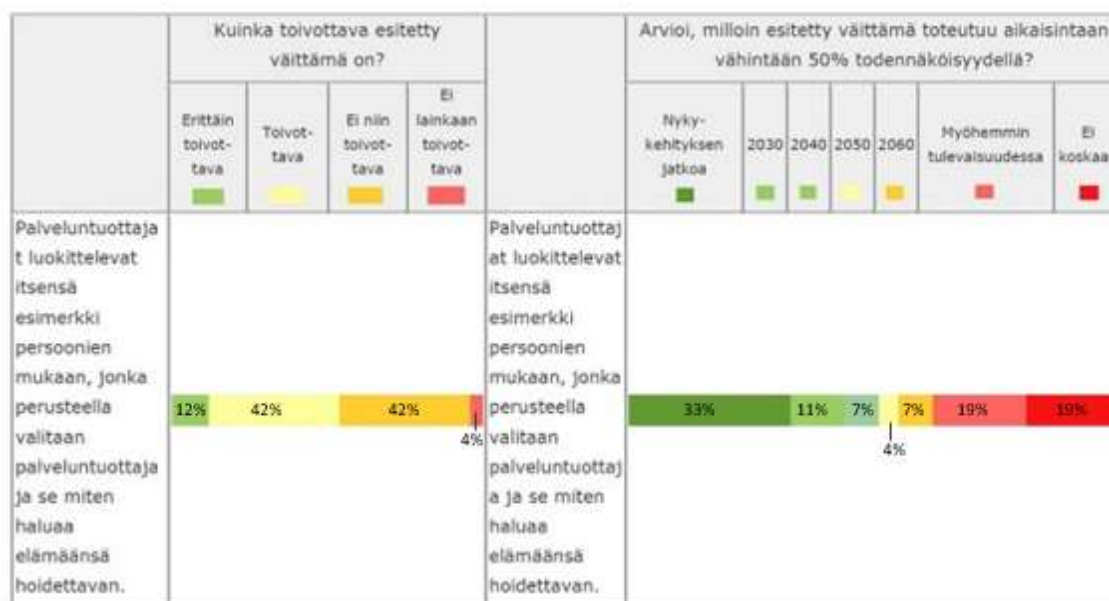
Asiakkaan valinnanvapaus -teemaa käsitteli väittämät 2. ja 6. Toisen väittämän mukaan ikääntyneet valitsevat tulevaisuudessa ruokapalvelunsa tuottajan haluamansa kulttuurin mukaan. Kuudennen väittämän mukaan tulevaisuudessa palveluntuottajat luokittelevat itsensä esimerkkipersonien mukaan, jonka perusteella ikääntyneet valitsevat palveluntuottajan ja sen, miten haluavat elämäänsä hoidettavan.

³ IOT (Internet of Things) -teknologia tarkoittaa erinäisiä laitteita, jotka pystyvät aistimaan ympäristöään ja viestimään tai toimimaan aistimansa perusteella älykkäästi. Laitteet käsittävät erilaisia antureita, ohjelmistoja sekä tietoliikenneyhteys, jolloin pystytään tuottavat jatkuvasti tietoa, jota jalostamalla voidaan mm. ennakoida ja toimia automaattisesti. (2016 Elisa & Quva)

Tutkimuksen tulosten (kuviot 12 ja 13) mukaan 50 % tutkimukseen osallistujista oli sitä mieltä, että palveluiden valinnanvapaus olisi toivottavaa kulttuurin tai esimerkki persoonien mukaan, kun taas 50 % ei pitänyt esitettyjen väittämien toteutumista kovinkaan toivottavina. 50 % 35–44-vuotiaista tutkimukseen osallistujista oli sitä mieltä, ettei palveluiden luokittelu esimerkkipersonien mukaan toteudu koskaan ja 25 %, että esitetty väittämä 10. toteutuu myöhemmin tulevaisuudessa kuin 2060. 45-vuotiaat ja sitä vanhemmat tutkimukseen osallistuneet taas olivat taas sitä mieltä, että esitetyt väittämät ovat nykukehityksen jatkoa (38 %) tai esitetty väittämä toteutuu todennäköisesti vuoteen 2030 (23 %) tai 2040 (15 %) mennessä. Vertailtaessa väittämien tuloksia sen mukaan vastasiko tutkimukseen osallistuja asiantuntijavai kansalaisnäkökulmasta, kansalaiset olivat valtaosaltaan sitä mieltä, että palveluiden valinta esimerkkipersonien mukaan ei toteudu koskaan (27 %) tai vasta myöhemmin tulevaisuudessa kuin 2060 (36 %).

Kuvio 12: Väittämä 2. Ruokapalvelun tuottaja valitaan kulttuurin mukaan.

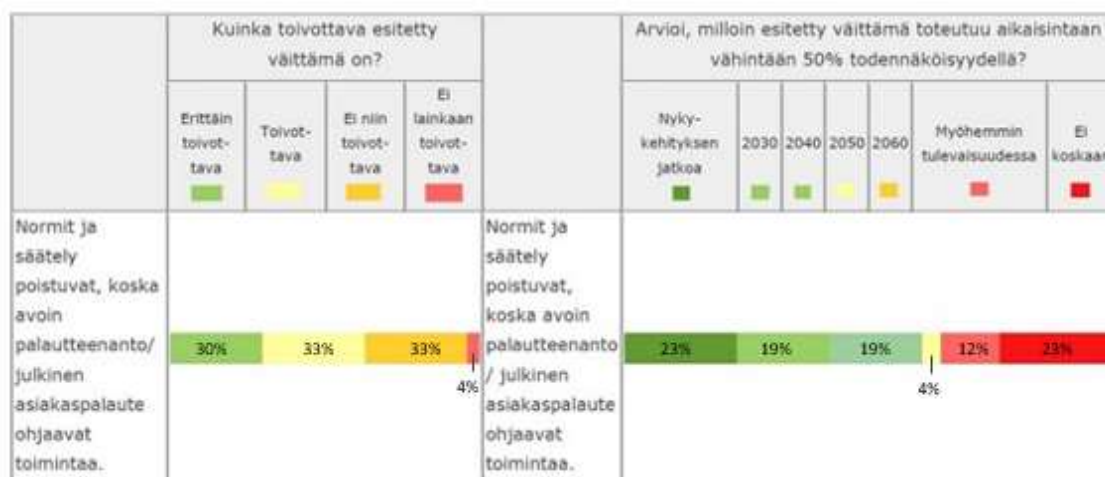

Kuvio 13: Väittämä 6. Palveluntuottajat luokittelevat itsensä esimerkki persoonien mukaan, jonka perusteella valitaan palveluntuottaja ja se, miten haluaa elämänsä hoidettavan.

Tutkimukseen osallistujat kannattivat esitettyjen väittämien toteutumista maahanmuuton ja monikansallisuuden lisääntymisellä. Todettiin, että kuluttajien vaatimukset ovat lisääntyneet ja yritykset haluavatkin toimia asiakaslähtöisemmin ja vastata kuluttajien toiveisiin ja kasviin odotuksiin. Yleisen valinnanvapauden lisääntyminen kaikessa nähtiin puoltavan esitettyjen väittämien toteutumista. Kun valinnanvapaus lisääntyy, kasvavat vaatimukset, jolloin ihmiset myös vaativat yhä personoidumpaa palvelua. Todettiin, että tuleva Sote-uudistus tukee osaltaan väittämän toteutumista, kun asiakkaat voivat tulevaisuudessa itse valita haluamansa palvelun ja palveluntuottajan.

Jarruna esitettyjen väittämien toteutumiselle nähtiin tuottajien jäykät tuotantoprosessit. Arvioitiin, että väittämän toteutuminen näkyisi kustannusten nousuna ja näin ollen lovena ikääntyneen lompakossa. Tutkimukseen osallistujat pohtivat myös kysynnän riittävyyttä kaikille palveluntuottajille, jos persoonalähtöinen räätälöinti vietäisiin kovinkin pitkälle. Pienille yrityksille kovin tarkka segmentoituminen toisi liian suuret riskit liiketoiminnalle. Tutkimukseen osallistujien näkemyksen mukaan Suomessa onkin varsin pienet markkinat ja asiakas-kunta "vaatimatonta" eikä Suomesta löydy kovin erottuvia kulttuurisia tyylejä. Eräs tutkimukseen osallistuja totesi, että väittämän toteutumisen suurimpana jarruna on palveluiden keskittyminen muutamalle megaluokan yritykselle, jotka sanelevat alan suunnan. Esitettyjen väittämien osalta todettiin, että hoivapuolella niin sanottu hypermarket-ilmiö yleistyy.

Asiakkaan valinnanvapaus -teeman alle lukeutui myös väittämä kolme, jonka mukaan normit ja säätely poistuisivat tulevaisuudessa, koska avoimella ja julkisella palautteella olisi ohjaava vaikutus toimintaan. Tutkimukseen osallistuneiden vastaukset esitetyn väittämän toivottavuudesta ja toteutumisen todennäköisyydestä jakautui varsin tasaisesti (kuvio 14) eri vastausvaihtoehtojen kesken. Vertailtaessa eri ikäisten tutkimukseen osallistuneiden vastauksia, ei tutkimuksen tuloksista löytynyt merkittäviä eroavaisuuksia. Vertailtaessa vielä tutkimuksen tuloksia siitä näkökulmasta onko tutkimukseen osallistunut vastannut kansalaisena vai asiantuntijana, ei tuloksista löytynyt merkittävää hajontaa vaan tulokset jakautuivat varsin tasaisesti niin väittämän toivottavuuden kuin toteutumisenkin suhteen.

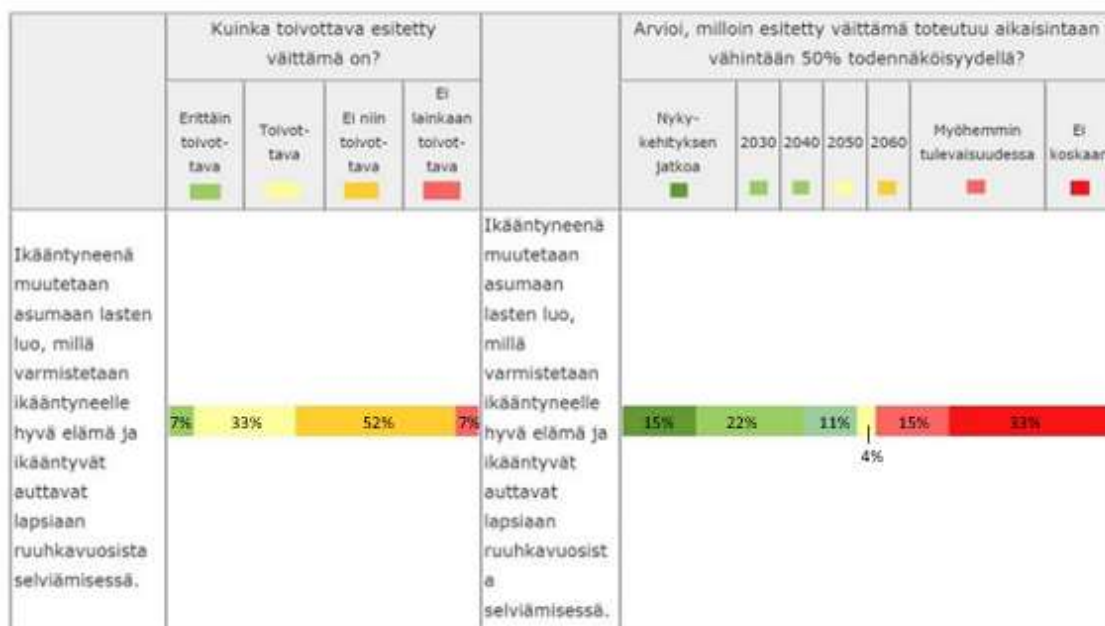
Kuvio 14: Väittämä 3. Normit ja säätely poistuvat, koska avoin palautteenanto/ julkinen asiakaspalaute ohjaavat toimintaa.

Tutkimukseen osallistujien mielestä esitetty väittämä on kuitenkin tulevaisuuden suunta kaikessa. Tietolähteiden määrä lisääntyy ja sosiaalinen media mahdollistaa nopean avoimen tiedonvälityksen. Avoimuus edistää haluttujen palvelujen toteutumista ja laatua asiakastoiveiden mukaisesti unohtamatta, että tietyt perusnormit, säätely ja vaatimukset pysyvät koska kyseessä on sosiaali- ja hoiva-ala. Nähtiin, että julkisen vallan markkinaliberalismi vie osaltaan kehitystä esitetyn väittämän suuntaan. Myös se, että valvontaan ei ole resursseja ja asiakaskeskeisyyden ihanne vahvistavat haluja purkaa normeja.

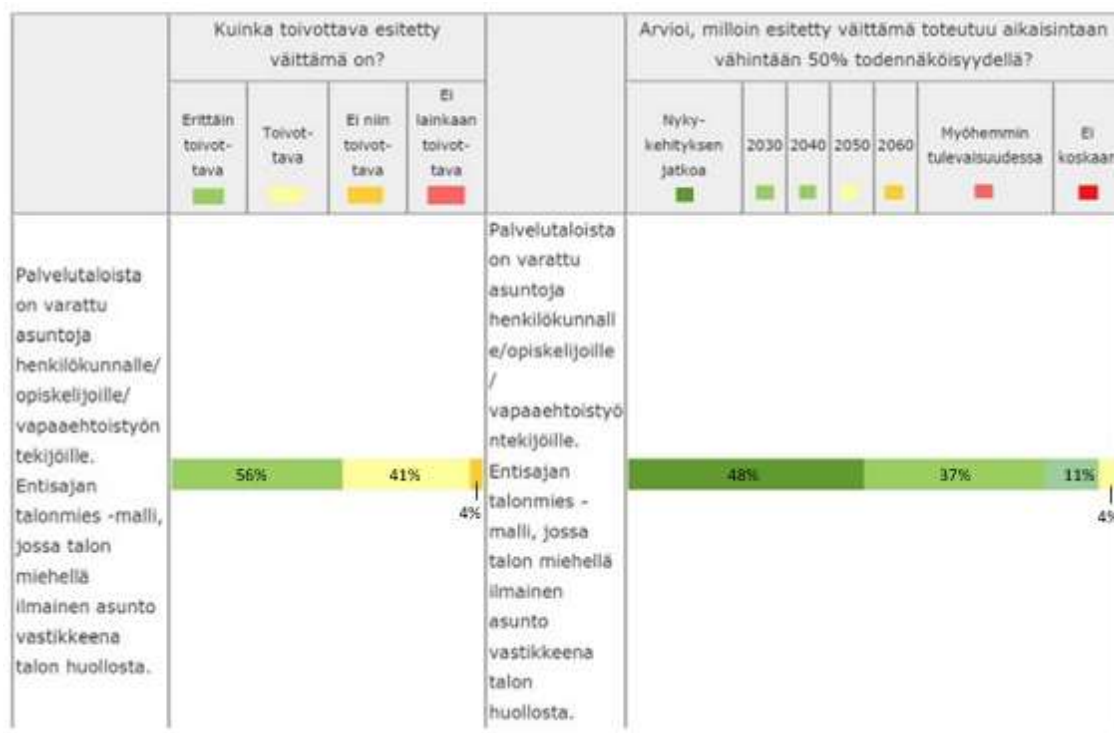
Jarruna ja esteenä esitetyn väittämän toteutumiselle tutkimukseen osallistuneet näkivät, että avoin palautteenanto ei välttämättä tuota todellista kuvaa toiminnasta. Toiminnan suuntaaminen pelkästään avoimen palautteen pohjalta voi tuottaa ei-toivottuja vaikutuksia. Julkisilla markkinoilla säilynee rahoittajan valta edelleen. Lainsäädäntö, poliittinen tahto ja eturistiriidat joissa virkamiehet pelkäävät työpaikkojensa puolesta, ovat merkittäviä jarruttavia ja estäviä tekijöitä esitetyn väittämän toteutumiselle kuten myös toiminnan jäykkyys.

Asuminen-teemaa käsitteli väittämät 4., 7. ja 9. Neljännen väittämän mukaan tulevaisuudessa ikääntyneet muuttavat asumaan lastensa luo, mikä varmistaa ikääntyneelle hyvän elämän ja ikääntyvät pystyvät auttamaan lapsiaan ruuhkavuosista selviämisessä. Seitsemännen väittämän mukaan tulevaisuuden palvelutaloista on varattu asuntoja henkilökunnalle, opiskelijoille tai vapaaehtoistyöntekijöille. Väittämän mukaan niin sanottu entisajan talonmies-malli palaa, jossa talonmiehelle tarjotaan ilmainen asunto vastikkeena työstä. Yhdeksännen väittämän mukaan tulevaisuudessa kaupunkien yhteyteen rakennetaan seniorikyliä, joissa pystytään tuottamaan kaikki arjen palvelut kävely-yhteyksien päähän.

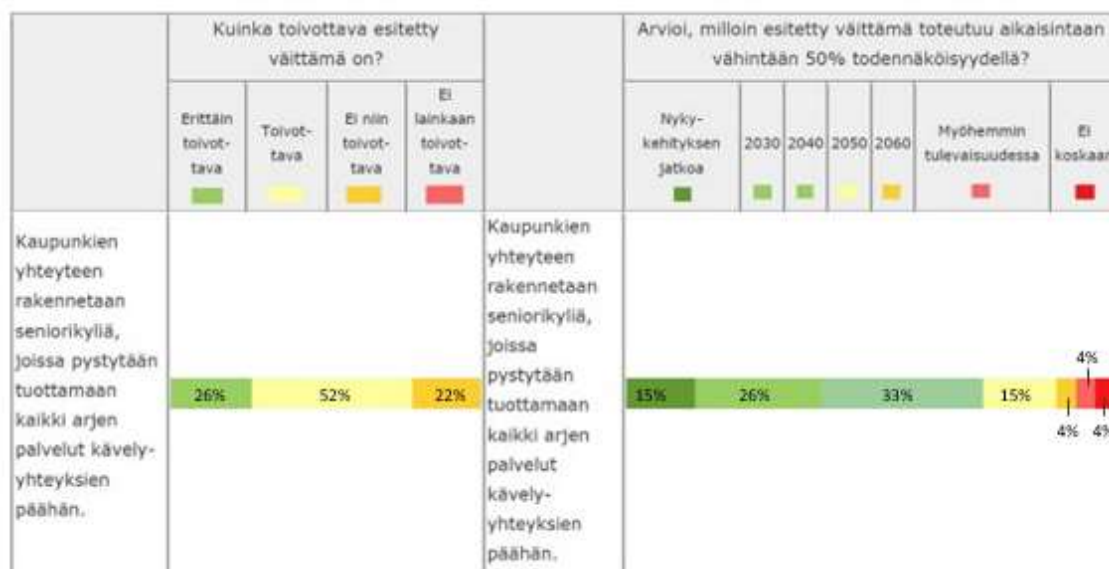
Tutkimukseen osallistujista yli puolet (59 %) oli sitä mieltä, että väittämä 4. (kuvio 15) ikääntyneiden muuttamisesta lastensa luo ei ole kovinkaan toivottava ja lähes puolet (48 %) ei pitänyt esitetyn väittämän toteutumista todennäköisenä ennen vuotta 2060 tai ei koskaan. Sen sijaan väittämä 7. (kuvio 16) entisajan talonmiesmallista nähtiin hyvinkin toivottavana (97 %) ja olevan nykykehityksen jatkoa tai toteutuvan lähitulevaisuudessa (85 %). Samoin väittämä 9. (kuvio 17) seniorikylistä nähtiin olevan väittämän 7. tapaan hyvinkin toivottava (78 %) ja osa nykystä kehityskulkua (74 %) ja toteutuvan todennäköisesti vuoteen 2040 mennessä.

Kuvio 15: Väittämä 4. Ikääntyneenä muutetaan asumaan lasten luo, millä varmistetaan ikääntyneelle hyvä elämä ja ikääntyvät auttavat lapsiaan ruuhkavuosista selviämisessä.

Kuvio 16: Väittämä 7. Palvelutaloista on varattu asuntoja henkilökunnalle/opiskelijoille/ vapaaehtoistyöntekijöille. Entisajan talonmiesmalli, jossa talon miehellä ilmainen asunto vastikkeena talon huollosta.

Kuvio 17: Väittämä 9. Kaupunkien yhteyteen rakennetaan seniorikylä, joissa pystytään tuottamaan kaikki arjen palvelut kävely-yhteyksien päähän.

Tutkimukseen osallistuneet puolsivat väittämän 4. toteutumista sillä, että jokainen perheenjäsen pystyisi väittämän toteutumisen myötä hyötymään tilanteesta. Nähtiin, että perhekeisyys arvona on nousemassa, mikä osaltaan tukee esitettyä väittämää. Toisaalta vähävaraisuus ja pienet eläkkeet voivat osaltaan pakottaa ihmiset tulevaisuudessa entistä enemmän yhteistalouksiin. Tutkimukseen osallistuneista osa oli sitä mieltä, että esitetyn väittämän toteutumisen esteenä ja jarruna voisi olla muuttuneet arvot. Länsimaissa valloilla oleva yksilökeisyys ja kulttuurinen traditio, jossa eri sukupolvet eivät puutu toistensa tekemisiin. Toisaalta esteenä eri sukupuolten yhdessä asumiselle nähtiin huonot välit ja oletus siitä, että yhteiskunnan tulisi huolehtia ikääntyvistä myös tulevaisuudessa.

Nähtiin, että työ elämä ja asumismuotojen muutos eivät puolla ikäihmisten ja nuorten yhdessä asumista. Nykysuuntaus on kylläkin muuttaa samalle paikkakunnalle, mutta eri asuntoon. Pääkaupunkiseudulla asumisneliöiden pienuus ja kalleus voivat olla esteinä väittämän toteutumiselle. Nykyinen asuntokanta suurissa kaupungeissa ei tue monisukupolvista asumista. Työelämä, sote-palvelut tai etuudet eivät tunnista monisukupolvista perhettä, mikä hankaloittaa väitteen toteutumista.

Tutkimukseen osallistujat näkivät yleisen asuntopulan ja asumisen kalleuden suurissa kaupungeissa puoltavan väittämää entisajan talonmies-mallista. Ihmiset tarvitsevat myös uusia tulonlähteitä, kun työpaikat vähenet ja elinkustannuksen nousevat. Nähtiin, että yhteisöllisyyden, vapaaehtoistyön ja auttamisenhalun lisääntyminen osaltaan vahvistavat väittämän toteutumista. Työn ja vapaa-ajan erottaminen eivät ole enää niin pyhää. Elämäntyyli muuttuvat konkavisvaltaisemmiksi ja ihmiset haluavat tehdä hyvää. Palvelutalon jakamisesta esimerkiksi opiskelijoille on saatu hyviä kokemuksia niin maailmalta kuin Suomesta. Monet ikääntyneet ovat yksinäisiä ja kaipaavat nuorten seuraa, ja siten esitetty entisajan talonmies-malli ratkaisisi ongelmaa.

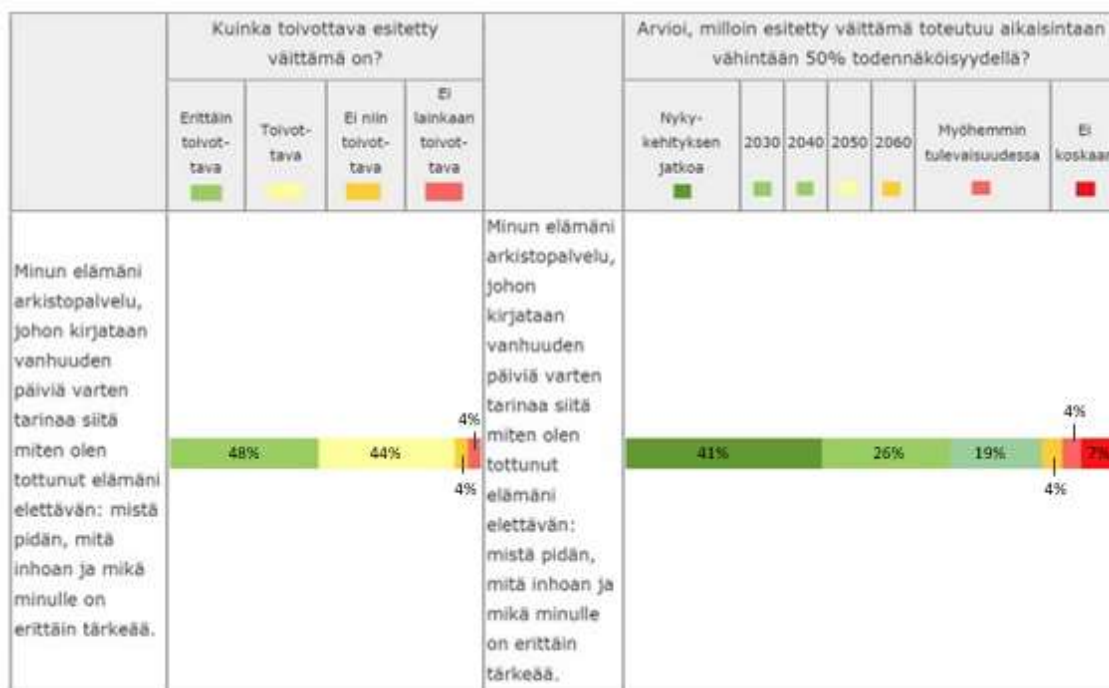
Entisajan talonmies-mallin toteutumisen esteenä ja jarruna nähtiin kuitenkin olevan valloilla oleva tehokkuus ja tulosajattelunmalli tilojen käytöstä. Nähtiin, että hintakilpailu ohjaa palvelutalojen toiminnassa suuntaan, jossa palvelut hankitaan palvelutalon ulkopuolelta. Tutkimukseen osallistuneiden mielestä palveluasuminen vähenee muutenkin ja esitettiin vastakysymys, että puretaanko jo nyt nykyisiä palvelutaloja ja rakenteita, kun uudisrakentaminen on hidasta ja vanhoihin rakennuksiin on vaikea toteuttaa esitetyn väittämän mallia.

Kolmas asuminen-teemaan liittyvä väittämä käsitti ajatuksen seniorikylästä ikääntyneen asu-
mismuotona. Tutkimukseen osallistujat kokivat ekologisuustrendin olevan esitettyä väittämää
puoltava seikka. Todettiin, että seniorikyliä on jo rakenteilla ja kyseinen malli yleistyy kovaa
vauhtia maailmalla ja on kovin kysyttyä ikääntyneiden keskuudessa. Tutkimukseen osallistu-
neet uskoivat, että tulevaisuudessa kyseinen malli lisääntyy myös Suomessa palveluiden te-
hokkuusajattelun myötä. Seniorikylät ovat vastaus yhteisöllisyyden kasvulle ja yksinäisyyden
torjuntaan.

Tutkimukseen osallistuneet toisaalta näkivät, että esitetty väittämä tulevaisuuden senioriky-
lästä sellaisenaan ei tule toteutumaan koska nykyisin halutaan eri-ikäisiä ihmisiä asumaan
enemmän yhteen. Koettiin, että päättäjillä ei näytä olevan kiinnostusta asiaa kohtaa koska
tavoite on ikääntyneiden asuttaminen heidän omissa kodeissaan nykyisessä asuntokannassa
mahdollisimman pitkään. Jos muutos nykyiseen tulisi, tuskin väite seniorikylästä olisi täysin
paikkansapitävä 30 vuoden kuluttua hitaan kaavoituksen ja lainsäädännöllisten tekijöiden
vuoksi. Osa tutkimukseen osallistujista kuitenkin näkivät, että kaupunkisuunnitteluun tulee
väistämättä jonkinlainen muutos uudenlaisten asumisratkaisujen ja kasvavan yhteisömaisyy-
den myötä. Erityisesti julkinen keskustelu edistää asuntojen monipuolisempaa suunnittelua,
mikä mahdollistaa asuntojen räätälöinnin ja näin vaihtoehtoisten asuntojen rakentaminen li-
sääntyy, asuttiin sitten monisukupolvisesti yhdessä tai yhteisöllisesti yli sukupolvien.

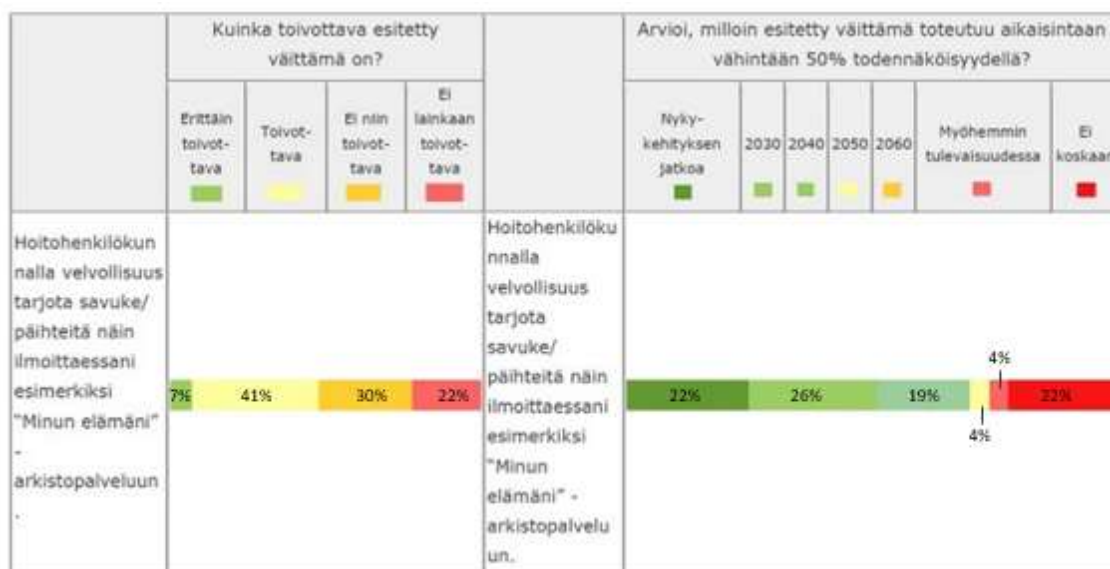
Itsemääräämisoikeus-teemaa käsitteli väittämät 10. ja 5. Kymmenennen väittämän mukaan
tulevaisuudessa on Minun elämäni -arkistopalvelu, johon kirjataan vanhuuden päiviä varten
tarinaa siitä, miten ikääntynyt on tottunut elämäänsä eletävän. Viidennen väittämän mukaan
tulevaisuudessa hoitohenkilökunnalla on velvollisuus tarjota savuke tai muita päihteitä ikään-
tyneelle hänen näin ilmoittaessani esimerkiksi Minun elämäni -arkistopalvelussa.

Tutkimukseen osallistuneista 92 % piti väittämää 10. (kuvio 18) Minun elämäni -arkistopalve-
lusta toivottavana. 67 % tutkimukseen osallistuneista näki väittämän olevan nykykehityksen
jatkoa tai toteutuvan lähitulevaisuudessa. Asiantuntijanäkökulmasta tutkimukseen vastanneet
olivat vahvasti sitä mieltä, että esitetty väittämä olisi jo osa nykypäivää: 62 % vastaajista ar-
vioi olevan jo osa nykykehityksen jatkoa ja 9 % että se toteutuisi viimeistään 2030-luvulla. Kan-
salaisesta näkökulmasta tutkimukseen osallistujista 18 % oli taasen sitä mieltä, ettei esitetty
väittämä toteudu koskaan ja 9 % että myöhemmin tulevaisuudessa kuin 2060-luvulla.

Kuvio 18: Väittämä 10. Minun elämäni arkistopalvelu, johon kirjataan vanhuuden päiviä varten tarinaa siitä, miten olen tottunut elämäni elettävän: mistä pidän, mitä inhoan ja mikä minulle on erittäin tärkeää.

Väittämän 5. (kuva 19) hoitohenkilökunnan velvollisuudesta tarjota savuke ikääntyneen näin hänen toivoessa jakoi tutkimukseen osallistuneiden näkemyksiä. Tutkimukseen osallistuneista 48 % piti esitettyä väittämää toivottavana ja 52 % ei toivottavana. Tutkimukseen osallistuneista 52 % näki esitetyn väittämän olevan nykykehityksen jatkoa tai toteutuvan lähivuosina. Tutkimuksen tuloksissa oli paljon eriävyyttä, kun tarkasteltiin tuloksia siitä näkökulmasta, miten asiantuntijoina tutkimukseen vastanneet ja kansalaisina tutkimukseen vastanneet olivat arvioineet esitetyn väittämän toteutumisen. Asiantuntijoista 54 % piti esitettyä väittämää nykykehityksen jatkona ja 23 % uskoi väittämän toteutuvan viimeistään 2030-luvulla. Kun taas kansalaisina tutkimukseen osallistuneista 45 % ei uskonut esitetyn väittämän toteutuvan koskaan.

Kuvio 19: Väittämä 5. Hoitohenkilökunnalla velvollisuus tarjota savuke/ päihteitä näin ilmoittaessani esimerkiksi "Minun elämäni" -arkistopalveluun.

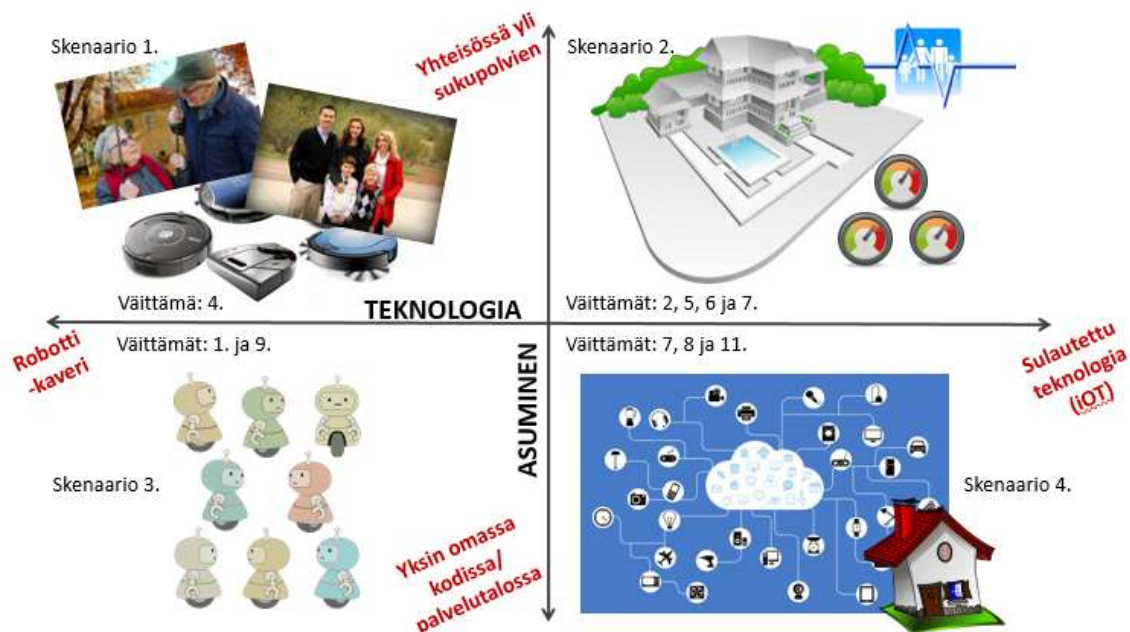
Tutkimukseen osallistuneiden mukaan Minun elämäni -arkistopalvelu väittämän toteutumista puolsi tulevaisuuden ikääntyneiden arkipäiväinen suhtautuminen internettiin ja digitaalisiin järjestelmiin. Nähtiin, että älyratkaisut lisääntyvät, jolloin tiedot elämästä ja tavoista elää siirtyvät itsestään väittämässä kuvatus kaltaiseen portaaliin. Tutkimukseen osallistujilla oli vahva usko esitetyn väittämän toteutumiselle, koska yksilöllistä elämäntyyliä halutaan korostaa ja sitä arvostetaan.

Suurimpana esteenä Minun elämäni -arkistopalvelu väittämän toteutumiselle pidettiin arkiston ylläpitoa. Pohdintaa herätti se, miten voidaan varmistaa yksityisyyden suoja ja tietoturvaasiat, kun kyseessä on kertomus yksilön elämästä. Pohdittiin myös sitä, voiko suunta kääntyä, ettei tietoja itsestä haluta laittaa verkkoon vaan toiveet voitaisiinkin kirjoittaa paperille ja säilyttää paperi paikassa josta se on helposti löydettävissä. Aika nähtiin yhtenä jarruna esitetyn väitteen toteutumiselle: löytyykö tulevaisuuden ikääntyneistä tai keski-ikäisiltä aikaa täytellä tietoja ja kirjoittaa tarinaa elämästään, jos tiedot eivät kerry automaattisesti. Yhdellä tutkimukseen osallistujista oli näkemys, että väittämässä kuvattu arkistopalvelu toteutuu jo eli tiedot tallentuvat, mutta hänen mukaansa on eri asia käytetäänkö kerättyjä tietoja hyväksi.

Tutkimukseen osallistujien mielestä esitettyjen väittämien toteutumisesta puoltaa ihmisten itsemääräämisoikeuden lisääntyminen ja erityisesti tietoisuus siitä. Omannäköisen elämän toteuttaminen korostuu ja muun muassa nautintoaineiden käytöstä halutaan tulevaisuudessa päättäminen itse loppuun asti. Tutkimukseen osallistujat olivat kuitenkin sitä mieltä, että terveysnäkökulma on kuitenkin suurin este päihteisiin liittyvän väittämän toteutumiselle. Nähtiin, että tulevaisuudessa terveiden elintapojen vaatimus korostuu entisestään etuuksien ja kunnallisten palvelun saamiseksi. Se mihin itsemääräämisoikeuden raja vedetään, jää nähtäväksi.

6.3 Yhteenveto: neljä erilaista palvelutalomallia

Kerätyn aineiston pohjalta skenaarionelikenttää apuna käyttäen muodostui neljä erilaista tulevaisuuden palvelutalomallia. Teknologian ja digitalisoitumisen lisääntyminen ovat jo valloilla olevia megatrendejä, joiden voidaan odottaa olevan kehitystä ohjaavia tekijöitä myös tulevaisuudessakin. Teknologia valikoitui tästä johtuen skenaarionelikentän poikkiakselille. Toinen tutkimuksesta esille noussut iso muutostekijä liittyy asumiseen, joka valikoitui skenaarionelikentän pystyakselin muutosajuriksi. Kuviossa 20 on kuvattu neljä erilaista skenaariota tulevaisuuden ikääntyneiden elämästä, ”palvelutalomallista”.

Kuvio 20: Skenaariomalli tulevaisuuden ikääntyneiden elämästä

Skenaario 1

Perhe, johon kuuluu vanhempien ja lasten lisäksi perheen äidin 83-vuotiaat vanhemmat. Perhe asuu Tuusulassa paritalossa, josta toisen puolen omistaa perhe ja toisen isovanhemmat. Perheellä on käytössä erinäisiä teknologisia apuvälineitä, jotta isovanhemmat pystyvät selviytymään rajoitustensa kanssa itsenäisesti arjen askareista sekä auttamaan muuta perhettä arjessa. Esimerkkinä teknologisista apuvälineistä, perheeltä löytyy robotti imuri ja hissi. Robotti imuri keventää isovanhempien kotitöiden aiheuttamaa fyysistä taakkaa ja hissi helpottaa ja turvaa kulun alakerran pesutiloihin. Perheellä on suunnitteilla hankkia kunnalta vuokralle lääkerobotti, joka käsittäisi verenpaine- ja sokerimittauksen sekä varmistaisi sopivat päiväkoh-
taiset lääkeannokset.

Robottien ja apuvälineiden myötä perheellä jää enemmän aikaa sosiaalisiin kontakteihin. Isovanhemmat ovat Delfoi-kyselyn 4. väittämän mukaan arvokas apu tyttärensä perheelle. Perheen 8- ja 10-vuotiaiden lasten ei tarvitse olla pitkää iltapäivää yksin kotona, kun isovanhemmat ovat lähellä turvaamassa pienten koululaisten iltapäivän rutiinit. Perheen ansiosta ikään-
tuneet isovanhemmat pysyvät aktiivisina pitkään, ja toimintakyvyn heiketessä perhe pystyy auttamaan ja varmistamaan turvallisen kotona asumisen mahdollisimman pitkään. Valittu hoito- ja asumisratkaisu tuo perheelle kustannussäästöä monesta eri näkökulmasta.

Skenaario 2

79-vuotias leskirouva asuu soluasunnossa 86-vuotiaan miehen ja 72-vuotiaan naisen kanssa. Soluasunnot ovat pääosin ikääntyneille suunnattuja, mutta osassa huoneistoista asuu opiskelijoita, hoiva-alan työntekijöitä tai vapaaehtoisia. Aukkaat jakavat arkirutiinit osaamisensa ja toimintakykynsä mukaan. Aukkaat tekevät paljon yhdessä muiden yhteisössä asuvien kanssa ja saavat tarvittaessa apua nuoremmilta asukkailta. Yhteisön malli edesauttaa ikääntyneiden toimintakyvyn ylläpitämistä, tukee ikääntyneiden mahdollisia toimintakyvyn vajauksia ja estää yksinäisyyttä. Opiskelijoita, hoiva-alan työntekijöitä ja vapaaehtoisia yhteisöasumiseen motivoi asumiskuluihin saatavat kevennykset kuten Delfoi-kyselyn 7. väittämässä esitetään.

Yhteisöt ja asuntolat luokittelevat itsensä esimerkkipersonien, elämän tyylin, kiinnostuksen tai kulttuuristen vaikutteiden mukaan kuten Delfoi-kyselyn 2. ja 6. väittämässä kävi ilmi. Näin saman henkisten ikääntyneiden ja vapaaehtoisten on mahdollista asettautua asumaan itselle sopivaan yhteisöön ja toteuttaa oman näköistään elämää kuten Delfoi-kyselyn 5. väittämässä oli esitetty. 79-vuotias leskirouva asuu yhteisössä, jonka keskeisinä arvoina on lähipalvelut ja -ruoka sekä luonnonmukaisuus.

Yhteisöjen asuintaloista on tunnistettavissa vaikutteita smart city-mallista. Yhteisö on niin sanottu oma kylä, joka on rakennettu kaupungin yhteyteen kuten Delfoi-kyselyn 9. väittämä esitti. Smart city -malli puolestaan tuo yhteisöön mallin, jossa teknologia on sulautettu osaksi yhteisöä. Teknologialla kerätyn tiedon avulla pystytään parantamaan palveluita ja kohdistamaan yhteisön ulkopuolisten kuten sosiaali- ja terveyshuollon toimia oikeisiin asioihin.

Skenaario 3

78-vuotias mies, joka asuu senioritalossa omassa asunto-osakkeessaan. Senioritalon kerhohuoneella asustaa ikääntyneiden lisäksi hoivarobotti. Hoivarobotti juttelee, lukee uutisia, viihdyttää, vetää jumppia ja yhteislauluja senioritalon asukkaille. Robotin tarkoitus ei ole kuitenkaan korvata hoitohenkilökuntaa senioritalossa, vaan toimia lisäksi ikääntyneiden aktivoimisessa ja apuna muistuttamassa arjessa muistettavista asioista. Hoivarobotti nähdään sen sijaan normaalina talon asukkaana, kuten Delfoi-kysyn 1. väittämässä esitetään.

Palvelutalossa on kuntosalityyppinen terveystila, joka on ohjattu kuntoilurobotein. Terveystilassa asukas istuu laitteeseen, joka tunnistaa käyttäjän ja ohjeistaa käyttäjää suorittamaan hänelle suunnitellun henkilökohtaisen harjoitteen. Suoritetusta harjoitteesta ohjautuu tieto hoitohenkilökunnalle, omalle lääkärille sekä muille hoitaville tahoille.

Skenaario 4

75-vuotias aviopari asuu omassa älykkäässä kodissaan. Asunnossa on paljon sulautettua IoT-teknologiaa, mittareita ja virtuaalipalveluita, joilla luodaan turvaa kotona asumiseen sekä seurataan avioparin terveydentilaa ja toimintakykyä kuten Delfoi-kyselyn väittämässä 8. sivuttiin. Erilaisten teknisten mittauslaitteiden ja itsediagnostiikan avulla kerätyn aineiston pohjalta luodaan tilastollisia malleja avioparin terveydentilasta ja näin pystytään entistä tehokkaammin ennakoimaan piilevät sairaudet. Tiedot avioparin terveydentilasta välittyvät automaattisesti heidän omalle lääkärilleen, jolloin he eivät tarvitse lääkäriään kuin akuuteissa tilanteissa.

Aviopari harrastaa paljon kulttuuria ja käyvät useita kertoja vuodessa teatterissa. He käyttävät aktiivisesti Kulttuurideitti-sovellusta, minkä avulla he löytävät seurueen jonka mukana lähtevät teatterimatkalke, ja näin saavat myös uusia ystäviä. Avioparin käyttämä Kulttuuri-deitti-sovellus on samankaltainen ikääntyneitä aktioiva sovellus kuin Delfoi-kyselyn 11. väittämässä kuvattu ikääntyneiden Tinder-palvelu.

7 Pohdinta

Tutkimuksesta saatuja tuloksia läpikäydessä on Hirsjärven, Remeksen ja Sarajärven (2010, 229) mukaan pohdittava, miten tutkijan sanavalinnat ja ymmärrys aiheesta vaikuttavat saatuihin tuloksiin. Vilka (2015, 44) puolestaan toteaa, että monialaisessa tutkimuksissa perustiedot ja erityistiedon välinen pulma ei ole yksinkertainen ratkaista, koska teoriaa, käsitteitä, lähdekirjallisuutta ja muuta aineistoa saatetaan käyttää usealta ammattialalta. Tämä on otettava huomioon myös tämän kehittämistyön toteutuksessa, tutkimuksen tuloksissa ja johtopäätöksissä. Opinnäytetyöntekijä on asiantuntija asiakaslähtöisessä palveluiden kehittämisessä ja tulevaisuuden tutkimisessa. Sen sijaan ikääntyneiden elämä ja heidän palvelutarpeensa oli opinnäytetyöntekijälle täysin uusi maailma. Opinnäytetyön tekijällä oli käytössään valtavan laaja lähdeaineisto, josta valitut lähteet ja näkökulmat toivat oman mausteensa työhön ja ohjasivat työtä osaltaan omaan suuntaansa.

Hirsjärvi, Remes ja Sarajärvi (2010, 229) toteavat Vilkan tapaan, että tutkijan sanavalinnat ja ymmärrys aiheesta vaikuttavat saatuihin tuloksiin. Opinnäytetyöntekijä onkin pohtinut sitä, miten tutkimuksen alkuvaiheessa, tulevaisuusverstaassa osattiin käyttää oikeita termejä ja kuinka onnistuttiin saamaan tilaisuuteen osallistuneet asiantuntijat tuottamaan tutkimuksen kannalta relevanttia aineistoa. Tämän pohdinnan kautta voidaan ottaa tarkasteluun tutkimukselle asetetut tutkimuskysymykset ja se, miten tutkimuksella saaduilla tuloksilla onnistuttiin vastaamaan näihin kysymyksiin.

Arvioitaessa miten toteutettu tutkimus vastasi kehittämistyölle asetettuihin tutkimuskysymyksiin, voidaan todeta, että tulevaisuusverstaas tuotti paljon materiaalia ja vastauksia 1. tutkimuskysymykseen millaista on tulevaisuuden ikääntyneiden hyvä elämä, millaisista osa-alueista se koostuu. Delfoi-kyselyn tuloksien pohjalta koottu skenaarionelikenttä neljästä erilaisesta palvelutalomallista puolestaan toi vastauksia 2. tutkimuskysymykseen millainen tulevaisuuden palvelutalon tulisi olla. Kehittämistyö tai toteutetun tutkimuksen tulokset eivät tuottaneet suoraa vastausta 3. tutkimuskysymykseen millaisia palveluita tulevaisuuden palvelutalon olisi tuotettava tulevaisuuden palvelutalon asiakkaille. Jotta vastauksia 3. tutkimuskysymykseen saataisiin, ehdotuksena onkin, että tutkimuksella kerätyn aineiston pohjalta tulisi järjestää työpaja esimerkiksi palvelumuotoilun menetelmiä apuna käyttäen. Työpajan tuloksena pystyttäisiin muodostamaan palvelukonsepteja asiakaslähtöisesti tulevaisuuden ikääntyneille.

7.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuuden arviointi

Kehittämistyön tutkimus toteutettiin tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012, 6; Vilkkä 2015, 41) määrittämiä tieteellisen tutkimuksen yleisiä toimintatapaohjeita ja tutkimuskäytäntöjä mukaillen. Tutkimuksen eettisyys nousi esille Delfoi-kyselyssä, johonka osallistuvien asiantuntijoiden anonymiteetti turvattiin läpi Delfoi-kyselyn. Muistutuksen kyselyyn vastaamisesta lähetettiin kaikille, koska asiantuntijoiden anonymiteetti pidettiin yllä läpi kyselyn (Mäkinen 2006, 93). Anonymiteetin varmistamiseksi kyselyn toteuttamisessa käytettiin kahta ohjelmaa, jolloin kutsut- ja muistutusviestit lähetettiin sähköpostista ja vastaukset kyselyyn tallentuivat Digium-kyselytyökaluun. Tällöin vastaajien tunnistaminen ja yksilöiminen oli mahdollonta.

Tutkimuksen tuloksia pohdittaessa käydään läpi tutkimuksen reliaabeliutta ja validiutta. Tutkimuksen reliaabelius tarkoittaa tutkimuksen tulosten toistettavuutta eli tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Reliaabelius voidaan todeta Hirsjärven, Remeksen ja Sarajärven (2010, 231) mukaan esimerkiksi niin että jos samaa henkilöä tutkitaan eri tutkimuskierroksilla ja saadaan sama tulos tai jos kaksi tutkijaa pääsee samaan tulokseen. Validius tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Mittarit ja menetelmät eivät nimittäin aina vastaa odotuksiin. Kyselyyn vastanneet ovat saattaneet esimerkiksi ymmärtää käsitteen ja kysymykset toisella tapaa mitä tutkija. (Hirsjärvi, Remes & Sarajärvi 2010, 231.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa reliaabelius ja validius ovat saaneet erilaisia tulkintoja ja niitä käytetäänkin yleensä kvantitatiiviseen tutkimukseen, jonka piirissä käsitteet syntyneet. Hirsjärven, Remeksen ja Sarajärven (2010, 232) mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa riittää että kuvaa tutkimuksen kulun mahdollisimman tarkkaa. He viittaavat Janesickiin, joka toteaa että ydinasioita laadullisessa tutkimuksessa ovat henkilöiden, paikkojen ja tapahtumien kuvaukset. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta kuvaa tutkijan tarkka kuvaus tutkimuksen toteuttamisesta. Tutkimuksen toistettavuuteen, reliaabeliuteen tuo oman lisänsä toteutetun tutkimuksen tulevaisuusnäkökulma. Voidaankin pohtia miten tulevaisuustutkimuksessa pystytään mittaamaan tutkimuksen toistettavuutta, reliaabeliutta kun tutkittavilla käytössä oleva tieto ja näkemys lisääntyvät tulevaisuudesta päivä päivältä. Tutkimukseen osallistuneiden asiantuntijoiden vastaukset tulevaisuudesta ovat heidän mielipiteitään tulevaisuudesta, koska faktatietoa tulevaisuudesta ei kenelläkään ole. Voidaankin puhua metodologisesta ongelmasta, jossa pohditaan sitä, kuinka pysyvä asiantuntijan mielipide on. Näin ollen ei voida olla täysin varmoja siitä tulisiko kuukauden, puolen vuoden tai vuoden päästä sama tulos, jos toutettaisiin uusi Delfoi-tutkimus. (Metsämuuronen 2016, 2-5.) Niiniluoto (2013, 24) toteaa-

kin, että tulevaisuustutkimuksesta tulisi puhua ennustustieteenä. Hänen mukaansa tulevaisuudesta tietämisellä ei tarkoiteta vain tulevaisuudessa tosia lauseita vaan tosia lauseita tulevaisuudesta.

Pohdittaessa kehittämistyön tutkimuksen tutkimusmenetelmäksi valitun Delfoi-menetelmän luotettavuutta, tulee Metsämuurosen (2016, 4) mukaan tutkia valittujen asiantuntijoiden asiantuntijuutta ja asiantuntijoiden lukumäärään. Valittaessa asiantuntijoita tutkimukseen, kukaan ei pysty sanomaan, kuinka monta asiantuntijointa tulisi olla eikä kukaan myöskään pysty sanomaan sitä, kuka olisi ”riittävä asiantuntija” asiantuntijapaneeliin. Jotta näihin luotettavuuskysymyksiin pystyttiin vastaamaan riittävän aukottomasti, tulevaisuusverstaan ja Delfoi-kyselyn asiantuntijajoukon haluttiin olevan mahdollisimman monipuolinen. Tutkimukseen saatiin motivoitua osallistumaan Kuusen (2013, 255) opein niin kansalaisaktiiveja aistimaan ”ilmassa leijuvat” tulevaisuuden tuulet kuin myös tulevaisuuden toimeenpanijoita kuten päätöksenteon valmistelijoita julkishallinnosta, yritysjohtajia sekä ”hulluja” kokeilemaan valmiita yrittäjiä.

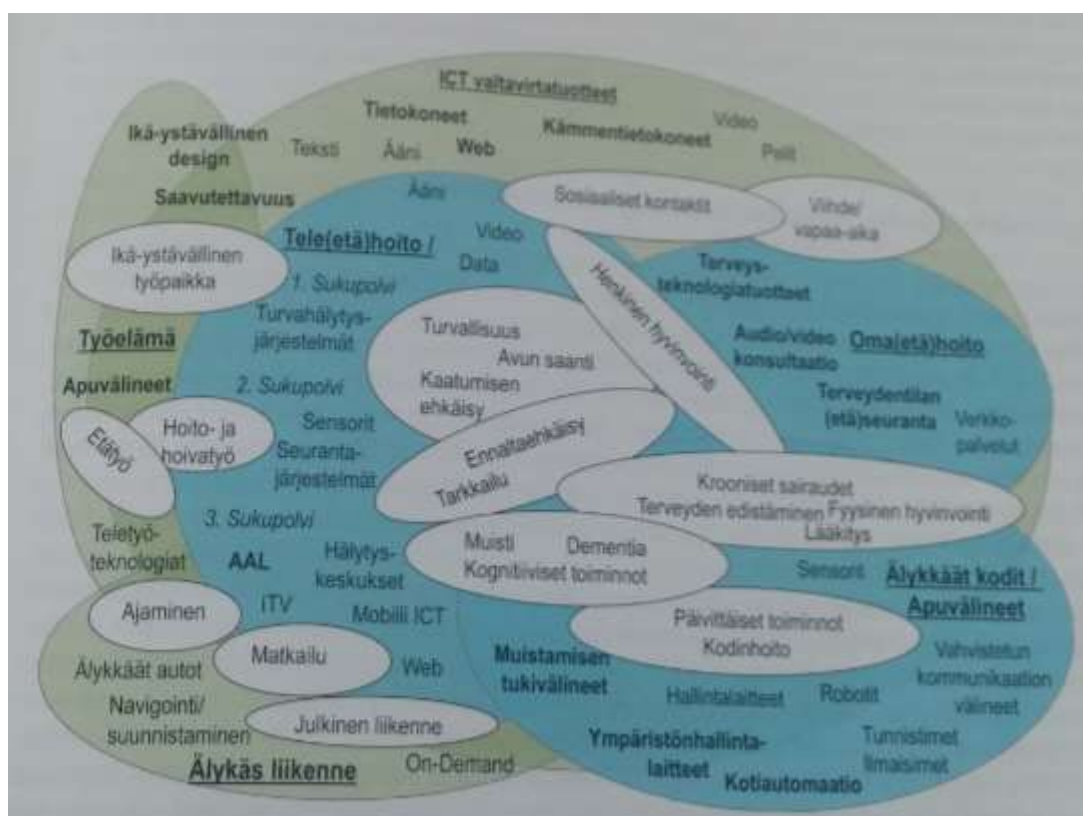
7.2 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet

Kehittämistyön alkuolettamuksena oli, että malli palvelutalosta tulee muuttumaan ja nykyisellään olevaa palvelutalomallia ei enää 2060-luvulla ole. Millainen tulevaisuuden palvelutalo on, oli se tarkoitus selvittää. Toteutettu tutkimus kartoitti tulevaisuuden palvelutalon asiakkaiden tarpeet ja odotukset. Kehittämistyön tuloksena muodostui neljä erilaista skenaariota tulevaisuuden palvelutalosta, mallista elää ikääntyneenä. Yhteen palvelutalomalliin ei päästy, koska tutkimuksen tuloksissa voitiin todeta, että tulevaisuuden asiakaskunta on laaja kirjo erilaisia ihmisiä, joilla on erilaisia odotuksia ja tarpeita. Tulevaisuuden ikääntyneillä on vahva halu toteuttaa omanlaistansa elämää.

Tutkimuksella saaduissa tuloksissa keskeiseen asemaan nousikin valinnan vapaus ja mahdollisuus toteuttaa omanlaistaan elämää. Tämän saman allekirjoittaa myös geriatrian professori Valvanne (Vasantalo 2016), joka pitää tärkeänä osana hyvää elämää itsemääräämisoikeutta. ”Haluaa elää kotona tai iloisessa hoitopaikassa. Haluaa liikkua itse, juoda tummaa, alkoholitonta olutta ja syödä joka päivä suklaata. Virret ja ooppera eivät innosta, mutta Abba ja Jenni Vartiainen saavat mielellään soida huoneessa. Missään tapauksessa minua ei saa sitoa tai riuhtoa.”

Sote-uudistus tuo mukanaan kansalaisille enenevässä määrin valinnan vapautta. Kuntien tarjoamien palvelusetelien myötä ikääntynyt tekee itse valintatyön (Kalliomaa-Puha & Kangas 2015, 50). Kansalaiset joutuvat ottamaan entisestään itselleen vastuun omasta hyvinvoinnistaan ja hoivasta. Nyt onkin hyvä pohtia, että onko tämä oikea suunta? Haluammeko päättää itse ihan kaikesta? Varmistaako valinnanvapaus meille paremman hyvinvoinnin ja elämän? Sosiaali- ja terveysministeriössä (2007, 43-44) kuitenkin uskon, että asiakkaan valinnanvapaus välitä palveluiden ja palveluntuottajien väliltä itselleen sopiva voi tehostaa palveluiden tuottamista ja karsia markkinoilta pois huonoja palveluidentuottajia. Mutta parantaako valinnanvapaus ikääntyneiden toimintakykyä ja elämänlaatua, on tutkimatta.

Mitä tulee tutkimuksessa esille nousseisiin kasvaviin odotuksiin palveluiden laadusta, palvelutaloissa tiedostetaan, että yhä vaativampi sukupolvi on tulossa hoivan ja hoidon piiriin 10 vuoden aikajänteellä. Tulevaisuuden asiakkaat ovat tottuneet palveluihin ja osaavat vaatia niitä. Tämä tarjoaa yksityisille ja julkisille toimijoille mahdollisuuksia uudistaa ja kehittää lisämaksullisia tuotteita ja palvelutarjoamaa kohderyhmälle. (Hämäläinen, Lanne, Jännes, Hanski, Rytkönen & Reisback 2014, 34.)

Kuvio 21: Ikääntyvän väestön käyttäjätarpeet tieto- ja viestintäteknologian alueella (Leikas 2014, 199 - Alkuperäinen: Kubitschke 2010, 5)

Toteutetun tutkimuksen tuloksissa keskeiseen asemaan nousi teknologia, mikä todettiin olevan yksi merkittävimmistä megatrendeistä, joka tulee olemaan isossa osassa tulevaisuuden ikääntyneiden elämässä sekä muuttamaan palveluja. Sitran tekemän Megatrendit 2016 -laskennan mukaan teknologiaa kehitetäänkin nyt kiihkeämpään tahtiin kuin koskaan aikaisemmin (Kataja 2016, 6). Kuvio 21 kuvaa teknologian moninaista muotoa ja sitä miten laajasta kirjosta puhutaan tieto- ja viestintäteknologian tarpeista ja odotuksista elämän eri konteksteissa ikääntyvän väestön osalta.

Ikääntyneet kohtaavat Leikaksen (2014, 203) mukaan kiihtyvällä vauhdilla teknistyvän ja monimutkaistuvan palveluyhteiskunnan. Tämän hetken haasteena on, että teknologiset ratkaisut on tehty terveiden ja tekniikan kehityksen mukana kasvaneiden ihmisten ehdoilla. Tämän päivän ikääntyneiltä vaaditaan verkkolukutaitoa ja sähköisiä viestintätaitoja, jotta he pysyvät yhteiskunnan kehityksessä mukana ja pystyvät hyödyntämään yhteiskunnan tarjoamia palveluita. Tulevaisuudessa tilanne voi tosin olla toinen, kuten toteutetun kehittämistyön tutkimuksen tuloksista käy ilmi. Tulevaisuuden ikääntyneet ovat eläneet valtaosa elämästään teknologian keskellä, joka poistaa tiettyjä käytettävyyssongelmia, kun teknologia on jo osa arkipäivää.

Teknologian tavoitteena on tulevaisuudessa pyrkiä näkymättömään teknologiaan, jolla voidaan seurata ikääntyneiden terveydentilaa ja aktiviteetteja. Tämän hetken haasteena on saada siirrettyä painopiste itse teknologiasta sen hyödyntämiseen. (Melkas & Pekkarinen 2014, 211-212.) Kansalaisia tulisi siis osallistaa enemmän kehitystyöhön ja suunnitella ratkaisuja käyttäjälähtöisemmin. Sitrastakin todetaan, että tärkeää olisi saada tavalliset kansalaiset käymään asiantuntijoiden kanssa keskustelua tulevaisuuden kehityssuunnista. Esimerkkinä tästä keinoälyn ja robotisaation valtava kehitysnopeus, koska pian ei ole enää kyse siitä, mitä ne voivat tehdä vaan siitä mitä niiden pitäisi tehdä tai ei pitäisi tehdä. Teknologiaa ei pitäisi nähdä pelkästään uhkana vaan se pystyy mahdollistamaan hyvän elämän ja kestävästi hyvinvoinnin tulevaisuudessa. (Kataja 2016, 6.) Vaikka teknologian käytön laajempaa hyödyntämistä ei vieroksuta, on valloilla oleva mielipide kuitenkin se, ettei teknologiaan avulla saa sosiaalista kanssakäymistä (Latvalahti 2015, 22-23). Tähän samaan tulokseen tultiin kehittämistyön tutkimuksen tuloksissa, jossa todettiin, että luonnonmukaisuus yhtenä valloilla olevana trendinä haastaa teknologiaa ja robottien asema on sen sijaan toimia ”tukihenkilöinä”.

Ikääntyneiden palvelutarpeisiin oman lisänsä tuo tulevaisuudessa maahanmuutto ja monikanallisuus. Hoiva on yhä entistä kansainvälisempää ja oman vaikutteen ikääntyneiden hoivapalveluun tuo globaalit hoivaketjut ja hoiva ulkomailla (Kalliomaa-Puha & Kangas 2015, 106). Helsingin Sanomat on kirjoittanut kuvan vuoden aikana useaan otteeseen ikääntyneiden hoivasta ulkomailla (Härmä 2015; Turtiainen 2015.) Kalliomaa-Puhan ja Kankaan (2015, 107) mukaan Suomessa ei kuitenkaan ole kovinkaan tavallista lähteä ulkomaille hoitoon. Saksassa

sen sijaan on nähtävillä trendi, jossa ikääntyneet lähetetään halvemman hoivan vuoksi Itä-Eurooppaan ja Aasiaan. Kehittämistyön tutkimuksen tuloksissa maahanmuutto tai kansainvälisyys eivät näkyneet muuten kuin oletuksena, että tulevaisuuden asiakkaat haluavat valita palvelunsa itse ja että palveluiden tarjoajat voisi personoida tarjoamaansa esimerkiksi erilaisten kulttuurien mukaan. Onko tälle tarvetta, se jää tulevaisuudessa nähtäväksi. Sulautuuko eri kulttuurit yhteen kansalaisten ikääntymisen myötä vai nouseeko alalle odotettua suurempi tarve ottaa monikulttuurisuus paremmin huomioon?

Tehtyjen tutkimusten ja alan asiantuntijoiden näkemyksien perusteella voidaan todeta, että aiheesta tarvitaan enemmän asiakaslähtöistä keskustelua. Tämän hetken näkemykset ovat paljolti asiantuntijoilta kerättyjä ja niiden pohjalta ikääntyneille suunnattua palvelutarjoamaa on kehitetty. Sosiaali- ja terveysalla tarvittaisiin enemmän asiakaslähtöistä ajattelua. Näkökulmaa pitäisi saada muutettua niin, ettei pohdittaisiin sitä mitä tarvitaan vaan tutkittaisiin sitä, millaista elämää halutaan elää ja millaisia palveluita tarvitaan omankaltaisen elämän toteuttamiseen. Sorrumme pitämään koko ikääntynyttä väestöä samanlaisena. Meiltä unohtuu, että ikääntyneiden joukossa on varakkaita, köyhiä, terveitä ja sairaita, kyvykkäitä asioidenhoitajia ja toimintakyvyttömiä, yksinäisiä ja laajat tukiverkostot omaavia, kaukana palveluista asuvia ja kaupungin keskustan asukkaita. Mielenkiintoisen lisän tulevaisuuden asiakaskuntaan tuo transvaarit, intersukupuoliset, muunsukupuoliset, lesbomummut, homopapat ja biseksuaalit unohtamatta maahanmuuttajavanhuksia. (Kalliomaa-Puha & Kangas 2015, 105.) Ikääntyneiden joukko tulevaisuudessa on siis entistä värikkäämpi ja monimuotoisempi ja näin ollen ikääntyneiden palveluiden suunnittelussa ja toteuttamisessa pitäisi ottaa käyttöön enenemässä määrin kehittämistyön tulevaisuusverstaassa muodostettu sloganiksi *”Ikääntyneiden hoito ei ole sairauksien hoitoa vaan elämän hoitoa”*.

7.3 Prosessin arviointi

Kehittämistyön tavoitteena oli selvittää tutkimuksen avulla tulevaisuuden palvelutalon asiakkaiden tarpeet ja odotukset tulevaisuuden palvelutalosta sekä saada muodostettua kuva tulevaisuuden palvelutalosta. Tulevaisuutta ennakoitiin kolmenkymmenen vuoden päähän eli vuoteen 2060. Tutkimus eteni kolmivaiheisesti. Ensimmäisenä vaiheena oli tulevaisuusversta, toisessa Delfoi-kysely ja kolmannessa asiantuntijoiden kommentit Delfoi-kyselyn tuloksiin. Tutkimuksen vaiheet aikataulutettiin ja näin tutkimusprosessi eteni hallitusti ja organisoidusti suunnitelman mukaan.

Hirsjärven, Remeksen ja Sarajärven (2010, 223) mukaan aineiston käsittely ja analysointi on hyvä aloittaa mahdollisimman pian tutkimusaineiston keräämisestä. Tutkimukselle asetettu aikataulu ja tutkimuksen luonne pakottivat käsittelemään kerätyn aineiston ja analysoimaan sen varsin nopeasti aineiston keräämisestä. Valitut tutkimusmenetelmät pakottivat osaltaan Hirsjärven toimintamalliin, koska kukin tutkimuksen vaihe tuotti materiaalia aina seuraavaan tutkimus vaiheeseen. Kolmas hyvä motivaattori kerätyn aineiston ripeään käsittelyyn, oli tutkimukseen osallistuneille asiantuntijoille annettu lupaus tutkimuksen aikataulusta.

Kehittämistyön toteutus vastasi hyvin asetettuihin tavoitteisiin. Ulkopuolisista asiantuntijoista koostuva ohjausryhmä tutkimukselle olisi voinut olla hyvä lisä. Näin olisi pystytty tutkimukseen ulkopuolisten alan asiantuntijoiden kanssa kehittää tutkimuksen aihetta, käytettäviä menetelmiä ja tulosten analysointia uudelle tasolle. Tutkimuksen toteutuksen ja tulosten näkökulmasta on pohdittava sitä, kuinka kehittämistyön sosiaali- ja hoitotyön näkökulman sivuuttaminen on tuonut oman näkökulmansa tutkimuksesta saatuihin tuloksiin. Kuten Hirsjärvi, Remes ja Sarajärvi (2010, 229) toteavat, tutkijan sanavalinnat ja ymmärrys aiheesta vaikuttavat saatuihin tuloksiin. Onko tutkija osannut käyttää tutkimuksen alkuvaiheessa, tulevaisuusverssaassa oikeita termejä ja näin ollen kuinka onnistunut saamaan tilaisuuteen osallistuneet tuottamaan tutkimuksen kannalta relevanttia aineistoa? Toisaalta sosiaali- ja hoitotyöhön näkökulman sivuuttaminen on saattanut vapauttaa kehittämistyön tietyistä alan kahleista ja näin tutkimuksessa on saatu vahvasti pidettyä mukana asiakaslähtöinen näkökulman. Tutkimukseen osallistuneilta asiantuntijoilta saatu palaute on ollut kannustavaa ja positiivista. Saatua tutkimustuloksia on pidetty varsin mielenkiintoisina, joille uskotaan olevan käyttöä jatkotutkimuksissa ja alan palveluita kehittämisessä. Opinnäytetyöntekijällä on vielä tarkoituksena esitellä kehittämistyön tuloksia henkilökohtaisesti muutamalle alan vaikuttajalle ja pyrkiä herättämään keskustelua tulevaisuuden asiakkaiden tarpeita ja odotuksista, asiakaslähteisemmästä palveluiden kehittämisestä.

Lähteet

Andersson, S. 2007. Kahdestaan kotona. Tutkimuksia vanhoista pariskunnista. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Andersson S. 2013. Kirjoituksia iäkkäiden ihmisten asumisesta.

Anttila, H., Immonen, M., Kantorovitch, J., Keränen, J., Konttila, A., Laikari, A., Lounamaa, A., Matikainen, K., Pajala, S. & Paljärvi, T. 2013. Tiivistelmä. Teoksessa Lounamaa, A., Matikainen, K. & Kantorovitch, J. (toim.). Teknologioiden mahdollisuudet iäkkäiden tapaturmien ehkäisyssä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy. 5-6. Viitattu 25.2.2016 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104480/URN_ISBN_978-952-245-770-7.pdf?sequence=1

Elo, S. 2006. Teoria pohjoissuomalaisten kotona asuvien ikääntyneiden hyvinvointia tukevasta ympäristöstä. Oulun Yliopisto. Viitattu: 5.8.2016 <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9514281950.pdf>

Sinervo, T., Noro, A., Tynkkynen, L-K., Sulander, J., Taimio, H., Finne-Soveri, H., Lilja, R. & Syrjä, V. 2010. Yksityinen vai kunnallinen palveluasuminen? Kustannukset, asiakasrakenne, hoidon laatu ja henkilöstön hyvinvointi. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Raportti 34/2010. Helsinki: Yliopistopaino. Viitattu: 24.2.2016 <http://julkari.fi/bitstream/handle/10024/80429/3b5d56f5-e461-414e-bc4d-f70be2952269.pdf?sequence=1>

Heinola R. & Helo K. 2012. Eloisa ikä -ohjelma (2012-2017). Vanhustyön Keskusliitto Ry. Viitattu 11.3.2016. https://www.ray.fi/sites/default/files/emmi_mediabank/Eloisa%20ik%C3%A4%202012-2017%20ohjelmasuunnitelma%20VTKL.pdf

Hiltunen, E. 2012. Matkaopas tulevaisuuteen. Talentum: Helsinki.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hämäläinen P., Lanne M., Jännes J., Hanski J., Rytkönen A., Reisback A. 2014. Ikäihmisten tarvelähtöisten palveluiden kehittäminen yritysten ja julkisten toimijoiden yhteistyönä. Tupa-Turva-loppuraportti. VTT. Viitattu: 4.2.2016. <http://www.vtt.fi/inf/pdf/technology/2014/T155.pdf>

Hämäläinen, P., Kojo, H., Lanne, M., Rytkönen, A. & Reisbacka, A. 2013. Ikäihmisen tulevaisuuden asuminen. VTT. Viitattu: 6.6.2016. <http://www.vtt.fi/inf/pdf/technology/2013/T79.pdf>

Jyrkämä, J. 2008. Vanheneva yksilö, toimijuus ja toimintatilanteet. Teoksessa Heikkinen E. & Rantanen T. 2008. Gerontologia. Duodecim. 273-278.

Kainulainen S. 1998. Elämäntapahtumat ja elämään tyytyväisyys eri sosiaaliluokissa. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet. Viitattu: 11.2.2016. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_951-781-821-1/urn_isbn_951-781-821-1.pdf

Kalliomaa-Puha, L. & Kangas, O. 2015. Yhteistä ja yksityistä varautumista - vanhusten hoivan tulevaisuus. Kalevi Sorsa -säätio. Tartumaa: Ecoprint.

Karppinen, S. 2009. Asiantuntijatieto sekä delfoi- ja repertory grid -menetelmät. Teoksessa Mäkelä-Marttinen (toim.) 2009. Luova työ tutkimuksen kohteena. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun julkaisuja. Jyväskylä: KopiJyvä Oy. 25-40.

- Kettunen, J. & Meristö, T. 2010. Johdanto. Teoksessa Kettunen, J. & Meristö, T. Seitsemän tarinaa ennovaatioista. Rohkea uudistaa ennakoiden. Teknologiateollisuus ry. Tampere: Tammerprint Oy. 15-42.
- Kiander, J. & Taimio, H. 2009. Ikääntyminen, julkisen talouden menopaineet ja hyvinvointivaltion kestävyys. Teoksessa Taimio, H. (toim.) Kurssin muutos: Kestävään kasvuun ja hyvinvointiin. Helsinki: Työväen Sivistysliitto. 72-95.
- Klemola, A. 2006. Omasta kodista hoitokotiin. Etnografia keskipohjalaisten vanhusten siirtymävaiheesta. Kuopion Yliopisto. Viitattu: 24.2.2016. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_951-27-0508-7/urn_isbn_951-27-0508-7.pdf
- Kokkonen, V., Kuuva, M., Leppimäki, S., Lähteinen, V., Meristö T., Piira, S., Sääskilahti, M. 2005. Visioiva tuotekonseptointi - Työkalu tutkimus- ja kehitystoiminnan ohjaamiseen. Teknologiateollisuus ry. Hollola: Salpausselän Kirjapaino Oy.
- Korkman, S., Lassila, J., Määttänen, N. & Valkonen, T. 2007. Hyvinvointivaltion rahoitus - Riittävätkö rahat, kuka maksaa? Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos ETLA. Helsinki: Yliopistopaino. Viitattu: 4.8.2016. <https://www.etla.fi/wp-content/uploads/2012/09/B230.pdf>
- Koskinen S. 2004. Ikääntyminen voimavarana. Tulevaisuusselonteon liiteraportti 5. Valtion-neuvoston julkaisusarja 33/2004. 24-91. Viitattu: 16.2.2016. http://vnk.fi/documents/10616/622938/J3304_Ik%C3%A4%C3%A4ntyminen%20voimavarana.pdf/7660c14f-763b-485e-9a56-eff59c1bfd7c
- Kuusi, O. 2013. Delfoi-menetelmä. Teoksessa Kuusi, O., Bergman, T. & Salminen, H. (toim.) Miten tutkimme tulevaisuuksia? Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry. PAINOS 3. Sastamala: Vammalan Kirjapaino. 248-266.
- Latvalahti, J. 2015. Aktiivinen ja hyvinvoiva ikäihminen. Hankkeen hallinnollinen loppuraportti. Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry. KL-Kustannus Oy. Viitattu: 5.8.2016. https://www.sitra.fi/julkaisut/Muut/Aktiivinen_ja_hyvinvoiva_ikaihminen_loppuraportti.pdf
- Leikas, J. 2014. Tieto- ja viestintäteknologia. Teoksessa Leikas, J. (toim.) Ikäteknologia. Vanhustyön keskusliitto. Raisio: Newprint Oy. 199-210.
- Lounamaa, A., Pajala, S. & Paljärvi, T. 2013. Ikääntyminen ja tapaturmat. Teoksessa Lounamaa, A., Matikainen, K. & Kantorovitch, J. (toim.) 2013. Teknologioiden mahdollisuudet iäkkäiden tapaturmien ehkäisyssä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Suomen Yliopistopaino Oy: Tampere. Viitattu: 25.2.2016. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104480/URN_ISBN_978-952-245-770-7.pdf?sequence=1
- Malaska, P. & Virtanen, I. 2013. Tulevaisuuksienkaikkeus. Teoksessa Kuusi, O., Bergman, T. & Salminen, H. (toim.) Miten tutkimme tulevaisuuksia? Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry. PAINOS 3. Sastamala: Vammalan Kirjapaino. 125-136.
- Mannermaa M. 2004. Heikoista signaaleista vahva tulevaisuus. PAINOS 2. Porvoo: WSOY.
- Mannermaa M. 1999. Tulevaisuuden hallinta - skenaariot strategiatyöskentelyssä. Porvoo: WSOY.
- Melkas, H. & Pekkarinen, S. 2014. Hyvinvointiteknologia. Teoksessa Leikas, J. (toim.) Ikäteknologia. Vanhustyön keskusliitto. Raisio: Newprint Oy. 209-226.
- Metsämuuronen, J. 2000. Maailma muuttuu - miten muuttuu sosiaali- ja terveysala? Helsinki: Edita Oy.
- Metsämuuronen J. 2001. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia sarja. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metologia-sarja 4. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Metsämuuronen, J. 2008. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Painos 4. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Metsämuuronen, J. 2016. Tulevaisuuteen kohdistuvan Delfi-tutkimuksen reliabiliteetti. Viitattu: 20.7.2016. <http://www.methelp.com/pdf/reliabiliteetti1.pdf>

Noro, A., Finne-Soveri, H. & Sinervo, T. 2009. Ikääntyneiden palvelut tulevaisuudessa. Teoksessa Taimio, H. (toim.) Kurssin muutos: Kestäväan kasvuun ja hyvinvointiin. Helsinki: Työväen Sivistysliitto. 259-268.

Nurmela, J. 2013. Tulevaisuusverstaas ja uusia ”verstashenkisiä” tulevaisuuden muovaamisen menetelmiä. Teoksessa Kuusi, O., Bergman, T. & Salminen, H. (toim.) Miten tutkimme tulevaisuuksia? Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry. Painos 3. Sastamala: Vammalan Kirjapaino. 213-217.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Painos 3. Sanoma Pro Oy.

Pieper R., Sixsmith A. & Vaarama M. 2008. Care-Related Quality of Life in Old Age. Springer. Viitattu: 3.2.2016. http://ners.unair.ac.id/materikuliah/ebooksclub.org__Care_Related_Quality_of_Life_in_Old_Age__Concepts__Models__and__Empirical_Findings.pdf

Ronkainen, S., Karjalainen, A. & Selkälä, A. 2008. Visuaalisuus ja interaktiivisuus sähköisessä kyselyssä. Teoksessa Ronkainen, S. & Karjalainen, A (toim.) Sähköä kyselyyn! Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa. Lapin yliopiston menetelmätieteiden laitoksen tutkimuksia 1. Tutkimusmenetelmät. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino, 17-30.

Ronkainen, S., Karjalainen, A. & Mertala, S. 2008. Graafisen kyselylomakkeen suunnittelu. Teoksessa Ronkainen, S. & Karjalainen, A. (toim.) Sähköä kyselyyn! Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa. Lapin yliopiston menetelmätieteiden laitoksen tutkimuksia 1. Tutkimusmenetelmät. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino. 31-41.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007. Hyvinvointi 2015-ohjelma. Sosiaalialan pitkän aikavälin tavoitteita. Helsinki: Yliopistopaino. Viitattu: 24.2.2016. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/113898/Jul_2007_3_hyvinvointi2015_verkko.pdf?sequence=1

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2008. Ikäihmisten palvelujen laatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2008:3. Viitattu: 3.2.2016. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/113944/Jul_2008_3_ikaihmiset_verkko.pdf?sequence=1

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:11. Viitattu: 3.2.2016. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110355/ISBN_978-952-00-3415-3.pdf?sequence=1

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. Viitattu: 2.3.2016. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Vaarama M., Siljander E., Luoma M-L. & Meriläinen S. 2010. Suomalaisten kokema elämänlaatu nuoruudesta vanhuuteen. Teoksessa Vaarama M. & Moisio P. & Karvonen S. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2010. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 126-149.

Vaarama, M., Siljander, E., Luoma, M-L. & Meriläinen S. 2010. 80 vuotta täyttäneiden koettu elämänlaatu. Teoksessa Vaarama M. & Moisio P. & Karvonen S. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2010. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 150-168.

Vainio, T. 2009. Välineitä tulevaisuuden tutkimuksen menetelmistä. Teoksessa Mäkelä-Marttinen (toim.) 2009. Luova työ tutkimuksen kohteena. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun julkaisu. Jyväskylä: KopiJyvä Oy. 123-130.

Veenhoven R. 2000. The four qualities of life. Journal Of Happiness Studies. Viitattu: 3.2.2016. <http://www2.eur.nl/fsw/research/veenhoven/Pub2000s/2000c-full.pdf>

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Finn Lectura Oy.

Vilkka, H. 2015. Tutki ja Kehitä. Painos 4. Juva: PS-kustannus.

Vilkko, A., Finne-Soveri, H. & Heinola, R. 2010. Ikäihmisten palvelutarpeet ja saatu apu. Teoksessa Vaarama M. & Moisio P. & Karvonen S. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2010. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 44-59.

Vuorisalmi M. 2007. Examining Self-Rated Health in Old Age. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy. Viitattu: 2.2.2016. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/67783/978-951-44-7128-5.pdf?sequence=1>

Välikangas, K. 2006. Kuntien toiminta ikääntyneiden kotona asumisen ja palvelujen kehittämisessä. Suomen Ympäristö 21/2006. Ympäristöministeriö. Helsinki: Edita Prima Oy. Viitattu: 25.2.2016. <http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B526B2F06-557A-498E-A53A-2F97A188F47C%7D/109456>

Sähköiset lähteet:

eDelfoi. 2016. Viitattu: 2.3.2016 http://www.edelphi.fi/fi/content/info/functions/ed_3

Kataja, E. 2016. Megatrendit 2016. Tulevaisuudessa tapahtuu nyt. Sitra. Viitattu: 4.8.2016. https://www.sitra.fi/julkaisut/Muut/Megatrendit_2016.pdf

Nieminen M. 2005. Eurooppa eläköityy eri tahtiin. Tilastokeskus. Viitattu: 16.2.2016. http://www.stat.fi/tup/tietotrendit/tt_01_05_nieminen.html

Oinonen, S. & Ruotsalainen, K. 2014. Toiveita tulevaisuuden ikääntyneiden palveluille. Forum Virium Helsinki. Viitattu: 4.3.2016. <http://docplayer.fi/2037201-Toiveita-tulevaisuuden-ikaantyneiden-palveluille.html>

Rubin A. 2004. Viitattu: 30.4.2015. http://www.tulevaisuus.fi/topi/topi_vanha/tekstit/skenaariot%C3%B6skentely/tulevaisuusverstas.html

Tilastokeskus. 2009. Väestöennuste 2009-2060. Viitattu: 16.2.2016. http://tilastokeskus.fi/til/vaenn/2009/vaenn_2009-09-30_fi.pdf

Tilastokeskus. 2015. Väestöennuste. Viitattu: 3.3.2015. http://193.166.171.75/database/StatFin/vrm/vaenn/vaenn_fi.asp

Muut lähteet:

Elisa & Quva. 2016. Yritysjohdon opas IoT:n ja teollisen internetin hyödyntämiseen. Viitattu: 7.6.2016. http://quva.fi/site/attachments/yritysjohdon_opas_IoT_ja_teollisen_internetin_hyodyntamiseen.pdf

Härmä, I. 2015. Lääkäri kaavailee Viroon huokeaa vanhainkotiä. Helsingin Sanomat 1.7.2015.

Jokinen, R. 2015. Vanhainkoti etsii alle 25-vuotiaita asukkaita. Helsingin Sanomat 27.11.2015.

Koivisto, M. 2016. Suomen syntyvyys alhaisimmalla tasolla sitten 1860-luvun nälkävuosien. Yleisradio Uutiset 26.1.2016. Viitattu: 21.5.2016. http://yle.fi/uutiset/suomen_syntyvyys_alhaisimmalla_tasolla_sitten_1860-luvun_nalkavuosien/8624381

Raeste, J-P & Rissanen, V. 2016. Tutkijat tyrmäävät: Maahanmuuttajat eivät ratkaise Suomen huoltosuhteen ongelmaa. Helsingin Sanomat 25.2.2016. <http://www.hs.fi/kotimaa/a1456292738644>

Salmela, M. 2015. Ikäihmisille syntyy uudenlaisia seniorikyliä. Helsingin Sanomat 10.6.2015.

Salmela, M. 2016. Nuoria kaveriksi vanhuksille. Helsingin Sanomat 12.1.2016.

Turkki, T. 2013. Pidempien elinkaarien yhteiskunta. Sitra. Viitattu: 9.6.2016. <http://www.sitra.fi/artikkelit/ita-aasia/pidempien-elinkaarien-yhteiskunta>

Turtiainen, S. 2015. Äidille löytyi paratiisi Aasiasta. Helsingin Sanomat 28.12.2015.

Valvanne, J. 31.3.2016. Vanhustyö tarvitsee iloista vallankumousta. YLE uutiset. http://yle.fi/uutiset/jaakko_valvanne_vanhustyo_tarvitsee_iloista_vallankumousta/7159028

Vasantalo S. 2016. ”Minuahan ei olkapäästä retuuteta”. Helsingin Sanomat 21.4.2016.

Kuviot

Kuvio 1: Teoreettinen viitekehys	8
Kuvio 2: Lawtonin hyvän ikääntymisen neljä sektoria (Koskinen 2004, 40)	12
Kuvio 3: Onnistuneen ikääntymisen malli (Koskinen 2004, 41)	13
Kuvio 4: Hyvinvoinnin ainekset (Oinonen & Ruotsalainen 2014, 53)	14
Kuvio 5: Arjen aktiivisuus, osallistuminen ja harrastukset (Oinonen & Ruotsalainen 2014, 30)	15
Kuvio 6: Tutkimusaineiston keruuprosessi	22
Kuvio 7: Tulevaisuusverstaan eteneminen	24
Kuvio 8: Delfoi-kyselyprosessi	25
Kuvio 9: Väittämä 1. Robotti kotona on yhtä normaalia kuin silmälasit.	32
Kuvio 10: Väittämä 8. Kotihoito/omaiset ottavat kerran päivässä yhteyden (Skype tai muu virtuaalipalvelu) kotiin, jolla varmistetaan päivän vointi. Jos yhteydenottoon ei vastata, kotihoidolla/omaisilla on oikeus luoda yhteys ja varmistaa turvallisuus kotona.	32
Kuvio 11: Ikäihmisille on oma "Tinder/deittipalvelu", josta haetaan seuraa harrastuksiin ja yhdessä tekemiseen.	32
Kuvio 12: Väittämä 2. Ruokapalvelun tuottaja valitaan kulttuurin mukaan.....	34
Kuvio 13: Väittämä 6. Palveluntuottajat luokittelevat itsensä esimerkki persoonien mukaan, jonka perusteella valitaan palveluntuottaja ja se, miten haluaa elämäänsä hoidettavan.	34
Kuvio 14: Väittämä 3. Normit ja säätely poistuvat, koska avoin palautteenanto/ julkinen asiakaspalaute ohjaavat toimintaa.	36
Kuvio 15: Väittämä 4. Ikääntyneenä muutetaan asumaan lasten luo, millä varmistetaan ikääntyneelle hyvä elämä ja ikääntyvät auttavat lapsiaan ruuhkavuosista selviämisessä. .	37
Kuvio 16: Väittämä 7. Palvelutaloista on varattu asuntoja henkilökunnalle/opiskelijoille/ vapaaehtoistyöntekijöille. Entisajan talonmiesmalli, jossa talon miehellä ilmainen asunto vastikkeena talon huollosta.	38
Kuvio 17: Väittämä 9. Kaupunkien yhteyteen rakennetaan seniorikyliä, joissa pystytään tuottamaan kaikki arjen palvelut kävely-yhteyksien päähän.	38
Kuvio 18: Väittämä 10. Minun elämäni arkistopalvelu, johon kirjataan vanhuuden päiviä varten tarinaa siitä, miten olen tottunut elämäni elettävän: mistä pidän, mitä inhoan ja mikä minulle on erittäin tärkeää.	41
Kuvio 19: Väittämä 5. Hoitohenkilökunnalla velvollisuus tarjota savuke/ päihteitä näin ilmoittaessani esimerkiksi "Minun elämäni" -arkistopalveluun.	42
Kuvio 20: Skenaariomalli tulevaisuuden ikääntyneiden elämästä	43
Kuvio 21: Ikääntyvän väestön käyttäjätarpeet tieto- ja viestintäteknologian alueella (Leikas 2014, 199 - Alkuperäinen: Kubitschke 2010, 5).....	49

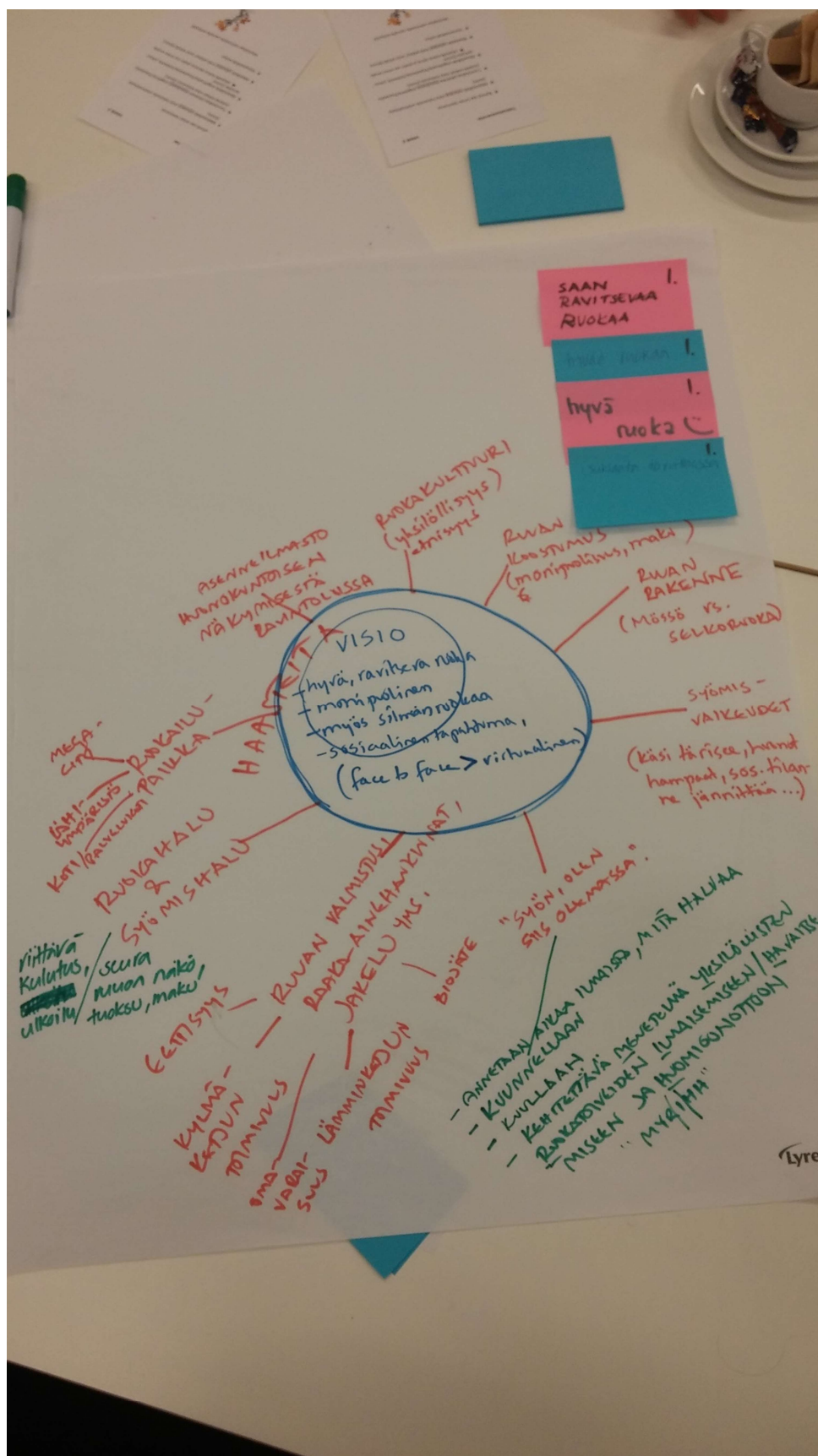
Taulukot

Taulukko 1: Tulevaisuusverstaan osallistujat matriisissa eli otantakehikossa	22
Taulukko 2: Delfoi-tutkimuksen asiantuntijapanelistit matriisissa eli otantakehikossa	23

Liitteet

Liite 1: Tulevaisuusversta, Ruoka-teema	61
Liite 2: Tulevaisuusversta, Teknologia-teema	62
Liite 3: Tulevaisuusversta, Itsemääräämisoikeus-teema.....	63
Liite 4: Tulevaisuusversta, Turvallisuus-teema.....	65
Liite 5: Delfoi-kyselyn väittämät.....	67
Liite 6: Delfoi-kyselyn tulosten kooste	76

Liite 1: Tulevaisuusverstas, Ruoka-teema

Liite 2: Tulevaisuusverstaas, Teknologia-teema

Ongelmia / haasteita vision toteutumiselle

- ▷ Muutosvastarinta
- ▷ Lainsäädännölliset jäykkyydet
- ▷ insinööri vs. hoitaja

apuvälineet

- henkilökemiat
- johtamisen taso
- yksilölliset tulkinnat
- poteroajattelu
- helpompi pysyä totutussa

Ratkais

- ▷ Panostus hyvään johtamiseen (pakka uusiksi, nuorta verta, unohtamatta hihaista tietoa)
- ▷ Lean-ajattelu, kannustettava totutun haastamista
- ▷ Joustavampi ajattelu lainsäädäntötyöhön
- ▷ yhteiskehittämisen kannustaminen, ihmiskeskeinen kehitystyö
→ kokemus asiantuntemus, vanhuksen osallistaminen

"Meitä yhdistää useammat asiat, kuin erottaa."

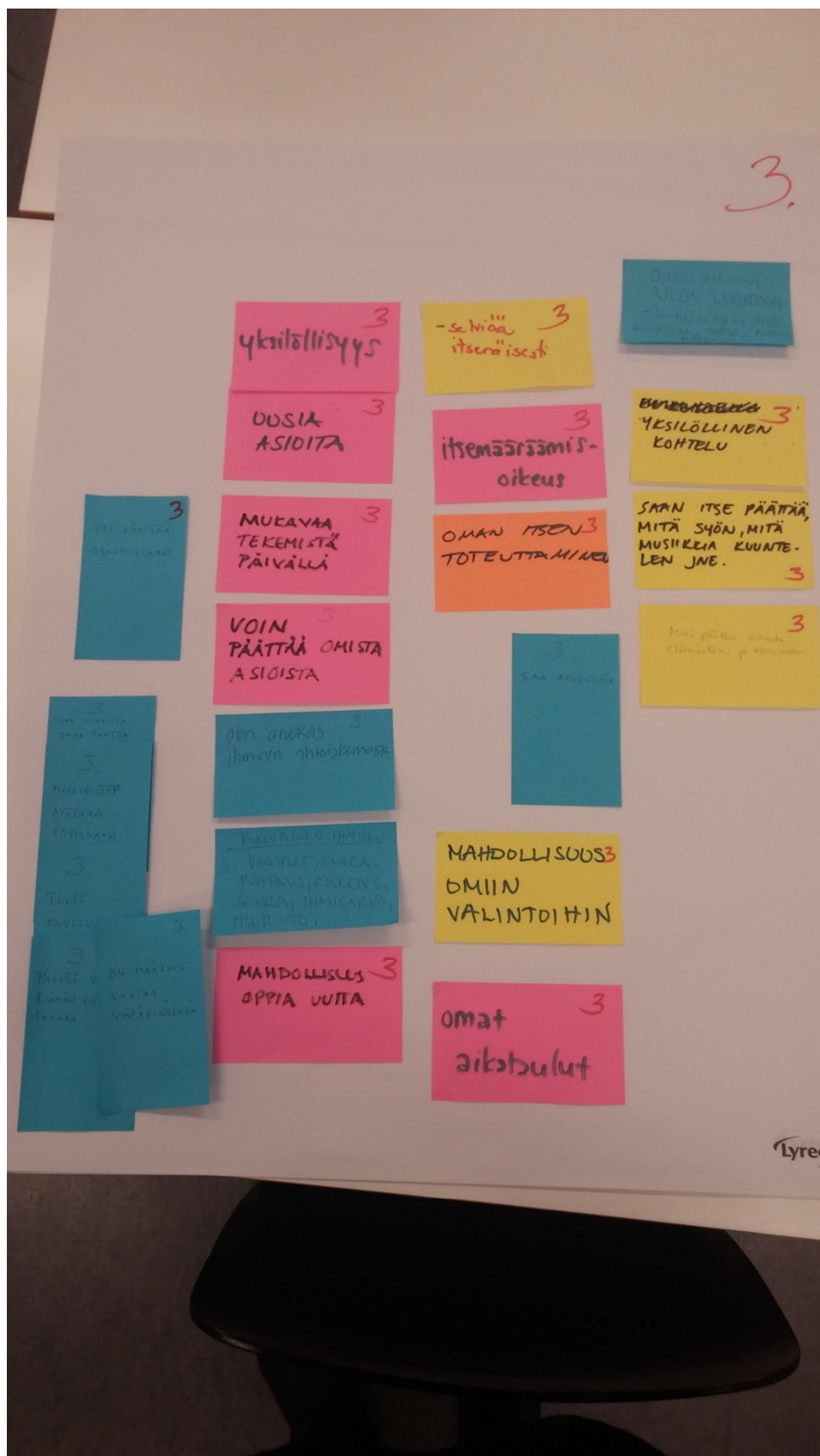
"Teknologian tulee auttaa, mutta ei hallita arkea!"

Sticky Notes:

- Teknologia avulla autetaan vanhuksen arkea, lisää vuorovaikutussuhteita.
- Vapaaempi fiksaus myös muistisairaille vanhuksille teknologian avulla.
- VANHUKSEN ELÄMÄN HELPOTTAMINEN TEKNOLOGIALLA
- Teknologia auttaa, mutta ei hallitse arkea.
- HOITOTYÖN KEHITTÄMINEN
- Teknologia - apuväline onnelliseen vanhuuteen
- Älyratkaisut siirtävät vanhukset ja heidän läheiset yhteen

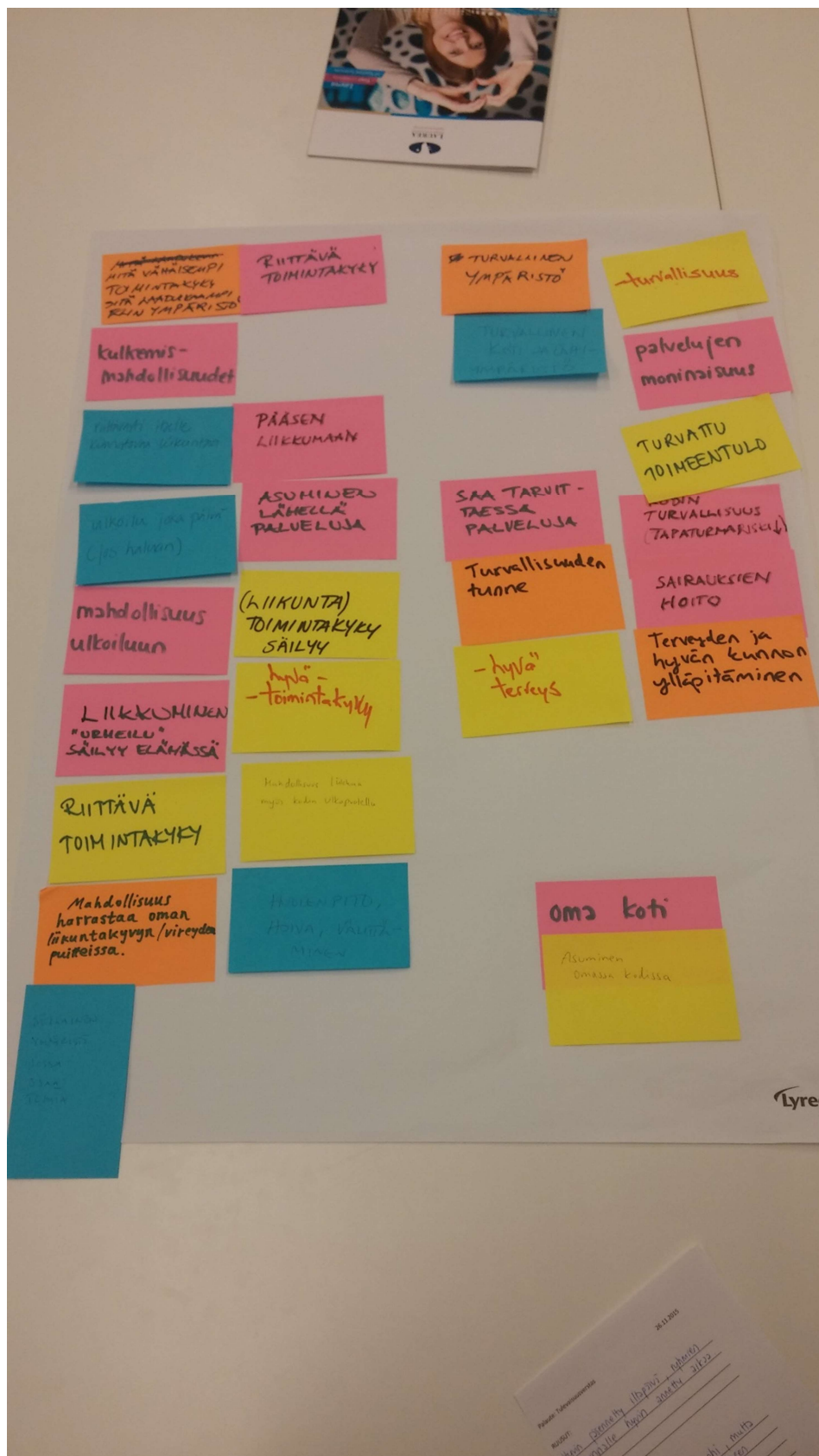
Ari Pesonen
Jussi Sulin
Päivi Helakallio
Tyreco

Liite 3: Tulevaisuusverstaas, Itsemääräämisoikeus-teema

Liite 4: Tulevaisuusverstaas, Turvallisuus-teema

ASUMINEN
"OMASSA KODISSA"
TURVALLISESTI

polvelupen
sotavuus

ei tule
ymmärrykseen
(kieh, kommunite)

huono
talous

yksinäisyys

- yhteisöllinen asuminen
(sukupolvet yhdessä, seniorityö)
- vapaaehtoistyö
(yhteisöllisyys, auttaminen trendin)
- teknologian hyödyntäminen
(käyttöturvallisuus hyvä, osana arkipäivää)
- Opetus koulussa
+ yhteisönäisana
- ROBOTIT
- APUVÄLINEET
- YHTEYDENPITO
- LIIKENNE / LIIKKUMINEN

Lyreco

Liite 5: Delfoi-kyselyn väittämät

Delfoi-tutkimus / Palvelutalo vuonna 2060

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn!

Arvoisa Delfoi-asiantuntijajanelisti,

Kiitos, että annat aikaasi ja arvokkaan näkemyksesi tutkimukselle. Kehittämistutkimus kysyy miten haluat ja uskot eläväsi ikääntyneenä vuonna 2060.

Kysely on avoinna 2.3.2016 saakka. Kyselyyn vastaaminen vie arviolta noin 15-20 minuuttia.

Asiantuntijajanelistina toimit anonyymisti ja vapaaehtoisesti. Vastaukset ovat ehdottoman luottamuksellisia. Hankkeella ei ole rahoittajia. Kehittämishanke on osa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opintoja Laurea ammattikorkeakoulussa.

Ystävällisesti,

Reea Lamberg
p. 040 777 2882
reea.i.lamberg@student.laurea.fi
Laurea ammattikorkeakoulu
Tulevaisuuden johtaminen ja asiakaslähtöinen palveluliiketoiminta (YAMK)

Jatka >

Taustatietokysymykset

Sukupuoli

- ☐ Nainen
☐ Mies

Syntymävuosi

Asuinpaikka

- ☐ Etelä-Suomi
☐ Keski-Suomi
☐ Itä-Suomi
☐ Länsi-Suomi
☐ Pohjois-Suomi
☐ Ahvenanmaa

Valitse näkökulma, jossa ensisijaisesti vastaat väittämiin

- ☐ Olen yksityishenkilö, tuleva palveluiden käyttäjä
☐ Työskentelen yrityksessä ikääntyneiden parissa
☐ Työskentelen yhdistyksessä, joka ajaa ikääntyneiden asioita
☐ Olen yhteiskunnallinen toimija päättävässä asemassa
☐ Jokin muu, mikä?

< Takaisin

Jatka >

Nyt pääset vastaamaan Delfoi-kyselyyn.

Kysely sisältää 40 väittämää neljästä teemasta:

1. Asuminen ja ruoka
2. Turvallisuus ja liikkuminen
3. Hyvinvointi ja osallisuus
4. Teknologia ja kehitys

Toivon, että tästä tulee antoisaa!

[← Takaisin](#)

[Jatka >](#)

Delfoi-tutkimus / Palvelutalo vuonna 2060

1. Teema: asuminen ja ruoka

Ota kantaa jokaiseen väittämään kuinka toivottavia niiden toteutuminen mielestäsi on ja missä

	Kuinka toimittava esitetty väittäminen on?				Arvioi, milloin esitetty väite 50% t		
	Erittäin toimittava	Toimittava	Ei niin toimittava	Ei lainskaan toimittava	Nykykehityksen jatkoa	2030	2040
1. Ruokailussa päätarkoituksella ei ole ruokailua vaan sosiaalisuus.	☐	☒	☐	☐	☐	☒	☐
2. Osa viikon ruokailusta hoidetaan ravintolassa.	☐	☒	☐	☐	☐	☒	☐
3. Ruuan ravintoarvot merkittään sovellukseen (suhtemäärät: kasviksia/proteiininlähte/hiihihydraatinlähte ja annoksesta löytyvien värjen määrä), jotta voidaan varmistaa ravintosuosituksen täyttyminen.	☐	☒	☐	☐	☐	☒	☐
4. Ravintosovelluksen pistekertymä tarjoaa mahdollisuuden sairaanhoito- tms. maksujen alennuksiin.	☐	☒	☐	☐	☐	☒	☐
5. Skypen (tai jokin muu vastaava videosovellus) ruokailuryhmistä valitaan milloinkin syö ja liitettään virtuaaliseen ruokapöytäan nauttimaan aamiaisen/lounas/ iltapäiväkahvi/päivällinen/ iltapala. Virtuaalinen ruokailurytmiä muistuttaa samalla syömään.	☐	☒	☐	☐	☐	☒	☐

	Kuinka toivottava esitetty väittämä on?				Arvioi, milloin esitetty väittämä toteutuu aikaisintaan vähintään 50% todennäköisyydellä?						
	Erittäin toivottava	Toivottava	Ei niin toivottava	Ei lainkaan toivottava	Nykykehityksen jatkoa	2030	2040	2050	2060	Myöhemmin tulevaisuudessa	Ei koskaan
6. Ravintolat mainostavat itseään ikäihmisystävällisinä. Ravintolat ilmoittavat mm. kelloajat milloin henkilökunnalla on mahdollisuus tarjota apua syömisessä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Ruokapalvelun tuottaja valitaan kulttuurin mukaan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Robotti on apuna lusikan liikuttamisessa, kun käsi tärisee.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Normit ja säätely poistuvat, koska avoin palautteenanto/ julkinen asiakaspalaute ohjaavat toimintaa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Turvaranneke toimii tyytyväisyysrannekkeena. Päivittäinen onnellisuus/ mielentila merkitään hymynaaman avulla.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Kuinka toivottava esitetty väittämä on?				Arvioi, milloin esitetty väittämä toteutuu aikaisintaan vähintään 50% todennäköisyydellä?						
	Erittäin toivottava	Toivottava	Ei niin toivottava	Ei lainkaan toivottava	Nykykehityksen jatkoa	2030	2040	2050	2060	Myöhemmin tulevaisuudessa	Ei koskaan
11. Palvelutalolle vaihtoehtoinen asumismuoto on omaehtoinen ryhmäkoti (kimppakämpä/solu), jossa asukkaat jakavat osaamisensa ja kuntonsa mukaan arjen askareet (kaupassakäynti/ ruuanlaitto/ harrastetoiminta tms.).	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Ikääntyneenä muutetaan asumaan lasten luo, millä varmistetaan ikääntyneelle hyvä elämä ja ikääntyvät auttavat lapsiaan ruuhkavuosista selviämässä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Asumis- ja ruokapalveluiden kulut jokainen maksaa itse.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. Palvelutaloista on varattu asuntoja henkilökunnalle/opiskelijoille/ vapaaehtoistyöntekijöille. Entisajan talonmies -malli, jossa talon miehellä ilmainen asunto vastikkeena talon huollosta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Käänteinen asuntolaina on yhtä yleinen kuin tavallinen asuntolaina työssäkäyvillä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

< Takaisin

Jatka >

Delfoi-tutkimus / Palvelutalo vuonna 2060

2. Teema: Turvallisuus ja liikkuminen

Ota kantaa jokaiseen väittämään kuinka toivottavia niiden toteutuminen mielestäsi on ja missä ajassa väittämä toteutuu.

	Kuinka toivottava esitetty väittämä on?				Arvioi, milloin esitetty väittämä toteutuu aikaisintaan vähintään 50% todennäköisyydellä?						
	Erittäin toivottava	Toivottava	Ei niin toivottava	Ei lainkaan toivottava	Nykykehityksen jatkoa	2030	2040	2050	2060	Myöhemmin tulevaisuudessa	Ei koskaan
16. Kotihoidot/omaiset ottavat kerran päivässä yhteyden (Skype tai muu virtuaalipalvelu) kotiin, jolla varmistetaan päivän vointi. Jos yhteydenottoon ei vastata, kotihoidolla/omaisilla on oikeus luoda yhteys ja varmistaa turvallisuus kotona.	☒	☐	☐	☐	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
17. Palveluita (liikunta/ kerrat/ kurssit tms.) ei enään mainosteta "eläkeläiset" lisämaininnalla.	☒	☐	☐	☐	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
18. Arjesta luodaan sosiaalisesti mediaan parempi kuva kuin mitä se todellisuudessa on.	☒	☐	☐	☐	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
19. Kaupunkien yhteyteen rakennetaan seniorikylä, jossa pystytään tuottamaan kaikki arjen palvelut kävely-yhteyksien päässä.	☒	☐	☐	☐	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
20. Muistisairaot pystyvät liikkumaan kaupungilla yksin, kun heillä on apunaan sovellus joka paikantaa sijainnin, opastaa reitin kotiin ja antaa matkalla muistutuksia.	☒	☐	☐	☐	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒

< Takaisin

Jatka >

3. Teema: Hyvinvointi ja osallisuus

Ota kantaa jokaiseen väittämään kuinka toivottavia niiden toteutuminen mielestäsi on ja missä ajassa väittämä toteutuu.

[illegible]

[illegible]

	Kuinka toivottava esitetty väittämä on?				Arvioi, milloin esitetty väittämä toteutuu aikaisintaan vähintään 50% todennäköisyydellä?						
	Erittäin toivottava	Toivottava	Ei niin toivottava	Ei lainkaan toivottava	Nykykehityksen jatkoa	2030	2040	2050	2060	Myöhemmin tulevaisuudessa	Ei koskaan
31. Suorittamisen kulttuuri jatkuu vaikka ihminen jää eläkkeelle.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
32. Kunnat tarjoavat nuorille helpotusta vuokramaksuun vastikkeena aktivoida ikäihmisiä (ulkolitus/ kulttuurin harrastaminen/ juttuseura tms.).	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
33. Kouluikäisten iltapäiväkerhot ja erilainen harrastustoiminta järjestetään palvelutalossa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
34. Ei enää jakseta suorittaa mitään, koska kaikki mehut puristettiin ulos ruuhkavuosina.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
35. Lompakossa eläinsäntokortin tapainen kortti hoitotahdosta "Ei letkuihin".	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

< Takaisin

Jatka >

Delfoi-tutkimus / Palvelutalo vuonna 2060

4. Teema: Teknologia ja kehitys

Ota kantaa jokaiseen väittämään kuinka toivottavia niiden toteutuminen mielestäsi on ja missä ajassa väittämä toteutuu.

	Kuinka toivottava esitetty väittämä on?				Arvioi, milloin esitetty väittämä toteutuu aikaisintaan vähintään 50% todennäköisyydellä?						
	Erittäin toivottava	Toivottava	Ei niin toivottava	Ei lainkaan toivottava	Nykykehityksen jatkoa	2030	2040	2050	2060	Myöhemmin tulevaisuudessa	Ei koskaan
36. Insinöörien koulutusohjelmissa mahdollisuus keskittyä vanhustaloihin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
37. Insinööri- ja hoiva-alan koulutusohjelmilla yhteisiä projekteja ja hankkeita.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
38. Robotti kotona on yhtä normaalia kuin silmälasit.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
39. Suurista kaupungeista löytyy Test Lab -tyyppisiä pisteitä, joissa iäkkäillä ja erilaisten muisti-ym. sairauksien kanssa elävillä on mahdollisuus testata uusia sovelluksia ja teknologioita. Näin saadaan käyttäjälähtöisesti kehitettyjä palveluita.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
40. Ihmisen "varaosateollisuus" lisääntyy.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

< Takaisin

Jatka >

Delfoi-tutkimus / Palvelutalo vuonna 2060

Vapaat kommentit

Onko jotain mitä väittämät eivät ehkä kattaneet, mutta haluaisit jotain lisättävän?

[< Takaisin](#)

[Jatka >](#)

Liite 6: Delfoi-kyselyn tulosten kooste

Delfoi-tutkimus II / Palvelutalo vuonna 2060

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn!

Arvoisa Delfoi-asiantuntijajäsen,

Oheessa kooste Palvelutalo vuonna 2060 Delfoi-tutkimuksen mielenkiintoisimmista tuloksista. Toivottavasti pystyisit antamaan vielä hieman aikaasi ja kommentoida tuloksia. Kiitos!

Kooste tuloksista ja kommentointi mahdollisuus on avoinna 6.4.2016 saakka.
Kyselyyn vastaaminen vie arviolta noin 10 minuuttia.

Ystävällisesti,

Reea Lamberg
p. 040 777 2882
reea.i.lamberg@student.laurea.fi
Laurea ammattikorkeakoulu
Tulevaisuuden johtaminen ja asiakaslähtöinen palveluliiketoiminta (YAMK)

[Jatka >](#)

Delfoi-tutkimus II / Palvelutalo vuonna 2060

Oheen on koottu mielenkiintoisimmat tulokset Delfoi-tutkimuksesta sekä muutama tarkentava kysymys tuloksiin liittyen. Koosteeseen on valittu kommentoitavaksi 6 kappaletta väittämiä, joista oltiin eniten eri mieltä sekä 6 kappaletta väittämiä, joista oltiin samaa mieltä. Kunkin väittämän alla esitetään sen tulos.

Toivon, että pohdit ja kommentoit A) seikkoja, jotka puoltavat tai voivat edistää kyseisen väittämän toteutumista sekä B) seikkoja, jotka jarruttavat tai voivat estää niiden toteutumista.

[< Takaisin](#)

[Jatka >](#)

Delfoi-tutkimus II / Palvelutalo vuonna 2060

Väittämiä, joista vastaajat eri mieltä

Alla on 6 kpl Delfoi-kyselyn väittämää, joista oltiin eri mieltä. Pohdi ja kommentoi kunkin väittämän osalta

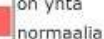

A) Seikkoja, jotka puoltavat tai voivat edistää kyseisen väittämän toteutumista

B) Seikkoja, jotka jarruttavat tai voivat estää kyseisen väittämän toteutumista.

Väittämä 1. Robotti kotona on yhtä normaalia kuin silmälasit.

A) Seikkoja, jotka puoltavat tai voivat edistää kyseisen väittämän toteutumista

B) Seikkoja, jotka jarruttavat tai voivat estää kyseisen väittämän toteutumista.

	Kuinka toivottava esitetty väittämä on?					Arvioi, milloin esitetty väittämä toteutuu aikaisintaan vähintään 50% todennäköisyydellä?							
	Erittäin toivot-tava	Toivot-tava	Ei niin toivot-tava	Ei lainkaan toivot-tava		Nyky-kehityksen jatkoa	2030	2040	2050	2060	Myöhemmin tulevaisuudessa	Ei koskaan	
Robotti kotona on yhtä normaalia kuin silmälasit.					Robotti kotona on yhtä normaalia kuin silmälasit.								

Väittämä 2. Ruokapalvelun tuottaja valitaan kulttuurin mukaan.

A) Seikkoja, jotka puoltavat tai voivat edistää kyseisen väittämän toteutumista

B) Seikkoja, jotka jarruttavat tai voivat estää kyseisen väittämän toteutumista.

	Kuinka toivottava esitetty väittämä on?					Arvioi, milloin esitetty väittämä toteutuu aikaisintaan vähintään 50% todennäköisyydellä?							
	Erittäin toivot-tava	Toivot-tava	Ei niin toivot-tava	Ei lainkaan toivot-tava		Nyky-kehityksen jatkoa	2030	2040	2050	2060	Myöhemmin tulevaisuudessa	Ei koskaan	
Ruokapalvelun tuottaja valitaan kulttuurin mukaan.					Ruokapalvelun tuottaja valitaan kulttuurin mukaan.								

Väittämä 3. Normit ja sääteily poistuvat, koska avoin palautteenanto/ julkinen asiakaspalaute ohjaavat toimintaa.

A) Seikkoja, jotka puoltavat tai voivat edistää kyseisen väittämän toteutumista

B) Seikkoja, jotka jarruttavat tai voivat estää kyseisen väittämän toteutumista.

Väittämä 5. Hoitohenkilökunnalla velvollisuus tarjota savuke/ päihteitä näin ilmoittaessani esimerkiksi "Minun elämäni" -arkistopalveluun.

A) Seikkoja, jotka puoltavat tai voivat edistää kyseisen väittämän toteutumista

B) Seikkoja, jotka jarruttavat tai voivat estää kyseisen väittämän toteutumista.

	Kuinka toivottava esitetty väittämä on?					Arvioi, milloin esitetty väittämä toteutuu aikaisintaan vähintään 50% todennäköisyydellä?							
	Erittäin toivot-tava	Toivot-tava	Ei niin toivot-tava	Ei lainkaan toivot-tava		Nyky-kehityksen jatkoa	2030	2040	2050	2060	Myöhemmin tulevaisuudessa	Ei koskaan	
Hoitohenkilökunnalla velvollisuus tarjota savuke/ päihteitä näin ilmoittaessani esimerkiksi "Minun elämäni" -arkistopalveluun.					Hoitohenkilökunnalla velvollisuus tarjota savuke/ päihteitä näin ilmoittaessani esimerkiksi "Minun elämäni" -arkistopalveluun.								

Väittämä 6. Palveluntuottajat luokittelevat itsensä esimerkki persoonien mukaan, jonka perusteella valitaan palveluntuottaja ja se miten haluaa elämänsä hoidettavan.

A) Seikkoja, jotka puoltavat tai voivat edistää kyseisen väittämän toteutumista

B) Seikkoja, jotka jarruttavat tai voivat estää kyseisen väittämän toteutumista.

	Kuinka toivottava esitetty väittämä on?					Arvioi, milloin esitetty väittämä toteutuu aikaisintaan vähintään 50% todennäköisyydellä?							
	Erittäin toivot-tava	Toivot-tava	Ei niin toivot-tava	Ei lainkaan toivot-tava		Nyky-kehityksen jatkoa	2030	2040	2050	2060	Myöhemmin tulevaisuudessa	Ei koskaan	
Palveluntuottajat luokittelevat itsensä esimerkki persoonien mukaan, jonka perusteella valitaan palveluntuottaja ja se miten haluaa elämänsä hoidettavan.					Palveluntuottajat luokittelevat itsensä esimerkki persoonien mukaan, jonka perusteella valitaan palveluntuottaja ja se miten haluaa elämänsä hoidettavan.								

< Takaisin

Jatka >

Väittämä 7. Palvelutaloista on varattu asuntoja henkilökunnalle/opiskelijoille/vapaaehtoistyöntekijöille. Entisajan talonmies -malli, jossa talon miehellä ilmainen asunto vastikkeena talon huollosta.

A) Seikkoja, jotka puoltavat tai voivat edistää kyseisen väittämän toteutumista

B) Seikkoja, jotka jarruttavat tai voivat estää kyseisen väittämän toteutumista.

	Kuinka toivottava esitetty väittämä on?					Arvioi, milloin esitetty väittämä toteutuu aikaisintaan vähintään 50% todennäköisyydellä?							
	Erittäin toivot-tava	Toivot-tava	Ei niin toivot-tava	Ei lainkaan toivot-tava		Nyky-kehityksen jatkoa	2030	2040	2050	2060	Myöhemmin tulevaisuudessa	Ei koskaan	
													
Palvelutaloista on varattu asuntoja henkilökunnalle/ opiskelijoille/ vapaaehtoistyön tekijöille. Entisajan talonmies -malli, jossa talon miehellä ilmainen asunto vastikkeena talon huollosta.	 				Palvelutaloista on varattu asuntoja henkilökunnalle/ opiskelijoille / vapaaehtoistyön tekijöille. Entisajan talonmies -malli, jossa talon miehellä ilmainen asunto vastikkeena talon huollosta.	 							

Väittämä 8. Kotihoito/omaiset ottavat kerran päivässä yhteyden (Skype tai muu virtuaalipalvelu) kotiin, jolla varmistetaan päivän vointi. Jos yhteydenottoon ei vastata, kotihoidolla/omaisilla on oikeus luoda yhteys ja varmistaa turvallisuus kotona.

	Kuinka toivottava esitetty väittämä on?					Arvioi, milloin esitetty väittämä toteutuu aikaisintaan vähintään 50% todennäköisyydellä?						
	Erittäin toivot-tava	Toivot-tava	Ei niin toivot-tava	Ei lainkaan toivot-tava		Nyky-kehityksen jatkoa	2030	2040	2050	2060	Myöhemmin tulevaisuudessa	Ei koskaan
<p>Kotihoito/omaist ottavat kerran päivässä yhteyden (Skype tai muu virtuaalipalvelu) kotiin, jolla varmistetaan päivän vointi.</p> <p>Jos yhteydenottoon ei vastata, kotihoidolla/omaistilla on oikeus luoda yhteys ja varmistaa turvallisuus kotona.</p>					<p>Kotihoito/omaist ottavat kerran päivässä yhteyden (Skype tai muu virtuaalipalvelu) kotiin, jolla varmistetaan päivän vointi.</p> <p>Jos yhteydenottoon ei vastata, kotihoidolla/omaistilla on oikeus luoda yhteys ja varmistaa</p>							

Väittämä 9. Kaupunkien yhteyteen rakennetaan seniorikyliä, joissa pystytään tuottamaan kaikki arjen palvelut kävelvy-yhtevyksiin päähän.

© 2006 The Authors
 Journal compilation © 2006 Blackwell Publishing Ltd

	Kuinka toivottava esitetty väittämä on?					Arvioi, milloin esitetty väittämä toteutuu aikaisintaan vähintään 50% todennäköisyydellä?							
	Erittäin toivot-tava	Toivot-tava	Ei niin toivot-tava	Ei lainkaan toivot-tava		Nyky-kehityksen jatkoa	2030	2040	2050	2060	Myöhemmin tulevaisuudessa	Ei koskaan	
Kaupunkien yhteyteen rakennetaan seniorikyliä, joissa pystytään tuottamaan kaikki arjen palvelut kävely-yhteyksien päähän.					Kaupunkien yhteyteen rakennetaan seniorikyliä, joissa pystytään tuottamaan kaikki arjen palvelut kävely-yhteyksien päähän.								

Väittämä 10. Minun elämäni arkistopalvelu, johon kirjataan vanhuuden päiviä varten tarinaa siitä miten olen tottunut elämäni elettävän: mistä pidän, mitä inhoan ja mikä minulle on erittäin tärkeää.

[illegible]

	Kuinka toivottava esitetty väittämä on?					Arvioi, milloin esitetty väittämä toteutuu aikaisintaan vähintään 50% todennäköisyydellä?							
	Erittäin toivot-tava	Toivot-tava	Ei niin toivot-tava	Ei lainkaan toivot-tava		Nyky-kehityksen jatkoa	2030	2040	2050	2060	Myöhemmin tulevaisuudessa	Ei koskaan	
	<div><div></div></div>	<div><div></div></div>	<div><div></div></div>	<div><div></div></div>		<div><div></div></div>	<div><div></div></div>	<div><div></div></div>	<div><div></div></div>	<div><div></div></div>	<div><div></div></div>	<div><div></div></div>	<div><div></div></div>
Minun elämäni arkistopalvelu, johon kirjataan vanhuuden päiviä varten tarinaa siitä miten olen tottunut elämäni eletävän: mistä pidän, mitä inhoan ja mikä minulle on erittäin tärkeää.	<div><div></div><div></div><div></div><div></div></div>				Minun elämäni arkistopalvelu, johon kirjataan vanhuuden päiviä varten tarinaa siitä miten olen tottunut elämäni eletävän: mistä pidän, mitä inhoan ja mikä minulle on erittäin tärkeää.	<div><div></div><div></div><div></div><div></div><div></div><div></div><div></div><div></div></div>							

Väittämä 11. Ikäihmisille on oma "Tinder/deittipalvelu", josta haetaan seuraa harrastuksiin ja yhdessä tekemiseen.

A) Seikkoja, jotka puoltavat tai voivat edistää kyseisen väittämän toteutumista

B) Seikkoja, jotka jarruttavat tai voivat estää kyseisen väittämän toteutumista.

	Kuinka toivottava esitetty väittämä on?					Arvioi, milloin esitetty väittämä toteutuu aikaisintaan vähintään 50% todennäköisyydellä?							
	Erittäin toivot-tava	Toivot-tava	Ei niin toivot-tava	Ei lainkaan toivot-tava		Nyky-kehityksen jatkoa	2030	2040	2050	2060	Myöhemmin tulevaisuudessa	Ei koskaan	
Ikäihmisille on oma "Tinder/deittipalvelu", josta haetaan seuraa harrastuksiin ja yhdessä tekemiseen.					Ikäihmisille on oma "Tinder/deittipalvelu", josta haetaan seuraa harrastuksiin ja yhdessä tekemiseen.								

Väittämä 12. Koululaisten iltapäiväkerhot ja erilainen harrastetoiminta järjestetään palvelutalossa.

A) Seikkoja, jotka puoltavat tai voivat edistää kyseisen väittämän toteutumista

B) Seikkoja, jotka jarruttavat tai voivat estää kyseisen väittämän toteutumista.

	Kuinka toivottava esitetty väittämä on?					Arvioi, milloin esitetty väittämä toteutuu aikaisintaan vähintään 50% todennäköisyydellä?							
	Erittäin toivot-tava	Toivot-tava	Ei niin toivot-tava	Ei lainkaan toivot-tava		Nyky-kehityksen jatkoa	2030	2040	2050	2060	Myöhemmin tulevaisuudessa	Ei koskaan	
Koululaisten iltapäiväkerhot ja erilainen harrastetoiminta järjestetään palvelutalossa.					Koululaisten iltapäiväkerhot ja erilainen harrastetoiminta järjestetään palvelutalossa.								

< Takaisin

Jatka >

Delfoi-tutkimus II / Palvelutalo vuonna 2060

Vapaat kommentit

Vapaa sana aihepiiriin liittyen

< Takaisin

Jatka >